

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

МАТЕРІАЛИ

IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ШЛЯХИ РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

частина II

13-14 грудня 2021 року

ЛЬВІВСЬКИЙ НАУКОВИЙ ФОРУМ

**МАТЕРІАЛИ
IV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ШЛЯХИ
РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ**

13-14 грудня 2021 року
(частина II)

**Львів
2021**

УДК 005
ББК 94.3(0)

Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти (частина II): матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції м. Львів, 13-14 грудня 2021 року. – Львів : Львівський науковий форум, 2021. – 70 с.

У даному збірнику представлені тези доповідей учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції «Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти», організованої Львівським науковим форумом. Висвітлюються Концептуальні шляхи розвитку науки та освіти на сучасному етапі становлення, розглядаються сучасні наукові дискусії різних наукових напрямів.

Збірник призначений для студентів, здобувачів наукових ступенів, науковців та практиків.

Всі матеріали представлені в авторській редакції. За повноту та цілісність яких автори безпосередньо несуть відповідальність.

ЗМІСТ

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ.....	6
<i>Бойко О.</i> ПРОБЛЕМАТИКА МОРАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТА ДО ВЕДЕННЯ ВОГНЮ.....	6
ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ.....	7
<i>Мироненко П.Л.</i> ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	7
<i>Павловська Т.С., Дацюк В.О.</i> ОСВІТНІЙ КОМПЛЕКС ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.....	9
ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	11
<i>Naumova M.A., Dziubenko D.M.</i> VACCINATION AGAINST COVID – 19 STATISTICS OF VACCINATED IN UKRAINE.....	11
<i>Вакульчук А.О.</i> СПОСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	12
<i>Городецька А. Є.</i> ДІДЖИТАЛ ТЕХНОЛОГІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ.....	13
<i>Довгуша Р.О.</i> ЗАСАДИ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	15
<i>Нескородєва І.І., Ян Буянь</i> ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ТРАДИЦІЙНІЙ ТА ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ.....	17
<i>Онищук С.І.</i> РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГУ В СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ	19
<i>Попіль А.Ю.</i> АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ	21
<i>Придятько Е.М., Кузнецова К.К.</i> ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В РОБОТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	23
<i>Сердюк О.С., Петрова І.П.</i> НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТІВ СТРИМУВАННЯ ДЕСТРУКТИВНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ	25
<i>Філіндаш Ю.В.</i> МІСЦЕ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ	27
МЕДИЧНІ НАУКИ	29
<i>Слободянюк О.В., Слободянюк І.В., Андрієнко А.С., Старікова А.Б.</i> ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ НА РАК ВУЛЬВИ І–ІV СТАДІЙ.....	29
<i>Шнейдерман С.И.</i> ПРОГРЕССИРУЮЩАЯ КАРДИОМИОПАТИЯ КАК МАНИФЕСТАЦИЯ ПЕРВИЧНОЙ МИТОХОНДРИАЛЬНОЙ ДИСФУНКЦИИ: ПАТОЛОГИЯ, ПРИЧИНЫ, ПРОГНОЗЫ	30
<i>Ярошенко Д.С.</i> ВПЛИВ БІСФЕНОЛУ А НА ЧОЛОВІЧУ РЕПРОДУКТИВНУ СИСТЕМУ	31

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА	33
<i>Волошина Ю.В.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗБРОЇ ПРАВООХОРОНЦЯМИ В АСПЕКТІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	33
ПОЛІТИЧНІ НАУКИ	34
<i>Чорнописький В.І.</i> ДОСВІД ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ЛОБІЗМУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	34
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ	35
<i>Пелих Н.Л.</i> ФОРМУВАННЯ ГНІЗД ПОРОСЯТ-СИСУНІВ.....	35
ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ	37
<i>Волокіта К.А., Унір Т.В., Ленчик Л.В.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИСЛОВИХ ПОКАЗНИКІВ ПАГОНІВ СЛИВИ ДОМАШНЬОЇ СОРТУ УГОРКА	37
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ	39
<i>Цимбалюк О.В.</i> STEM-ОСВІТА: ВІД ІДЕЇ ДО ПРАКТИЧНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ	39
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ.....	41
<i>Кутасв В.Е.</i> САМОЗАХИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ЗАКОННИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	41
ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	42
<i>Лихацька В.М.</i> ПАРОДІЯ У СТРУКТУРІ ПОВІСТІ-КАЗКИ ЛЬЮЇСА КЕРРОЛА «АЛІСА В КРАЇНІ ДИВ»	42
ХІМІЧНІ НАУКИ.....	44
<i>Демчина Р.О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ВІХОДІВ Н/Г ЯК ФІЛЬТРІВ ДЛЯ ВИЛУЧЕННЯ ПАР ІЗ СТИЧНИХ ВОД.....	44
<i>Демчина Р.О.</i> ВИКОРИСТАННЯ ДІАМАНТОВОГО ЗЕЛЕНОВОГО ДЛЯ ФОТОМЕТРИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПАР У СТИЧНИХ ВОДАХ.....	46
ЮРИДИЧНІ НАУКИ.....	48
<i>Грабар О.С.</i> ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ	48
<i>Грекова М.М., Педоренко А.О.</i> ЩОДО ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	50
<i>Кобзар В.В.</i> ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ.....	52
<i>Ковтун А.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ УСПАДКУВАННЯ ГРОШЕЙ ПОВ'ЯЗАНІ З РІЗНОМАНІТНІСТЮ ФОРМ ЇХ ІСНУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ОБОРОТІ.....	53
<i>Кунішнікова О.О.</i> КРИПТОВАЛЮТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО РИНКУ	55

<i>Кутасє В.Е.</i> ПРОБЛЕМА ВИКОНАННЯ ЄВРОПЕЙСКИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПРОЦЕДУРИ ЗАХОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ	56
<i>Липко І.В.</i> ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ООН ЗА НЕПРАВОМІРНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ	57
<i>Лисюк А.О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ В УКРАЇНІ.....	60
<i>Мельник А.</i> ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ.....	62
<i>Мишанич А.В.</i> КРИПТОВАЛЮТА ЯК ПЛАТІЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ.....	63
<i>Переверза А.М.</i> СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	65
<i>П'ятка Р.Р.</i> НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАЧОЇ КОНСТРУКЦІЇ СКЛАДУ «УМИСОГО ВБИВСТВА МАТРІ'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ».....	67
<i>Рудницька К.С.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ НЕНОРМОВАНОГО РОБОЧОГО ДНЯ	69

ВІЙСЬКОВІ НАУКИ

Олена БОЙКО,

*викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМАТИКА МОРАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ КУРСАНТА ДО ВЕДЕННЯ ВОГНЮ

Високий рівень професійної підготовки майбутніх правоохоронців є основним завданням вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання. Саме така дисципліна, як вогнева підготовка, потребує приділення неабиякої уваги до вивчення її теоретичних та практичних складових, її опанування є складним та багатоступеневим процесом. Знання та дотримання нормативно – правових актів стосовно її застосування чи використання є не єдиним аспектом вивчення даної дисципліни, практична частина, зокрема ведення прицільного вогню, вогню з різних позицій та ін. також є невід’ємною складовою процесу навчання.

Найскладнішою частиною є все ж таки морально - психологічна готовність майбутнього співробітника поліції до ведення вогню. Її складність обумовлена тим, що ця характеристика є виключно індивідуальною у кожної особи, хоча ми і можемо виокремити певні загальні особливості, що впливають з процесу поступового опанування дисципліною, спираючись на власний досвід та схожість реакції людської нервової системи на певні події, що відбуваються з нею вперше, але все ж таки конкретні суб’єктивні процеси є індивідуальними [2, с. 9].

Основним напрямом на заняттях зі стрільцями-початківцями є їх загальний розвиток, тобто чітке виконання поставлених задач без додавання будь-якого тиску у вигляді створення специфічних умов чи моделювання ситуації стресу. На початку від здобувачів освіти потребується лише отримання базових навичок та досвіду.

Після проходження загального ознайомлення слідує важливий етап, що передбачає моделювання обставин несення служби, що виникають у повсякденній практиці поліцейського. Перехід до більш серйозних психологічних навантажень може даватися курсантам з деякими труднощами, через це готовність майбутнього правоохоронця вийти на новий рівень роботи визначається виключно викладачем, тут відіграє неабияку роль кваліфікованість наставника [1, с. 140].

Важливим завданням викладача є розпізнання хвилювання стрільця та ні в якому разі не дати йому перерости у стан стресу, оскільки прояви негативних емоцій під час стрільби можуть мати неабиякий вплив на початківця, вселити в нього почуття невпевненості у своїх діях. Інакше кажучи, одним з основних завдань викладача є забезпечення спокійної атмосфери та запобігання стресових ситуацій під час заняття [2, с. 116].

Підготовка до стрільби у специфічних умовах несення служби має здійснюватися за допомогою моделювання різноманітних ситуацій, наприклад, після фізичного навантаження, з обмеженою оглядовістю, у штучно-спричиненому стані стресу та ін..

З цього можна зробити висновок, що курсант має бути обов’язково підготовленим як морально так і фізично до виконання таких елементів:

- ведення вогню на коротких та надкоротких дистанціях;
- стрільба на випередження без попереднього ретельного прицілювання з обмеженнями у часі;
- стрільба у русі, зі зміною позицій та з укриття;
- ведення вогню на тлі збиваючих та відволікаючих психологічних факторів;
- стрільба в умовах обмеженої оглядовості [3, с. 66].

Серед негативних сторін сучасного викладання вогневої підготовки слід відзначити наповненість груп, у середньому близько 20 – 25 здобувачів освіти, навіть для висококваліфікованого викладача це є надто важко, особливо якщо робиться акцент на психологічну складову підготовки. В такому випадку індивідуальний підхід стає максимально ефективним, але його застосування за такої кількості майбутніх правоохоронців та дійсно недостатній кількості годин у програмі просто унеможливає його застосування.

Список використаних джерел:

1. Морально-психологічне забезпечення у збройних силах України / за заг. ред. В. В. Стасюка / Київ 2012 – 679 с.
2. Сборник научных статей / Проблемы совершенствования учебного процесса по дисциплинам кафедры тактико-специальной и огневой подготовке / за заг. ред. Каримова О.А. / 2018 – 115 с.
3. Навчально-методичний посібник Вогнева підготовка / Дніпро 2017 – 149с.

ГЕОГРАФІЧНІ НАУКИ

*Мироненко П.Л.,
студент.*

*Науковий керівник: Вишнікіна Любов Петрівна,
доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри географії, методики її викладання та туризму.*

Полтавський національний педагогічний університет ім. В. Г. Короленка

**ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ**

Використання мультимедійних технологій вчителями відкриває нові можливості у навчанні географії. Таке використання передбачає не лише застосування нових електронних технічних засобів, а й впровадження у навчальний процес з географії нових методів, методичних прийомів і форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Щоб максимально реалізувати мету уроку, вчителі географії часто створюють власні мультимедійні продукти. Цінність створених електронних посібників у тому, що матеріал у них поданий компактно, у правильній послідовності, все «працює» на досягнення цілей та завдань конкретного уроку.

У практичній діяльності вчителя географії мультимедійні інновації безпосередньо використовуються на різних етапах підготовки та проведення уроку. Вибір того чи іншого засобу залежить від таких факторів як:

- технічний супровід освітнього процесу у конкретному навчальному закладі;
- рівень підготовки вчителів та учнів до використання інформаційно-комунікативних технологій;
- стабільність роботи програми, надійність збереження результатів діяльності учнів та вчителя;
- надання програмного забезпечення відповідно до ліцензійних угод відповідно до чинного законодавства [2, с. 88].

Існують різні види уроків з використанням інформаційних технологій: уроки-бесіди з використанням комп'ютера як наочного посібника; уроки, спрямовані на здійснення досліджень; уроки-практичні роботи; уроки-тести; інтегровані уроки тощо.

Досвід показує, що найбільш ефективним є використання мультимедійних засобів навчання на уроках географії під час проведення усної презентації навчального матеріалу, оскільки при цьому забезпечується можливість оперативного подавати навчальні завдання та коригувати результати їхнього виконання.

Крім того, доцільним під час вивчення нового матеріалу може бути його ілюстрування за допомогою різних візуальних мультимедійних засобів. Таке ілюстрування забезпечує запровадження оригінальних підходів до застосування географічних знань, моделювання нових понять і причинно-наслідкових зв'язків.

Сучасні інноваційні методики дозволяють досягати позитивних результатів під час перевірки фронтальної самостійної роботи (швидкий контроль результатів), при виконанні навчальних завдань (складання плану роботи; відпрацювання певних навичок та умінь), у процесі організації науково-дослідної діяльності школярів та при інтеграції предметів природного циклу [5, С. 217].

Мультимедійні технології можна використовувати всіх етапах уроку географії – пояснення нового матеріалу, виконання завдань задля усвідомлення нового матеріалу, контроль рівня сформованості нових знань.

I. Пояснення нового матеріалу. На цьому етапі уроку найбільш ефективною є навчальна діяльність. Вплив навчального матеріалу на учнів багато в чому залежить від ступеня та рівня ілюстративності усного матеріалу. Візуальна насиченість навчального матеріалу робить його яскравим, переконливим, сприяє кращому засвоєнню та запам'ятовуванню.

Вивчаючи нову тему, можна провести урок, використовуючи комп'ютерні презентації, які дозволять учням зосередитися на важливих моментах інформації. Оголошення теми уроку супроводжується слайд-шоу, в якому представлена тема уроку та навчальний план. Далі відбувається пояснення теми за планом, коли учні роблять необхідні записи. Після пояснення теми учні виконують усні вправи, складніші завдання у зошитах. Усі запропоновані завдання також мають бути представлені на слайдах.

Особливістю комп'ютерних презентацій є наявність автоматичного контролю та обмеження у часі демонстрації слайд-фільму. Поєднання усного матеріалу з демонстрацією слайд-фільму дозволяє школярам акцентувати візуальну увагу на особливо важливих моментах навчального матеріалу.

II. Виконання завдань. На цьому етапі уроку реалізується навчально-пізнавальний вид діяльності. Наразі розробляються різні програми навчання учнів, спрямовані на виконання практичних завдань, оскільки вони є невід'ємною частиною вивчення географії. Програми можуть містити завдання різної складності, а також підказки, алгоритми та довідкові матеріали. Відповіді до завдань учні можуть вводити як у числовому, так і у вербальному виді. Коли учень вводить дані за допомогою клавіатури комп'ютера, програма розпізнає відповіді незалежно від того, як вони написані.

III. Контроль рівня сформованості нових знань. На цьому етапі використовуються дидактичні тести. Існує дві форми організації тестування, які можна назвати «вибери відповідь із запропонованих» та «напиши відповідь».

Організація тестування за принципом «вибери відповідь із запропонованого» забезпечує швидкість проходження тесту, оскільки не вимагає від учня спеціальних навичок для роботи на комп'ютері. Щоб відповісти, достатньо натиснути клавішу з номером правильної відповіді [4, с. 24].

Мультимедійні технології на уроках географії – це інструмент, який дозволяє учням краще пізнати себе, сприяє розвитку їхньої самостійності. Можливості сучасних мультимедійних засобів навчання географії величезні, що визначає їхнє універсальне місце у навчальному процесі. Їх можна пов'язати з будь-яким етапом уроку географії з безліччю дидактичних завдань як колективних, так і індивідуальних.

Вивчення теоретичного навчального матеріалу за допомогою інтерактивного підручника значно підвищує інтерес школярів. Анімація та звук викликають у них масу позитивних емоцій [3, с. 135].

Використання комп'ютера дозволяє реалізувати такі освітні цілі, як розвиток мислення (просторового, алгоритмічного, інтуїтивного, творчого, теоретичного), формування вміння приймати оптимальне рішення з можливих варіантів, розвиток навичок експериментальної дослідницької діяльності (наприклад, шляхом реалізації можливостей комп'ютерного моделювання), формування інформаційної культури, уміння обробляти інформацію. Це прискорює темпи навчання, економить час і, як наслідок, інтенсифікує навчальний процес [1, с. 122].

Таким чином, досвід використання мультимедійних технологій у навчальному процесі доводить, що мультимедійні засоби навчання географії є не лише джерелом інформації, а й ефективним засобом активізації пізнавальної діяльності, розвитку творчого, інтелектуального потенціалу школярів, вільного простору для спілкування, широкого поля для розвитку навичок науково-дослідницької діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бордовская Н. В., Реан А. А. Педагогика: Учебник для вузов. СПб : Питер, 2000. 304 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка. КИЇВ : Академія, 2001. 468 с.
3. Галузинський В. М. Педагогіка. Київ: Вища школа, 1995. 486 с.
4. Гончаров С. М., Білецький А. А., Губницька О. М. Форми, методи і організація навчального процесу: навч.-метод. посібник. Рівне: НУВГІТТ, 2007. 184 с.
5. Жилиякова О. В., Ставерська Т. О. Застосування інноваційних методик під час підготовки фахівців з економічних спеціальностей. VIII Всеукр. наук.-метод. конф., 23 вересня 2010 р. Харків : Вид-во ХДУХТ, 2010. С. 217–218.

*Павловська Т.С.,
к. г. н., доцент кафедри фізичної географії,
Дацюк В.О.,
магістр географічного факультету.*

Волинський національний університет ім. Л. Українки

ОСВІТНІЙ КОМПЛЕКС ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Освіта відіграє надзвичайно важливу роль в розвитку кожної окремої особистості та суспільства в цілому. В Україні система освіти складається з чотирьох основних елементів: дошкільної, середньої, професійної та вищої освіти. Існують також заклади позашкільної освіти, програми освіти для дорослих та наукова діяльність [4]. Проблема підвищення ефективності ресурсного потенціалу певних видів освіти, доступності до них є актуальною для всіх регіонів України й Львівщини зокрема. Тому метою цієї наукової роботи є аналіз сучасного стану освітнього комплексу у Львівській області.

На початок 2020/2021 навчального року у Львівській області в усіх закладах освіти навчалось 412,5 тис. осіб. Серед дітей і молоді у віці 6–22 роки навчанням охоплено 88,9 % осіб [1].

Дошкільна освіта є першим етапом в житті кожної дитини. Нині її зміст органічно пов'язаний з ідеями Нової української школи: він забезпечує наступність між дошкільною та початковою освітою в умовах шкільної реформи [2]. На Львівщині станом на кінець 2020 р. функціонувало 876 закладів дошкільної освіти (ЗДО), з яких 536 – у сільській, 340 – у міській місцевості. Упродовж 2000–2020 р. простежувалася динаміка збільшення кількості закладів дошкільного виховання з 483 до 876. При цьому зростає чисельність дітей у закладах у 2000 р. – 34,8 тис. осіб, 2005 р. – 40,8 тис. осіб, 2010 р. – 57,1 тис. осіб, 2015 р. – 70,3 тис. осіб, 2020 р. – 68,9 тис. осіб [5].

Охоплення дітей Львівської області закладами дошкільної освіти у 2020 році становило 52 % (у міській місцевості – 72 %, у сільській – 28 %). Переважна більшість дітей (89,32 %), які відвідували ЗДО, віком 3 роки і старші, 10,6 % дітей – від 2 до 3 років, 0,2 % – від 1 до 2 років. На 100 місць у ЗДО припало у середньому 124 дитини (без урахування дітей в групах короткотривалого перебування), з них у містах – 142 (зокрема, в обласному центрі – 162), у селах – 84. Вихованням та навчанням дошкільнят у 2020 р. займалися 8,1 тис. педагогічних працівників, з яких 5,2 тис. – вихователі. Серед педагогів ЗДО області 97,6 % – жінки [1].

В області на початку 2020/21 функціонував 1181 заклад загальної середньої освіти (ЗЗСО), де навчалось 287,5 тис. учнів (на 1,6 % більше, ніж у 2019/2020 році). Навчальний процес забезпечували 34,6 тис. вчителів. Сьогодні у Львівській області налічується 127 шкіл I ступеня (7,7 тис. учнів), 287 шкіл I–II ступенів (21,6 тис. учнів), 357 шкіл I–III ступеня (156,7 тис. учнів), 25 гімназій (10,8 тис. учнів), 59 ліцеїв (40,2 тис. учнів), 19 спеціалізованих шкіл (1,9 тис. учнів), 307 навчально-виховних комплексів (48,1 тис. учнів) [1].

Домінуючою тенденцією останнього десятиріччя є оптимізація освітньої мережі, активізація якої зростає в період децентралізації та реформування освіти. За останні чотири роки чисельність загальноосвітніх закладів скоротилася на 12,4 % при зростанні чисельності учнів на 8,4 %. Найбільше скорочення ЗЗСО відбулось у сільській місцевості – у районах та ОТГ чисельність ЗЗСО зменшилася на 70 одиниць, а чисельність учнів за відповідний період зросла на 6,7 тис. осіб. Найактивніше оптимізують власну освітню мережу новостворені об'єднані територіальні громади (ОТГ). Оптимізація відбувається переважно завдяки пониженню ступеня ЗЗСО, закриттю малокомплектних шкіл або їх перетворення у філії опорних закладів. Активне створення опорних шкіл розпочалося у 2016/2017 н. р. Станом на 01.06.2020 року у Львівській області функціонувало 67 опорних шкіл із 115 філіями, 21 з яких створено в ОТГ (37 філій) [3, с. 9–10].

На кінець 2020 року система професійно-технічної освіти Львівської області охоплювала 56 професійно-технічних навчальних заклади. У них навчалось 20,6 тис. осіб. Упродовж 2000–2020 рр. простежується зменшення кількості учнів та слухачів цих закладів (див. рис.1.) [1].

Для Львівщини характерне впровадження елементів дуальної форми навчання в освітній процес у 43 закладах професійної (професійно-технічної) освіти із 27 професій. У 2019 році було створено навчально-тренінговий центр «Дуальна освіта – дієве партнерство» за підтримки Фонду Горста Рогуша. Мета

проекту – навчання та підготовка майстрів-наставників підприємств, що беруть участь у впровадженні дуальної системи навчання [6, с. 18].

Рис. 1. Кількість учнів та слухачів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти Львівської області (за даними [5])

У Львівській області на початок 2020/21 навчального року освітні послуги надавали 10 закладів фахової передвищої освіти (ЗФПО) і 33 заклади вищої освіти (ЗВО). Фахову передвищу освіту здобуває 9,0 тис. студентів, а вищу освіту – 95,4 тис. студентів. За кількістю студентів область посідає третє місце серед регіонів України. На денній формі навчається 80,4 % студентів, 19,6 % – заочно або на вечірніх відділеннях. За рахунок коштів державного бюджету освіти в ЗФПО здобуває 75,1 % студентів Львівщини, у ЗВО більшість студентів (54,9 %) навчається на контрактній формі. У 2020/21 навчальному році до ЗФПО і ЗВО вступило 26,7 тис. осіб, що на 11 % більше порівняно з попереднім навчальним роком. На початок навчального 2000 р. у ЗФПО і ЗВО здобували освіту 117 тис. осіб, 2005 р. – 159 тис. осіб, 2010 р. – 157 тис. осіб, 2015 р. – 125 тис. осіб, 2019 р. – 116 тис. осіб, 2020 р. – 104 тис. осіб. У вишах області разом із вітчизняними студентами навчаються 2,3 тис. студентів-іноземців, з яких 36,4 % – жінки. Із представників студентства найбільше громадян Індії (30 %), Туркменістану (11 %), Єгипту (10 %) і Польщі (9 %) [1].

Отож, проаналізувавши сучасну структуру освітнього комплексу Львівської області та динаміку його основних показників упродовж 2000–2020 років, можна виявити такі тенденції його розвитку: 1) збільшення кількості ЗДО, проте нестача місць у них залишається актуальною проблемою, що свідчить про гостру необхідність подальшого розширення мережі цих закладів; 2) зменшення кількості ЗЗСО внаслідок оптимізації їх мережі, зростання загальної кількості учнів, однак при цьому й досі зберігається значний відсоток малокомплектних шкіл; 3) зменшення кількості учнів у закладах професійно-технічної освіти та студентів у ЗВО через кризові економічні явища, зміну ціннісних орієнтирів сучасної молоді, її відтік закордон у пошуках кращої долі та можливостей реалізації свого потенціалу тощо.

Важливими проблемами сучасного освітнього комплексу Львівщини залишаються модернізація матеріально-технічної бази, необхідність створення й розвитку навчально-практичних центрів, наукових парків для розвитку інновацій та розкриття потенціалу студентів і реалізації їхніх власних стартапів, посилення зв'язку науки та практики, підвищення конкурентноздатності українських дипломів в Європі та світі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головне управління статистики у Львівській області. URL: https://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/themes/20/theme_20.php?code=20
2. Дошкільна освіта. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/doshkilna-osvita>

3. Зміст освіти – Львівська обласна рада. URL: https://lvivoblrada.gov.ua/public/vendor/adminlte/plugins/ckeditor/plugins/kcfinder-master/upload/files/Proekty%20risha/VIII/2020/proekt_14.docx
4. Освіта в Україні. URL: <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/pislya91/osvita>.
5. СтатБанк Львівської області. URL: http://database.ukrcensus.gov.ua/statbank_lviv/Database/20OSVITA/databasetree_uk.asp
6. Стратегія розвитку Львівської області на період 2021–2027 років. https://loda.gov.ua/upload/users_files/22/upload/948_Strategija.pdf

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

Naumova M.A.,

PhD (Physics and Mathematics)

Head of the Department of Economic and Management Analytics

Vasyl' Stus Donetsk National University,

Dziubenko D.M.,

Student

Vasyl' Stus Donetsk National University

VACCINATION AGAINST COVID - 19. STATISTICS OF VACCINATED IN UKRAINE.

Introduction. COVID-19 vaccines are critical for pandemic containment, combined with effective testing and precautions already in place. While several promising vaccine candidates are still under development, some are undergoing approval, and vaccines such as Pfizer / BioNTech, CoronaVac / Sinovac Biotech and Oxford-AstraZeneca have already been approved for use by national regulators, a race for safe and effective entered a new phase. The threat to children posed by COVID-19 is enormous and goes far beyond the immediate physical consequences of the disease. Because quarantine restrictions continue or are reintroduced, children's access to basic health services can be severely restricted. Reduced health coverage and a possible economic downturn are threatening the health and future of a generation of children.

The goal of the work. Identify the main reasons for the large number of people who are against vaccination. And why they do not trust the composition of the vaccine.

Main part. Vaccines work by mimicking an infectious agent - viruses, bacteria or other microorganisms that can cause disease. This "teaches" our immune system to respond quickly and effectively to the pathogen. Vaccination usually introduces a weakened form of the pathogen, which allows our immune system to form a memory of it. In this way, our immune system can quickly recognize and fight the infection before it becomes ill. This is how some modern candidate vaccines against COVID-19 are being developed.

Each country has regulatory bodies that monitor the safety and efficacy of vaccines before they are widely used. Worldwide, WHO coordinates a number of independent technical bodies that review the safety of vaccines before and even after their introduction. Vaccines approved for use by the WHO have undergone rigorous testing and clinical trials before being shown to be safe and effective in overcoming a pandemic. Although COVID-19 vaccines are being developed very quickly, they will only be able to obtain the necessary regulatory approvals if they meet strict safety and efficacy standards.(1)

Many people are interested in the question of how the coronavirus vaccine was invented so quickly, because it is known that it takes at least 3 years of research to use any vaccine. Thanks to unprecedented investment and global collaboration, scientists have been able to develop vaccines against COVID-19 in record time, while adhering to strict standards based on the principles of evidence-based medicine. More than 200 candidate vaccines are currently being developed (96 are in the clinical stage and 184 are in the preclinical stage of development).

Due to the fact that vaccination in Ukraine is not compulsory, but most regions in the country have moved to the list of "red zones", the number of vaccinated is growing in large numbers. As of November 20, 22,417,288 vaccinations were given for coronavirus in Ukraine (+311,316 for the previous day). This is largely due to the fact that people do not want to lose their jobs because they do not have a vaccination certificate. After all, according to the requirements of the "red zone", 100% of employees in shopping malls, restaurants and shops must be vaccinated. Many people are affected by this factor, and not by concern for their own health, as the credit of trust in the government in our country is low. But it is impossible to exclude the percentage of people who are vaccinated of their own free will. (2)

Conclusion. In conclusion, we can say that the majority of the population of Ukraine, however, sooner or later vaccinated. After all, sooner or later people will realize that only vaccination can stop the spread of the virus.

REFERENCES

1. What you need to know about the COVID-19 vaccine? [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.unicef.org/ukraine/stories/covid-19-vaccines>

2. Vaccination against covid-19: legal grounds for refusal and protection against further discrimination [Electronic resource]. - Access mode:

<https://www.echr.com.ua/vaknaciya-vid-covid-19-pravove-ob%D2%91runtuvannya-vidmovi-i-zaxist-vid-podalsho%D1%97-diskriminaci%D1%97/>

УДК 334.02

*Вакульчук А.О.,
магістрант кафедри економіки і підприємництва
Поліський національний університет*

СПОСОБИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Питання економічної безпеки підприємства є давно актуальним. Їй дається багато тлумачень через поняття «економічна безпека», але в той же час практичні шляхи її забезпечення і досі розглядаються. Можливо, ця проблема пов'язана з відсутністю чіткого розуміння того, що саме необхідно забезпечити, оскільки підприємство є найпоширенішим об'єктом безпеки.

Відповідно до системного підходу, об'єктами економічної безпеки підприємства мають бути його працівники; робоче обладнання; вся його діяльність; бізнес-процеси із закупівлі ресурсів, їх перетворення та впровадження. На основі системного підходу основним критерієм безпеки господарської діяльності є забезпеченість підприємства ресурсами, що дозволяють йому функціонувати. Тому заходи та методи забезпечення економічної безпеки підприємства – це заходи, спрямовані на підтримку його життєдіяльності. Безліч форм, методів і заходів, що використовуються для забезпечення безпеки підприємства, означають, що зусилля повинні бути докладені не тільки в галузі фінансів та управління, але й у сфері маркетингу, психології, фізичної безпеки, права, соціології чи технологій (технологій). Усі засоби забезпечення економічної безпеки підприємства утворюють декілька основних груп за формами реалізації безпеки: організаційно-правові; економічні; техніка та технології; інформаційні технології; морально-психологічні; спеціальні [1]. До останньої групи належать ті спеціальні методи забезпечення економічної безпеки підприємства, які не можна класифікувати за жодною з перерахованих ознак.

В умовах постійно мінливого зовнішнього середовища підприємства та високого рівня конкуренції слід спиратися на такий метод забезпечення безпеки господарської діяльності (орієнтований на «входи» підприємства), наприклад, укладення тривалого-строкових договорів з контрагентами. Вибудовуючи довгострокові відносини з покупцями та постачальниками, підприємство забезпечує відносну стабільність функціонування у зовнішньому середовищі, що позитивно впливає на його життєздатність. Іншим способом забезпечення економічної безпеки підприємства є отримання підприємством гарантій і заборук життєзабезпечення від контрагентів або третіх осіб. Більшість гарантій надає держава: субсидії та дотації, державні закупівлі, надання податкових пільг.

Характерною рисою гарантій та запорук є їх орієнтація на "вхід" та "вихід", що не залежать від фінансово-господарського стану підприємства та якості управління ним, підприємство гарантовано отримає ресурси, необхідні для підтримки його життєзабезпечення та за допомогою поручителя забезпечить відтік непропорційно великих коштів, що ставить під загрозу економічну безпеку підприємства, та збереже можливість підприємству виконувати свої зобов'язання при збереженні життєздатності.

У забезпеченні економічної безпеки не слід зосереджувати увагу лише на одному напрямку та методи. Отже, якщо звернути увагу лише на захист і контроль ресурсів, можливості залучення ресурсів із зовнішнього середовища або можливості підвищення ефективності всієї діяльності можна втратити. Тому перед кожним окремим підприємством постає завдання, виходячи з конкретних умов внутрішнього та зовнішнього середовища, вибрати оптимальні способи забезпечення його безпеки.

ЛІТЕРАТУРА:

1 Бизнес и экономическая безопасность. [Сайт ООО «Экономическая безопасность». URL: http://ekobez.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=60:bibizn-i-ekonomicheskayabezopasnost-&catid=35:statii&Itemid=551].

Городецька А. Є.,

Магістрант.

Науковий Керівник: к. е. н., доцент Фасолько Т. М.

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

ДІДЖИТАЛ ТЕХНОЛОГІЇ МИТНИХ ПРОЦЕДУР В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Сучасні реалії та євроінтеграційний процес вимагає впровадження діджиталізованих технологій в економіку держави, де особливе місце займає автоматизація державного управління. Митне управління відіграє важливу роль у системі державної політики України. Зокрема, основним економічним показником країни є міжнародна торгівля. В Україні вона розвивається швидкими темпами, з кожним роком простежується нарощення обсягів як імпорту так і експорту товарів в Україну, з огляду на це, міжнародні організації підвищують вимоги щодо безперешкодного входу іноземних товарів на внутрішній ринок України, тому існує необхідність постійного вдосконалення процедур митного контролю в Україні на теренах діджиталізації митного простору держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інформатизації, автоматизації та діджиталізації механізмів митної діяльності є предметом дослідження багатьох науковців, практиків та фахівців, а саме: Воевалко Л., Зелді Р., Угрин В. Мацедонська Н., Івашова Л. та інші.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні ІТ-технології відіграють важливу роль в повсякденному житті і, дійсно, реалізується в повному обсязі поняття «інформаційний вік». У розвинених країнах світу митниця трансформувалася в одну з найбільш прогресивних державних служб. Якщо в країнах Європи митниця вже стала цифровою, то в Україні такі процеси лише набирають обертів.

Мацедонська Н., Коваленко В. та Штефан Л. в своєму дослідженні дали опис програмі «Цифрова митниця», яка спрямована на заміну паперових митних процедур електронними операціями, створюючи тим самим більш ефективне і сучасне митне середовище, яке відповідає тенденціям розвитку світової економіки. Митні структури прагнуть до подальшої розробки цифрових рішень і послуг з метою спрощення діяльності економічних суб'єктів, прикордонним службам та працівникам митниці, а також до подальшого застосування нових технологій, таких як: великі дані, телематика, хмарні технології, для покращення операційної продуктивності ведення бізнесу учасниками зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) [4].

Так як, в країнах Європи цифрові технології митних процедур успішно розвинуті, тому із вивчення закордонного досвіду для України можна взяти корисні уроки. Країни ЄС приєдналися до Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур у 1973 р. в м. Кіото (окремі положення

переглянуті в 2006 р.), яка є міжнародно-правовим актом у сфері митної справи, що регулює майже всі сторони митних відносин. Кіотська конвенція є орієнтиром у побудові механізму митного регулювання та уніфікації митного законодавства країн, що прагнуть до розвитку міжнародної торгівлі [6].

За даними Всесвітньої митної організації в Європейському регіоні, загальна частка електронних митних декларацій перевищує 90%. Дослідження показало, що в країнах ЄС митне оформлення займає не більше п'яти хвилин у 63% випадків і перевищує одну годину у 9% випадків. Такі результати не були б можливі без діджиталізації митних послуг та організації автоматизації інформації [1, с. 648].

Щербатюк Н. В. в дослідженні європейського досвіду організації митного контролю, виділила досвід організації порядку автоматизованої обробки й аналізу інформації за допомогою системи аналізу ризиків RIKO в Німеччині. Система RIKO – автоматизована інформаційна система, призначена для використання виключно Центральним бюро аналізу ризиків Головного митного управління Німеччини (ZORA). Вона забезпечує інформаційну підтримку на всіх етапах роботи: від аналізу вхідної інформації та створення профілів ризику до аналізу кінцевих результатів і їх застосування. RIKO дає змогу також здійснювати обробку вхідних документів (листів) та контроль їх використання містить у текстовому вигляді (у форматах Word і Excel) повну інформацію за профілями ризику. З використанням інформації бази даних системи «Атлас» система RIKO дає можливість контролювати ефективність використання профілів ризику у розрізі митниць, виконання рекомендацій стосовно додаткових заходів контролю[. Саме такий досвід міг би стати прикладом для України в процесі організації інформаційних технологій в митних справах в розділі контролю, так як в Україні на сьогоднішній день найбільша проблема, це корупція в усіх державних органах, то можливість контролю на всіх етапах митного оформлення була б доречною [8, с. 389].

На сьогоднішній день, в Україні електронне митне оформлення базується на загальній автоматизованій інформаційній системі Державної митної служби України (САІС ДМСУ). Більшість митних функцій наразі діють у віртуальному середовищі, що є позитивним аспектом розвитку ЗЕД України [2]. Проте, процес модернізації потребує створення електронної митної декларації, оскільки в період її оформлення вимагається ряд підтверджуючих паперових довідок. Подолання цієї проблеми можливе за рахунок діджиталізації, тобто можливість отримати всі необхідні підтверджуючі довідки віртуально. Це потребує створення спеціалізованої єдиної системи для цього або реформування існуючої «Електронної митниці» для надання декларантам даної послуги електронного документообігу.

Івашова Л. та Кийда Л. дослідили сьогоднішній стан розвитку діджитал технологій ДФС в Україні сьогодні, за результатами 5-го звіту найбільш впливового рейтингу Open Data Barometer Україна увійшла до топ-20 країн світу за рівнем розвитку відкритих даних, а ДФС України є одним із лідерів серед відомств за відкритістю даних, адже службою забезпечено 100% оприлюднення даних на Порталі відкритих даних, оновлюються 55% наборів даних [3, с. 220]. Кількість сервісів, які запроваджені ДФС для платників податків, постійно зростає відповідно до потреб бізнесу. Так, нині у ДФС реалізують такі основні електронні сервіси:

електронний кабінет платника – це найбільш популярний сервіс серед платників у світі. Відкритою частиною Електронного кабінету користуються більше 9 млн користувачів із 80 країн світу [3, с.228]. Цей сервіс забезпечує онлайн-взаємодію платників із контролюючими органами, дає змогу, не відвідуючи центрів обслуговування платників, створювати та надсилати електронні документи, отримувати в режимі реального часу.

Окрім сервісів, які забезпечують платникам змогу реалізувати свої права та обов'язки, постійно впроваджуються аналітичні сервіси. Це, зокрема, автозаповнення декларації з податку на додану вартість, відображення повної інформації щодо податкової накладної з урахуванням всіх зареєстрованих до неї розрахунків-коригування тощо. Система автоматичного відшкодування ПДВ стала однією з довгоочікуваних і завдяки їй нині практично відсутні скарги на несвоєчасне повернення ПДВ. Все здійснюється оперативно, а стан своєї заявки бізнес може відслідковувати в режимі реального часу.

Електронний акциз (Е-Акциз) – це новий сервіс, над яким активно працюють у ДФС, дасть змогу значно якісніше контролювати підакцизний товар (спирт, алкогольні та тютюнові вироби), унеможливить їх тінювий обіг та створить справедливі конкурентні умови для всіх учасників ринку [5].

Електронний аудит (Е-Аудит) в Україні дасть змогу виявляти переважну частину ризиків ще до перевірки. Крім того, буде значно прискорена та спрощена процедура аналізу даних бухгалтерського обліку платників. Отримання первинних документів у паперовому вигляді буде необхідним лише по відібраних ризиках із метою перевірки махінацій.

Отже, підсумувавши, можна сказати, що впровадження сучасних цифрових технологій для обслуговування громадян та підприємств у практику діяльності Державної митної служби України дасть буде мати багато позитивних змін, наприклад суттєво зміниться ставлення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності до оцінювання діяльності митної системи України та сприятиме поліпшенню іміджу державних митних інституцій на міжнародній арені, вхід на український ринок нових імпортерів, залучення інвесторів та нових проєктів, розширення економічного ринку України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Голинський Ю.О., Гриник І.Р. Митний контроль в Україні та напрями його вдосконалення. Молодий вчений. 2019. № 10(74). С. 646–650.
2. Зєлди Р. Есть ли в Украине перспективы цифровой таможи. Офіційний вебсайт «ЛІГА.net». URL: http://www.liga.net/opinion/297440_est-li-v-ukraine-perspektivy-tsifro-vo-y-tamozhni.htm.
3. Івашова Л. М., Кайда Л. І. Діджиталізація митних процедур: сучасний стан та перспективи розвитку митної справи. 2019. № 3 (22). С. 218—231.
4. Мацедонська Н.В., Коваленко В., Штефан Л. Б. Модернізація митної діяльності з використанням інформаційних технологій. 2021. №27.
5. Разумей М.М. Особливості застосування автоматизованої системи аналізу та управління ризиками, основною метою якої є забезпечення вибірковості митного контролю. URL: <http://chp.com.ua/all-news/item/60270-osoblivosti-zastosuvannya-avtomatizovanoji-sistemi-analizu-ta-upravlinnya-rizikami-osnovnoyu-metoyu-yakoji-e-zabezpechennya-vibirkovosti-mitnogo-kontrolyu>.
6. Стратегічні ініціативи розвитку ДФС до 2020 року. Прес-служба Державної фіскальної служби України від 12.01.2018 р. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/322784.html>.
7. Угрин В.В. Діджиталізація митного контролю в Україні. 2020. № 47. С. 168—173.
8. Щербатюк Н. В. Організація митного контролю: європейський досвід. Часопис Київського університету права. 2020. С 387-391.

Довгуша Р.О.,

*аспірант кафедри економіки та економічної теорії
Білоцерківського національного аграрного університету*

ЗАСАДИ СУБ'ЄКТІВ АГРОБІЗНЕСУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

В наш час практично неможливо назвати іноземну корпорацію сфери АПК, яка б не включала проєкти КСВ в свою корпоративну стратегію розвитку.

У західному світі основна робоча модель корпоративної соціальної відповідальності ґрунтується на тому, що оскільки жодна компанія не функціонує в повній ізоляції, а постійно взаємодіє з суспільством і державою, корпорації змушені впроваджувати політику КСВ в свої маркетингові та стратегічні програми з метою отримання додаткової конкурентної переваги.

На сьогоднішній день обов'язковість ініціатив КСВ закріплена в багатьох міжнародних стандартах, без належного виконання яких компанія не може ні увійти на міжнародний ринок, ні повноцінно на ньому функціонувати. Таким чином, для всіх західних корпорацій АПК впровадження ініціатив КСВ є обов'язковим елементом стратегічного розвитку.

Але, на сьогоднішній день для українського бізнесу корпоративна соціальна діяльність – це, в більшій мірі, інноваційний процес, ніж щоденна поширена практика.

Для будь-якого бізнесу, а тим більше аграрного, територіальна громада – це не тільки географічне розташування підприємства. Перш за все, власник має розуміти, що створює певний мікроклімат, середовище функціонування його потенційних інвесторів, клієнтів та працівників.

Успішні підприємці мають розуміти, що єдиний шлях до побудови ефективного бізнесу – це перш за все - розвиток громади, в яку вони, вкладаючи ресурси сьогодні, фактично закладають фундамент для розвитку бізнесу в майбутньому.

Згідно Концепції Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні соціальну відповідальність бізнесу в українському контексті можна визначити як таку, що діє на трьох основних рівнях [1]:

1. Дотримання законних зобов'язань перед державою і суспільством (сплата податків, охорона здоров'я і безпека праці, права працівників, права споживачів, екологічні норми) та галузевих стандартів.
2. Мінімізація або усунення негативного впливу бізнесу на суспільство та управління ризиками (наприклад, порушення прав людини або забруднення навколишнього середовища).
3. Посилення позитивного впливу бізнесу на суспільство і створення цінностей через інновації, інвестиції та партнерство, спрямовані на соціальний та екологічний добробут (наприклад, створення робочих місць, соціальний та економічний розвиток, вирішення конфліктів).

Сьогодні відбувається поступова зміна ставлення українського агробізнесу до ініціатив КСВ: очевидно, що українські агропідприємства намагаються відповідати новим викликам сьогодення і турбуються не лише про фінансові результати, а й про те, яким чином вони досягаються. КСВ стає органічним доповненням до господарських операцій компаній. Таким чином, роль агрохолдингів зводиться до підтримки мешканців і розвитку інфраструктури сільських територій шляхом працевлаштування частини населення, на якій здійснюється діяльність підприємств, спрямування частини доходів (прибутку) на підтримку стану і відновлення раніше зруйнованої інфраструктури.[2, с.300]

Як бачимо, спрямованість соціальної відповідальності агробізнесу в Україні є багатовекторною. Напрямки КСВ торкаються різних сфер діяльності компаній, враховують інтереси багаточисельних стейкхолдерів, що, в кінцевому результаті, сприяє сталому розвитку сільських територій.

Багато великих компаній намагаються долучити до роботи з місцевим співтовариством і своїх працівників. Іноді вони можуть самостійно вибирати ті організації або проекти, яким вони хочуть допомогти фінансово або особистою участю. В інших випадках компанії розробляють єдині корпоративні програми, які здійснюються в усіх регіонах присутності з невеликими відхиленнями в цілях адаптації програми до місцевих умов.

Зокрема, необхідно:

- розробити механізми поширення практик КСВ серед вітчизняних компаній;
- провести роз'яснювальну роботу щодо переваг соціальної відповідальності для формування ділової репутації та підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників;
- зробити доступною консультативну допомогу з питань КСВ;
- на основі вивчення закордонного досвіду реалізації КСВ розробити заходи державної підтримки;
- розробити та впровадити на підприємствах форми для нефінансової звітності;
- розробити навчальні програми для виробників і споживачів з метою дотримання етичного споживання;
- впровадити принципи КСВ в діяльність органів державної та регіональної влади, місцевого самоврядування, сільських громад.

Необхідно підкреслити, що для того щоб змінити та покращити соціально- економічну ситуацію у сільській місцевості, недостатньо сподіватись на високий рівень соціальної відповідальності тільки аграрних підприємств. Перш за все, соціальну відповідальність несе та має гарантувати держава. Ще одними ключовими особами є представники територіальної громади. І тільки тоді, коли досягається рівноправна роль трьох учасників (тобто мова йде про консолідовану соціальну відповідальність), можна говорити про успішний розвиток сільських територій.[3, с.54]

На основі проведеного аналізу, можемо стверджувати, що аграрне підприємництво набуло якісно нового змісту та є основою для розвитку сільських територій і зростання добробуту сільського населення.

Підприємства аграрного бізнесу виконують важливу роль в розвитку сільських територій, зокрема через формування дохідної частини місцевих бюджетів, розширення зайнятості сільського населення та збільшення їх доходів, підвищення рівня інфраструктури аграрного виробництва та ін.

Для забезпечення якісного механізму реалізації заходів соціальної відповідальності керівники аграрних підприємств повинні професійно інтегрувати соціальну відповідальність у стратегію розвитку вертикально інтегрованих структур бізнесу та у процеси взаємодії із муніципальними органами. Також агрохолдинги можуть розробити стратегії соціального партнерства з територіями присутності. Іншим напрямком може стати створення програм соціальних угод з місцевими органами влади за участю сільського населення.[4]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні http://svb.ua/sites/default/files/201108_koncepciya_nacionalnoyi_strategiyi_svb
2. Ніценко В. С. Роль агрохолдингів у розвитку сільських територій. Формування ринкової економіки. 2015. № 33. С.293-302.
3. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку : монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Колота. Київ : КНЕУ, 2012. 501 с.
4. Колесников В. Соціальна відповідальність агрохолдингів як фактор розвитку сільських територій. URL:<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5663/1/%D0%9A%D0%9E%D0%9B>

Нескородєва І.І.,

к.е.н., доцент кафедри управління та адміністрування,

Ян Буюнь,

аспірант кафедри управління та адміністрування.

ННІ «Каразінська школа бізнесу»

Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ТРАДИЦІЙНІЙ ТА ЦИФРОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Концепція підприємництва по-різному розуміється різними вченими та авторами. Серед експертів не було і не існує до нині єдиного визначення терміну «підприємництво». Так як для пояснення цього терміну використовувалися різні виміри, тому і визначення змінювалися з часом. Слід зазначити, що у розвитку знання про підприємницьку діяльність існують деякі об'єктивні труднощі, пов'язані з понятійно-термінологічною нечіткістю предмету наукового пізнання. Досить часто значна частина понять і термінів, якими описується предмет дослідження, є або невичерпаними, тобто, такими, що не мають точного визначення, або неоднозначними, що вживаються в різних, не завжди диференційованих значеннях.

Розглянуті підходи до аналізу феномена підприємництва досліджували аспекти історичної динаміки в умовах традиційної економіки [1-6]. Термінологічний аналіз засвідчив, що трактування підприємництва в науковій літературі базується на двох загальних підходах:

функціональний підхід, який відображає мету підприємницької діяльності та особливості взаємодії підприємця із зовнішнім середовищем;

суб'єктний підхід, зосереджений на дослідженні особистих якостей підприємця, які спонукають його до здійснення підприємницької діяльності.

В сучасних умовах підприємницька діяльність реалізується в умовах цифрової трансформації. Технологічні досягнення четвертої промислової революції суттєво вплинули на ділове середовище підприємництва та його учасників, які повністю перейшли на використання цифрових технологій, поєднавши промислові технології з цифровими. Цифрова трансформація передбачає перехід від роботи на папері до більш гнучкого середовища, в якому кінцевий користувач може вибирати і підключати необхідні бізнес-інструменти [5]. Такі умови вимагають від підприємницької діяльності постійного розвитку, гнучкості та адаптації до постійних змін.

При переході до цифрової економіки відбуваються зміни в умовах ринкової конкуренції у зв'язку з постійною потребою змін. Під дизруптивним впливом інновацій конкурента взаємодія повністю змінює формат підприємницької взаємодії: від зміни статусу конкурента до партнера (мережевий партнер, колаборація інновацій та інше) чи виникнення протилежного явища – конкурентний підрив (для прикладу, за рахунок інформаційних технологій отримання конкурентами доступу до використання клієнтської бази, інфраструктури на міжгалузевому рівні, успішний старт новачків, інше) [5, 7-8]. Як наслідок, форми та

методи підприємницької діяльності повинні постійно змінюватися, отримуючи можливість створювати вартість в нових сегментах ринку чи шукати нові центри створення вартості у своїх колишніх галузях.

Сучасний розвиток підприємництва базується перш за все на такому ключовому ресурсі як інформація, а клієнти являють собою головний фактор прибутковості [5]. Проблеми клієнта, їх вирішення стають джерелом прибутку. У цифровій економіці робота з покупцем індивідуалізується, практикується залучення до його завдань та співпереживань. Зростає цінність клієнтського досвіду, який також стає джерелом прибутку та одночасно здобувається благо в сегменті міжпідприємницьких відносин. А цифрова трансформація підприємницької діяльності сприяє цьому завдяки прогресивним технологіям, наприклад, Big Data або Artificial Intelligence [9]. Ці технології спрямовані на обробку потоків інформації, на підставі якої можна ухвалювати рішення, адаптувати пропозиції під конкретних клієнтів і прогнозувати їхню поведінку.

Організаційна структура підприємництва також модифікується за умов цифрової трансформації. В традиційній економіці бізнес розвивався здебільшого централізовано, з головним офісом, великою кількістю штатних працівників, зростанням адміністративних витрат та таке інше. Цифрова трансформація економіки зумовлює нову організаційну структуру підприємницької діяльності – систему ланцюжка блоків (блокчейн) [10]. Перевагою блокчейну як форми організації підприємництва є децентралізованість, завдяки якій платіжі переміщуються у глобальному просторі миттєво та прозоро, суттєво скорочуючи вартість внутрішньофірмових транзакцій. Принцип глобальної децентралізації прискорює стирання кордонів між країнами та розвиток підприємництва поза юрисдикцією країн [10]. З поширенням блокчейну прогнозується розповсюдження мультинаціональної підприємницької діяльності.

З огляду на те, що функціональна складова підприємництва піддається значним перетворенням під впливом інформаційної трансформації економічних відносин, можна стверджувати, що з точки зору суб'єктного підходу розуміння змісту підприємництва також змінюється.

Загалом можна свідчити, що образ підприємця в умовах традиційної економіки має характеристики трудоголіка, який мав доступ до влади та зв'язки серед чиновників, але з певними навичками стратегічного мислення та комунікабельності.

Зважаючись на узагальнення характеристик підприємця та функціональних особливостей підприємництва в умовах традиційної економіки, що представлені в науковій літературі, можна дати наступне визначення підприємництва: діяльність направлена на створення цінностей та отримання економічної вигоди за допомогою визнання ділових можливостей, прийняття відповідальності за ризик з використанням управлінських навичок для мобілізації людських, фінансових, матеріальних ресурсів та за необхідністю використання інновацій для реалізації певних бізнес-проектів.

Цифрова трансформація бізнес-процесів вимагає від підприємців оперативно ухвалювати рішення, блискавично адаптувати роботу до вимог поточного моменту та максимально якісно задовольняти потреби клієнтів. Тому на зміну досвіду підприємця, як необхідної складової успішної підприємницької діяльності в традиційній економіці, в умовах цифрової трансформації більш об'єктивнішими стають такі характеристики підприємця, як креативність та інноваційність, якісна освіта та безперервне генерування знання, ідей, наполегливість та цілеспрямованість, комунікабельність та сросостійкість, уміння налагоджувати ділові зв'язки та інше. Ці чинники вже набагато об'єктивніші а ніж лише підприємницький досвід та доступ до важелів влади.

Таким чином сформовано наступне визначення дефініції «підприємництво» в умовах інформаційної трансформації: безперервна адаптивна інноваційна діяльність суб'єктів господарювання (підприємців) на основі постійного пізнавального процесу і ускладнення поділу праці з метою пошуку можливостей та ринкових ніш для створення нових цінностей. Дане визначення уточнює зміст категорії «підприємництво» з позиції поєднання суб'єктного та функціонального підходів пізнання та врахування особливостей підприємницької діяльності під впливом становлення інформаційної економіки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Chandna V. Social entrepreneurship and digital platforms: Crowdfunding in the sharing-economy era // *Business Horizons*. 2021. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0007681321001683>.
2. Goyal L. Exploring frugal innovation in social entrepreneurship: Insights from emerging economies // *Organizational Dynamics*. 2021. Vol. 50, Is. 2, 100782. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0090261620300346>.

3. Афендікова Н. О. Сучасні підходи щодо розвитку підприємництва в сільському господарстві України // *Агросвіт*. 2018. № 10. С. 8-11
4. Моделі підприємництва в умовах інноваційної економіки та економіки знань: управління ресурсами та витратами / О. В. Ходаківська та ін. // *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 15. С. 5-11.
5. Youssef A.B. Digitalization of the economy and entrepreneurship intention / A.B. Youssef et al. // *Technological Forecasting and Social Change*. 2021. Vol. 164. 120043. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162518301768>.
6. Afawubo K., Noglo Y. A. ICT and entrepreneurship: A comparative analysis of developing, emerging and developed countries // *Technological Forecasting and Social Change*. 2021. 121312. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162521007447>.
7. Нескорородева І.І. Особливості функціонування фондового ринку України // *Вісник НБУ*. 2013. №2 (204). С.36-42
8. Neskorocheva I., Pustovgar S. An Approach to Predicting the Insolvency of Ukrainian Steel Enterprises Based on Financial Potential // *Journal of Eastern European and Central Asian Research*. 2015. Vol 2. No 2. P. 44-55.
9. Forecasting the macrolevel determinants of entrepreneurial opportunities using artificial intelligence models / S. B. Jabeur et al. // *Technological Forecasting and Social Change*. 2021. 121353. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0040162521007848>.
10. Friedman N., Ormiston J. Blockchain as a sustainability-oriented innovation? Opportunities for and resistance to Blockchain technology as a driver of sustainability in global food supply chains // *Technological Forecasting and Social Change*. 2021. Vol. 175. 121403. URL : <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0040162521008349>

Онищук Сергій Ігорович,

Західноукраїнський національний університет.

Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри маркетингу

Хрутович С.Є.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНТЕРНЕТ МАРКЕТИНГУ В СТРУКТУРІ СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ

Інтернет сьогодні став невід'ємною частиною життя і бізнесу. Для сучасної людини доступність до найрізноманітніших Інтернет-ресурсів вже давно є одним із показників якості життя.

Статистичні дані по використанню Інтернету в світі, наведені на міжнародному веб-сайт InternetWorldStats (авторитетне агентство аналізу інтернет-користувачів), свідчать про те, що станом на 31 грудня 2020 року кількість користувачів мережі Інтернет у світі становила близько 4156 млн. Середній рівень проникнення Інтернету в світі, тобто відсоток від населення, відповідно складає 54.4 % [1].

Інтернет-маркетинг сьогодні є одним з найперспективніших напрямів розвитку в Україні. Ця сфера активно розвивається, незважаючи на економічні кризи та різні зовнішні і внутрішні перешкоди[2].

На сьогоднішній день, динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій надає нам глобальні можливості не тільки в пошуку і організації доступу до потрібної інформації, а й в плані ведення ефективного бізнесу. З упевненістю можна сказати, що інтернет - це повноцінна сфера для реалізації всіх аспектів традиційного маркетинг-міксу, тобто: продукту, ціни, просування та місця продажу.

Для того, щоб зрозуміти, наскільки інтернет-маркетинг ефективний в сучасному маркетингу і який внесок він може принести в маркетингову діяльність компанії, варто розглянути переваги Інтернету:

1. Безмежність і глобальність. Інтернет надає користувачеві доступ до практично незрівнянної обсягом інформації з будь-якої точки світу. Дана риса відкриває перед компанією неймовірне число можливостей. Завдяки Інтернету, компанія може значно розпростися в дуже короткі терміни. Будь-який локальний проект, може вирости до рівня регіону, країни або навіть вийти на міжнародний ринок. Глобальність Інтернету дозволяє компанії в значній мірі розширювати свою аудиторію.

2. Можливість взаємодіяти з кожним існуючим та потенційним клієнтом. В Інтернеті спілкування здійснюється максимально легко: користувач просто заходить на сайт компанії або на її сторіночку в соціальних мережах і задає запитання. Варто відзначити, що ініціатива в спілкуванні виходить від користувача, а не від компанії. Це означає, що він самостійно все контролює і управляє спілкуванням, вибудовує його максимально зручно для себе. Подібна структура комунікації є найбільш комфортною для користувача, тому що спілкування будеться не за нав'язаним сценарієм, а за бажаннями і інтересам користувача. Чим більше у користувача можливостей керувати ситуацією, тим комфортніше він себе відчуває, а це в свою чергу сприяє налагодженню тісних і довгострокових відносин з клієнтом.

3. Швидкість процесів. В Інтернеті абсолютно всі процеси здійснюються набагато швидше, ніж в офлайн, будь то поширення і оперативність зміни інформації, прийняття рішень про покупку або реагування на запити споживачів. Ті операції, які офлайн можуть займати кілька годин, в Інтернеті можуть бути реалізовані миттєво. Це дозволяє займатися просуванням і здійснювати продаж в рази швидше.

4. Особливості Інтернет-аудиторії. Основна аудиторія Інтернету - це люди у віці до 50 років, які мають хорошу освіту, дохід середній і вище середнього і дана аудиторія досить сприйнятлива до нових технологій. Дана аудиторія дуже сприятлива для маркетингової діяльності. За даних умов ймовірність успішної маркетингової компанії в більшості випадків буде велика, тому що дана частина населення містить практично всі найбільш привабливі цільові аудиторії.

5. Простота виділення цільової аудиторії. Сучасні Інтернет-технології дозволяють дуже точно і швидко виділяти необхідні цільові аудиторії аж до однієї конкретної людини (за демографічними, географічними, поведінковим та іншими ознаками, а також за інтересами). Це дозволяє направляти маркетингові зусилля безпосередньо на необхідну аудиторію.

6. Можливість моніторингу дій користувача. Зараз маркетолог може отримувати про споживача набагато більше інформації, ніж до появи Інтернету. Раніше, під час перегляду реклами, споживач не міг натиснути на кнопку, щоб дізнатися потрібну йому інформацію, як можна це зробити зараз за допомогою комп'ютера, смартфона або планшета. Подібні дії говорять про споживача набагато більше і містять більш корисну інформацію, ніж персональні дані (стать, вік, рівень доходу і т.д.). Дана інформація дозволяє маркетологам більш точно направляти рекламні повідомлення і пропонувати користувачеві тільки цікаву йому інформацію, скорочуючи тим самим витрати на просування і роблячи продукти доступнішими.

7. Дешевизна маркетингових Інтернет-інструментів. Інтернет-інструменти, в порівнянні з традиційними, обходяться компанії набагато дешевше. Дана перевага дозволяє компаніям швидше розвиватися, ефективно просуватися, не витрачаючи значні суми грошей. Особливо важливо дана перевага для початківців компаній, які не мають в розпорядженні великих бюджетів.

Підводячи підсумок, варто зазначити, що використання інструментів Інтернет-маркетингу дійсно необхідно компаніям, які прагнуть бути найбільш привабливими для своїх споживачів, бути конкурентоздатними і завойовувати нові аудиторії і ринки. Тому маркетологи прагнуть все глибше проникнути в особливості організації та функціонування інструментів Інтернет-маркетингу, а також вивчити особливості поведінки споживача в віртуальному просторі. На даний момент вже розроблено безліч інструментів, які застосовуються на всіх етапах процесу маркетингової діяльності, починаючи з проведення маркетингових досліджень і закінчуючи продажом товарів і послуг[3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Міжнародний веб-сайт InternetWorldStats.– [електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.internetworldstats.com/>
2. Перспективи розвитку Інтернет-маркетингу в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://works.doklad.ru/view/I9VeY_wNClw.html
3. Овечкин А.В. Продвижение бренда с помощью Интернет-маркетинга: базовые инструменты. // Бренд-менеджмент. – Изд. Grebennikon, 2009. -№2. – С. 80-87.

Попіль А.Ю.,
студентка кафедри менеджменту підприємств,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського»

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Новітні технології на сучасному етапі розвитку будь-якої країни займають важливе місце. Інновації здійснюють великий вплив на вітчизняну економіку, впливають на зовнішньоекономічну діяльність країни та стимулюють конкурентоспроможність підприємств через впровадження новітніх технологій. Інновації дозволяють покращити збутову діяльність, створити більш якісну продукцію, організувати управління використання ресурсів та здійснити організацію підприємства більш ефективною, ніж вона була до початку впровадження новітніх технологій.

До таких змін можна віднести: використання нових технологічних процесів, нової техніки, впровадження нових технологій в роботу підприємства, використання нової сировини, тощо. Наприклад, використання мережі інтернет задля просування підприємства як в рекламному так і збутовому плані, використання інтернету речей, технології Big Data та інше.

Існує велика кількість чинників, що значно впливають на інноваційний потенціал підприємства і збільшують або навпаки зменшують чутливість підприємств до інновацій. Можна виділити такі, як структуру менеджменту, професійного складу, промислово-виробничого персоналу, взаємодії з відповідним соціально-економічним оточенням. Значення цих показників може відобразитись на конкурентоспроможності підприємства в подальшому.

24	Czech Republic	49.0	23	16	90	United Republic of Tanzania	25.6	12	5
25	Australia	48.3	24	6	91	Ecuador	25.4	29	12
26	New Zealand	47.5	25	7	92	Lebanon	25.1	30	16
27	Malta	47.1	26	17	93	Dominican Republic	25.1	31	13
28	Cyprus	46.7	27	2	94	Egypt	25.1	13	17
29	Italy	45.7	28	18	95	Sri Lanka	25.1	14	5
30	Spain	45.4	29	19	96	El Salvador	25.0	15	14
31	Portugal	44.2	30	20	97	Trinidad and Tobago	24.8	51	15
32	Slovenia	44.1	31	21	98	Kyrgyzstan	24.5	16	6
33	United Arab Emirates	43.0	32	3	99	Pakistan	24.4	17	7
34	Hungary	42.7	33	22	100	Namibia	24.3	32	6
35	Bulgaria	42.4	2	23	101	Guatemala	24.1	33	16
36	Malaysia	41.9	3	8	102	Rwanda	23.9	1	7
37	Slovakia	40.2	34	24	103	Tajikistan	23.9	2	8
38	Latvia	40.0	35	25	104	Bolivia (Plurinational State of)	23.4	18	17
39	Lithuania	39.9	36	26	105	Senegal	23.3	19	8
40	Poland	39.9	37	27	106	Botswana	22.9	34	9
41	Turkey	38.3	4	4	107	Malawi	22.9	3	10
42	Croatia	37.3	38	28	108	Honduras	22.8	20	18
43	Thailand	37.2	5	9	109	Cambodia	22.8	21	15
44	Viet Nam	37.0	1	10	110	Madagascar	22.5	4	11
45	Russian Federation	36.6	6	29	111	Nepal	22.5	22	9
46	India	36.4	2	1	112	Ghana	22.3	23	12
47	Greece	36.3	39	30	113	Zimbabwe	21.9	24	13
48	Romania	35.6	40	31	114	Côte d'Ivoire	21.0	25	14
49	Ukraine	35.6	36	32	115	Burkina Faso	20.5	5	15
50	Montenegro	35.4	7	33	116	Bangladesh	20.2	26	10
51	Philippines	35.3	4	11	117	Lao People's Democratic Republic	20.2	27	16
52	Mauritius	35.2	41	1	118	Nigeria	20.1	28	16

Рис 1 – рейтинг країн за глобальним індексом конкуренції

У світовій економіці саме від категорії «конкурентоспроможність» залежать місце і роль країни у сучасному світі. Конкурентоспроможність країни визначається як її здатність в умовах вільної конкуренції створювати товари та послуги, котрі відповідають вимогам світового ринку, а їх реалізація підвищує рівень добробуту держави і громадян [1].

Рівень конкурентоспроможності визначає рівень привабливості інвестицій до країни, тим самим дає змогу розвиватись підприємствам в межах країни так і для виведення своєї продукції на зовнішні ринки.

За Глобальним індексом інновацій [2] у 2021 році Україна посіла 49 місце. Таким чином, порівняно з 2017 роком наша країна опустилась на 4 позиції і тепер випереджає Монтенегро, Філіппіни, Чилі, Білорусь і ще 83 країни світу.

Як видно з рисунку топ – 3 країн, які посідають найвищі місця це Швейцарія, Швеція та США.

Рейтинг охоплює 132 країн. Глобальний індекс інновацій складений з 82 різних змінних, які детально характеризують інноваційний розвиток країн світу, які перебувають на різних рівнях економічного розвитку. Глобальний індекс показує співвідношення витрат і ефекту, що дозволяє об'єктивно оцінити ефективність зусиль з розвитку інновацій в тій чи іншій країні.

Аналіз досліджень показав, що в умовах пандемії та величезних втрат як економічному плані так і людських ресурсах, в багатьох країнах збільшилися інвестиції в інновації. Це показує відношення держав до новітніх технологій та визнання того, що інновації мають велике значення для подолання пандемії та забезпечення економічного зростання країн. У 2020 році глобальні компанії, які є лідерами за видатками на науково-дослідні роботи, збільшили загальні витрати на цей напрям приблизно на 10%. У 2020 році число наукових публікацій в світі зросло на 7,6%.

За вихідними показниками Україна знаходиться на 49 місці у світі. Наша найслабша сторона – державні інститути (91 місце). Тут країна демонструє слабкі показники в компонентах: політична обстановка (101 місце), політична стабільність і безпека (123 місце), верховенство закону (90 місце). Також є проблеми з пунктом знання та технологічні результати. Порівнюючи з попереднім роком країна посіла 25 місце, в цьому ж році вона зайняла 33 місце в цій категорії. Показник зростання продуктивності праці впав на 15 позицій. Однак не зважаючи на погані показники в деяких аспектах Україна посіла 49 місце серед 132 країн світу та займає перше місце в категорії за кількістю патентів на корисні моделі, 10 – кількістю торгових марок та 9 місце з експорту інформаційно-комунікаційних технологій.

Також державна служба статистики веде підрахунок даних, які зв'язані з інноваційною діяльністю. Наприклад, витрати на виконання науково-дослідних розробок в Україні було витрачено 17254,6 млн грн. в 2019 році, та в 2020 році ця сума зменшилась до 17022,4 млн грн.

Це один аналітичний звіт, який робить державна служба статистики – це загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності підприємств за 2018-2020 рр.

Частка інноваційно активних підприємств в Україні становить 16,8 % в 2020 рр., що є досить малим відсотком. Хоча порівнюючи з попереднім роком, цей відсоток має тенденцію до зростання. Витрати на інновації також збільшуються. Більша частка витрат використовується на інновації, але не на науково-дослідні розробки. Наприклад, в 2019 році цей відсоток становить максимальну кількість витрат, порівнюючи з іншими роками. В 2020 році збільшилась тенденція до витрат на наукові дослідження (24,2%). Це може бути пов'язано з тим, що підприємства знаходячись в так званій економічній кризі після пандемії, розуміють, що інновації приведуть їх до швидкого вирішення проблем та подальшої ефективної роботи.

В період 2016-2018 рр кількість інноваційно активних підприємства налічує 8173 одиниці, а в період 2018-2020 рр – 2281 одиниць. Число значно відрізняється від попереднього. Це досить поганий показник для країни в цілому, так як зменшується конкурентоздатність підприємства, так як інновації є однією з основних переваг на ринку серед підприємств. До основної причини можна віднести знову ж таки пандемію, закриття більшості підприємств, зменшення бюджету підприємств, необхідність виділяти кошти на заробітну плату в моменти простою та інше. Тим самим неможливість вести активну інноваційну діяльність.

Для правильної та ефективної організації діяльності підприємства, щодо інноваційної стратегії потрібно аналізувати фінансовий стан підприємства. Після чого буде виявлено яку кількість резервів можна буде виділити на впровадження новітніх технологій. Слід також звернути увагу на чинники, що мають вплив на загальний результат ефективності впровадження новітніх технологій і підвищення рівня конкурентоспроможності. До таких можна віднести наявність творчих ідей, відповідальність найманого персоналу за прийняття відповідних рішень, ефективна система оцінки та відбору інновацій, досконале управління та ефективний контроль за проєктами.

Таблиця 1

Загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств

	Частка кількості інноваційно активних підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %	Витрати на інновації, млн.грн	У тому числі/							
			наукові дослідження і розробки (НДР)/		у тому числі/				інші витрати на інновації (за виключенням НДР)/)	
					НДР, виконані власними силами/		НДР, виконані іншими підприємствами/			
			млн.грн/	у % до загального обсягу витрат на інновації	млн.грн/	у % до загального обсягу витрат на інновації/	млн.грн/	у % до загального обсягу витрат на інновації/	млн.грн/	у % до загального обсягу витрат на інновації
2018	16,4	12180,1	3208,8	26,3	2706,2	22,2	502,6	4,1	8971,3	73,7
2019	15,8	14220,9	2918,9	20,5	2449,9	17,2	469,0	3,3	11302,0	79,5
2020	16,8	14406,9	3486,3	24,2	2650,4	18,4	835,9	5,8	10920,6	75,8

Розроблено на основі даних Держслужби статистики [3]

Розвиток інновацій дозволить багатьом підприємствам виконувати більш ефективно свою роботу, за рахунок чого підвищить рівень конкурентоспроможності. Саме тому, щоб вести ефективну діяльність підприємства, підтримувати рівень показників на високому рівні, підприємствам слід постійно здійснювати аналіз найбільш значущих чинників і показників за оцінкою конкурентоспроможності та встановлювати взаємозалежні фактори між ступенем інноваційної діяльності підприємств й рівнем конкурентоспроможності. Це дозволить зменшити кількість виникнення потенційних ризиків для підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гайдук Л. А. Інновації як фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємств України. Наукові праці НДФІ. 2014. № 1. С. 22–28.].
2. Global Innovation Index, 2021. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/Home>
3. Загальний обсяг витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Придятько Елла Миколаївна,

к.е.н., доцент,

Кузнєцова Ксенія Костянтинівна,

студентка ОП «Облік та оподаткування».

Факультет економіки та менеджменту

ДВНЗ Донецький національний технічний університет

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ В РОБОТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. У сучасних економічних умовах один із заходів удосконалення підприємницького управління - є раціональна організація фінансового обліку, адже мета кожного підприємства – отримання доходу від надання послуг або продажу товарів. Прибуток допомагає розвитку організації, проте щоб правильно обліковувати та розпоряджатись доходами та витратами, потрібно вміти обліковувати їх. Цим допомагає займатись фінансовий облік. Завдяки обліку, підприємства вміють правильно розпоряджатись фінансами та покращувати своє економічне становище.

Ключові слова. Фінансовий облік, функції фінансового обліку, форма ведення фінансового обліку, діяльність підприємства, організація фінансового обліку, подання звітності, раціональність.

З розвитком ринкової економіки внутрішньогосподарські та зовнішні зв'язки підприємства стають складнішими, прогресує збільшення потоків економічної та іншої інформації, яку необхідно ефективно обробляти, щоб вона стала корисною в процесі обґрунтування та прийняття рішень.

Прийняті управлінські рішення у значній мірі залежать від правильно організованого фінансового обліку та його контрольних і аналітичних функцій.

Фінансовий облік виконує три важливі функції:

- інформативну,
- контролюючу,
- аналітичну.

Інформативність забезпечує зворотній зв'язок у всій системі управління. Контроль допомагає збереженню власності підприємства, надходженню коштів та їх обліку. Аналіз сприяє обранню рішення для розвитку виробництва, збільшення доходів та зменшення збитків.

Залежно від особливостей організації, підприємство може самостійно обрати форму ведення фінансового обліку, наприклад:

- створення бухгалтерської служби на чолі з головним бухгалтером,
- використання послуг спеціаліста з бухгалтерського обліку,
- самостійне ведення обліку, якщо організація дуже маленька.

Для покращення своєї діяльності підприємство обирає:

- облікову політику, яка є сукупністю принципів, методів і процедур, що регулюють складання та подання звітності,
- розробляє власну систему обліку господарських операцій, подання звітності,
- визначає права та обов'язки працівників.

Найвідповідальнішим етапом при заснуванні підприємства – є організація бухгалтерського обліку, інакше буде неможливим ведення ефективної діяльності підприємства.

Фінансовий облік повинен бути раціональним. Для цього існують певні передумови:

- визначення організаційної структури та особливостей застосування технології та організації виробництва,
- отримання інформації, характер якої допоможе правильно обрати тактику та стратегію для вірних рішень.

У зв'язку з ринковою конкуренцією, підприємство потребує такого фінансового обліку, який би був пов'язаний з виробництвом товару, починаючи з його проектування та закінчуючи його реалізацією. Фінансовий облік є «китом» на якому тримається діяльність підприємства.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищевикладене, з'ясували, що фінансовий облік є дуже важливою, навіть основною складовою бізнесу. Оскільки, якщо діяльність підприємства спрямована на отримання прибутку, необхідно вміти правильно керувати доходами та витратами. Для цього необхідний правильний облік, який має правильно регулюватися.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА:

1. Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний. Фінансовий облік. Підручник. 451 с.
2. Я. П. Іщенко, О. А. Подолянчук, Н. І. Коваль. Фінансовий облік. Підручник. 496 с.

Сердюк О.С.,

*к.е.н., старший науковий співробітник
відділу фінансово-економічних проблем
використання виробничого потенціалу,*

Петрова І.П.,

*к.е.н., старший науковий співробітник
відділу проблем регуляторної політики
і розвитку підприємництва.*

Інститут економіки промисловості НАН України

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТІВ СТРИМУВАННЯ ДЕСТРУКТИВНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

В Україні активно ведуться дискусії щодо удосконалення та розвитку конкурентного законодавства [1; 2]. Наприклад, Н. Кузнецова та Ю. Семенов вказують на відсутність узгодженості в системі понять антимонопольного законодавства України [2, с. 11]. Ю. Журик вказує на громіздкість і важкість визначень понять у деяких законах антимонопольного законодавства [1, с. 84]. Також вчений акцентує увагу на недоцільності виконання Антимонопольного комітету України (АМКУ) функцій щодо складання протоколів про адміністративні порушення, накладання штрафів за порушення антимонопольного законодавства. Ці функції, зазначає вчений, притаманні органам правосуддя і виконання їх АМКУ є порушенням ст. 124 Конституції України, згідно з якою правосуддя в Україні здійснюється виключно судами [1, с. 83]. Цю тезу підтримує й інший вчений І. Дахно, який зазначає неприпустимим те, що Антимонопольний комітет України займається попередженням правопорушень і розглядом справ за двома протилежними напрямками економічної діяльності – у сфері монополістичної діяльності та у сфері конкурентних відносин [3, с. 94].

Кобець С.П. вже у своїй роботі обґрунтовує напрямками вдосконалення правових та організаційних механізмів антимонопольного регулювання в Україні через удосконалення термінологічного ряду базових законів антимонопольного законодавства; створення окремого органу, який займався би попередженням та розслідуванням порушень у сфері конкуренції; передачу повноважень щодо складання протоколів про адміністративні порушення [4, с. 32].

Крім доробку науковців, міжнародні організації, зокрема Організація економічного співробітництва та розвитку, приймають активну участь у розбудові найважливіших програм та вдосконаленні конкурентного законодавства України відповідно до міжнародних стандартів і передових практик [5, с. 13]. Зокрема, рекомендації стосуються обмеженості ресурсів і незалежності АМКУ, потреби покращення системи законодавства й запровадження суворих покарань за створення картелів і змови учасників тендерів, усунення суперечностей із Господарським кодексом, а також чіткої та прозорої процедури визначення пріоритетів і процесів діяльності АМКУ [5].

Погоджуємося із твердженнями вчених щодо доцільності розмежування деяких функцій Антимонопольного комітету України, адже АМКУ виконує багато функцій, кількість заяв та звернень щодо порушень законодавства про захист економічної конкуренції достатньо велика, що свідчить про перевантаження АМКУ та його структурних підрозділів.

Слід вказати, що у 2020 році відповідно до розпорядження Антимонопольного комітету України від 21.11.2019 р. № 23-р «Про реорганізацію територіальних відділень Антимонопольного комітету України» відбулась оптимізація структури обласних територіальних відділень до 6 міжобласних територіальних відділень: Північного, Західного, Південного, Південно-західного, Південно-східного та Східного. У Дніпрі, Києві, Львові, Одесі Харкові та Хмельницькому почали працювати нові регіональні відділення Комітету. Водночас в інших обласних центрах організовано відокремлені відділи без статусу юридичної особи (рис. 1).

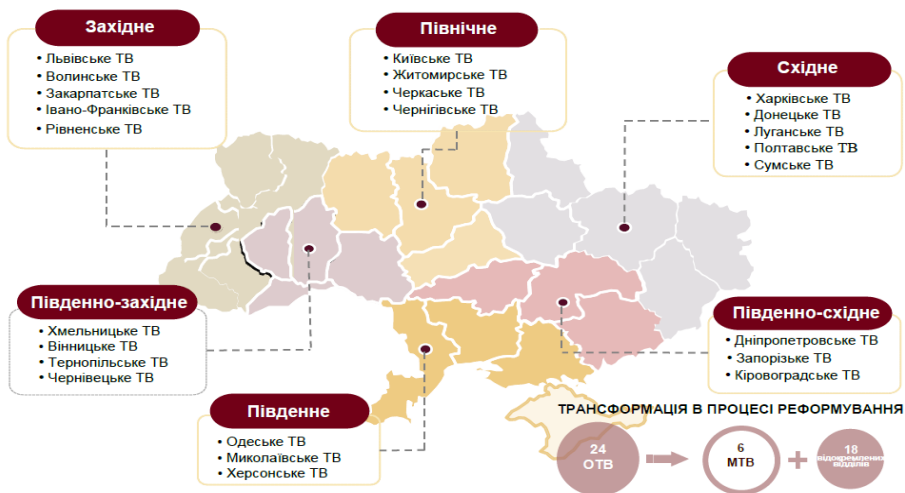

Рис. 1. Міжобласні територіальні відділення АМКУ [6]

У звіті Антимонопольного комітету України за 2020 рік [6] необхідність реформи АМКУ передбачено рекомендаціями низки міжнародних організацій, зокрема Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Також, аналогічну позицію висловили експерти профільних відомств ЄС із Німеччини та Литви, що також співпрацювали з Комітетом у рамках проекту Twinning (рис. 2).

Рис. 2. Етапи реформи Антимонопольного комітету України [6]

Отже, реорганізація структурних підрозділів Антимонопольного комітету України відбувається поступово як елемента загальнонаціональної стратегії економічного реформування. Однак, питання функціонально-структурного розмежування державних органів у сфері регулювання деструктивної конкуренції залишаються відкритими.

З наведеного вище аналізу зарубіжного досвіду, виходить що в цих країнах перелічені повноваження розподілені між декількома самостійними органами, тобто використовується перехресний контроль, коли процес реалізації конкурентної політики розділений між кількома органами: один здійснює розслідування, другий приймає рішення, третій (дорадчий) дає незалежну оцінку того, що відбувається у сфері конкуренції [7, с. 74]. Крім того, у багатьох європейських країнах, дніть спеціальні суди, які

займаються розглядом справ, які стосуються порушень конкурентного законодавства. Наприклад, у Польщі функціонує суд із конкуренції й захисту прав споживачів, в Австрії справи в указаній сфері розглядає по першій інстанції картельний суд; у Німеччині спеціалізованим судом першої інстанції є картельна палата (колегія) Верховного суду відповідної землі [8, с. 81] і т.д.

Зважаючи на отримані результати дослідження, можна зробити висновок, що незважаючи на динамічний розвиток антимонопольного законодавства України, що позитивно оцінюється закордонними експертами, а також значне підвищення результативності діяльності Антимонопольного комітету України, новий етап розвитку інституціонального забезпечення щодо подолання деструктивної конкуренції потребує вдосконалення антимонопольного законодавства та практики його правозастосування відповідно до кращого міжнародного досвіду, а також суттєве підвищення результативності діяльності антимонопольних органів за рахунок функціонально-структурного розмежування повноважень АМКУ із використанням перехресного контролю.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Журик Ю.В. Актуальні питання антимонопольно-конкурентного законодавства України. Вісник господарського судочинства. 2010. № 6. С. 82–87.
2. Кузнецова Н., Семенов Ю. Конкурентное законодательство Украины: проблемы и перспективы. Юридическая практика. 2003. № 9. С. 11–19.
3. Дахно І.І. Антимонопольне право : курс лекцій. К. : Четверта хвиля, 1998. 352 с.
4. Кобець С. П. Світовий та вітчизняний досвід антимонопольного законодавства. Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. 2013. № 4. С. 27-33.
5. Огляди ОЕСР законодавства і політики у сфері забезпечення конкуренції: Україна. 2016. Звіт щодо виконання попередніх рекомендацій. ОЕСР. 2016. URL: https://amcu.gov.ua/storage/app/sites/1/imported_content/5d690f5e146d2.pdf
6. Звіт Антимонопольного комітету України за 2020 рік від 19.03.2021. URL: <https://amcu.gov.ua/pronas/zvitnist/richni-zviti/zvit-2020>
7. Конкурентна політика держави в умовах трансформації національної економіки: монографія / За ред. д. ра екон. наук, проф. В.Д. Лагутіна. К.: Київ. нац. торг_екон. ун_т., 2008. 329 с.
8. Коротун О. Правозастосовна діяльність суб'єктів державної влади у сфері антимонопольного регулювання. National law Journal: teoriy and practice. 2017. № 1 (23). С. 71–74.

Філіндаш Юлія Вячеславівна,
студентка 3 курсу, 11 групи

*Інституту прокуратури та кримінальної юстиції.
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.
Науковий керівник: **Кобильнік Д.А.**, д.ю.н, доцент,
доцент кафедри фінансового права.*

МІСЦЕ ПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ В СИСТЕМІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

Соціально-економічний розвиток країни забезпечується за рахунок бюджетних ресурсів. Саме, бюджетна система України ґрунтується на чітко визначених принципах, серед яких особливої уваги заслуговує принцип збалансованості. Повноваження на здійснення витрат бюджету мають відповідати обсягу надходжень на відповідний бюджетний період. Таким чином, кількісний показник доходів та витратів бюджету повинен бути збалансованим. Оскільки значне перевищення витратів над доходами призводить до економічної кризи, зростання державного боргу, дефіциту бюджетів усіх рівнів.

Класифікація доходів бюджету передбачає поділ усіх можливих доходів на 4 групи. Виділяють податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та офіційні

трансфери. Але, дохідна частина бюджету складається в основному з податкових надходжень. І саме тому, бюджет характеризує рівень економічного розвитку країни, і завдяки правильному здійсненню бюджетного процесу забезпечується економічна і соціальна стабільність та належний життєвий рівень населення, тому формування дохідної частини бюджету відіграє важливу роль. Завдяки цьому держава може фінансувати програми соціального захисту населення, соціально-культурні заходи, науку та державні капітальні вкладення у розвиток галузей і структурну перебудову економіки та інше.

Податковими надходженнями визначаються передбачені Податковим кодексом загальнодержавні та місцеві податки, збори та інші обов'язкові платежі. Наразі перелік цих платежів закріплено статтями 9 та 10 ПК України. Податкові надходження займають провідне місце у бюджетних доходах, оскільки вони впливають на соціально-економічний розвиток держави, а також є одним із інструментів державного регулювання економіки. А саме, податок є одним із способів формування бюджетних доходів, однією з форм економічних відносин з розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту відповідно до потреб фінансування видатків бюджету та державного регулювання відносин економічних процесів.

Також слід зазначити, наказом Мінфіну від 14.01.2011 № 11 «Про бюджетну класифікацію» визначено класифікацію доходів бюджету, згідно з якою встановлено коди та найменування податків та зборів. Міністерство фінансів своїм наказом затверджує бюджетну класифікацію задля досягнення цілісності бюджетних категорій доходів та видатків та для забезпечення взаємозв'язку між функціональними призначеннями та економічним характером видатків. Саме бюджетна класифікація допомагає проводити дієвий контроль за цільвим використанням бюджетних коштів та ефективного використання податків та зборів як основну складову доходів бюджету.

Отже, провідну роль у забезпеченні виконання державної функції щодо регулювання економічних процесів належить податкам, які надходять до бюджету. У Державному бюджеті України податкові надходження займають близько 84.03%. Цей показник свідчить про те, що роль податкових платежів дуже велика, оскільки ефективність виконання державою своїх функцій та добробут суспільства в цілому залежить від кількості сплачених податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Наказ Міністерства фінансів «Про бюджетну класифікацію» № 11 від 14.01.2011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11#Text>
2. Тимошенко М. В. Роль податків в процесі формування та виконання державного бюджету України / М. В. Тимошенко. // №11. – 2020.
3. Бутенко В.В., Дідик А. О. Податкові надходження, як джерело формування доходів бюджету України – 2021. – URL: <http://ndi-fp.nusta.edu.ua/thesis/609/>

МЕДИЧНІ НАУКИ

Слободянюк О.В.,

*к.м.н., доцент кафедри онкології, радіології та радіаційної медицини
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
лікар-онколог ДУ «Інституту медичної радіології та онкології
ім. С.П. Григор'єва НАМН України»,*

Слободянюк І.В.,

*студентка
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
Андрієнко А.С.,*

студентка

*Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
Старікова А.Б.,*

Старікова А.Б.,

*с.н.с., к.м.н., ДУ «Інституту загальної та невідкладної хірургії
імені В. Т. Зайцева НАМНУ»*

ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ НА РАК ВУЛЬВИ I–IV СТАДІЙ

Рак вувльви (РВ) складає від 2,5 до 5 % серед онкогінекологічних захворювань, поступаючись по частоті лише захворюванням на рак шийки, тіла матки та яєчників. Захворюваність не перевищує 2 – 3 випадка на 100 тис. жінок з невеликими географічними коливаннями. Загальна 5-літня виживаність хворих складає 54,9 %. При I стадії – 81,4 %, при II стадії – 56,6 %, при III – 37,6 %, при IV – 14,6 %.

Мета роботи: аналіз результатів хірургічного, комбінованого та комплексного лікування хворих на РВ I–IV стадій.

Матеріали та методи: обстежено 34 хворих на рак вувльви I-IV стадії. Хірургічне лікування виконувалося в обсязі розширеної вульвектомії методом Бохмана. Більшість хворих були з II стадією захворювання (38,2 %) та плоскоклітинним зроговілим РВ (85,3 %), що співпадає з даними літератури. Усім хворим на РВ у післяопераційному періоді проводився курс дистанційної гама-терапії сумарною осередковою дозою (СОД) 40 Гр. Пацієнткам з T1b-3N1M0 РВ додатково проводився курс ДГТ на ділянку пахових лімфатичних вузлів СОД 40 Гр, а також 4 – 6 циклів поліхіміотерапіза наступною схемою: цисплатин, циклофосфан, винкрис-тин.

Результати: Безрецидивне та 5-річне виживання хворих склало 79,4 та 91,2% відповідно. Рецидиви та метастази були виявлені у 7 хворих на РВ (20,6%). Більшість пацієток були із III стадією захворювання. У 5 хворих (71,4%) рецидив захворювання мав місце протягом першого року після закінчення проведення протипухлинної терапії, у однієї хворої рецидив РВ було встановлено через два роки. Ще в однієї хворої рецидив захворювання та метастази в легені та печінку діагностовані через 5 років після лікування.

Висновок. Безрецидивна та п'ятирічна виживаемість обстежених хворих на РВ, яких лікували хірургічним, комбінованим та комплексним методом склала 79,4 та 91,2% відповідно, що вище даних, представлених у літературі. Променеві реакції у процесі лікування становили 11,6%. Більшість рецидивів захворювання (71,4%) у хворих на РВ виникло протягом першого року після проведення спеціального лікування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Онкологія / За ред. Білинського Б.Т., Стернюка Ю.М., Шпарика Я.В.- Львів, 1998.- 270 с.
2. Загальна онкологія / За ред. Старіков В. І.- Харків, 2019.- 81 с.
3. Онкологія: учебник (ВУЗ IV ур. а.) / Г.В. Бондарь, Ю.В. Думанский, А.Ю. Попович и др.; под ред. Г.В. Бондаря, Ю.В. Думанского, А.Ю. Поповича.- 2015.- 576 с.
4. Oncology: textbook / V.I. Starikov, A.S. Khodak, I.Y. Galaychuk.- 2019.- 216 с.

ПРОГРЕССИРУЮЩАЯ КАРДИОМИОПАТИЯ КАК МАНИФЕСТАЦИЯ ПЕРВИЧНОЙ МИТОХОНДРИАЛЬНОЙ ДИСФУНКЦИИ: ПАТОЛОГИЯ, ПРИЧИНЫ, ПРОГНОЗЫ

Актуальность. Известно, что генетическая патология является ключевой проблемой возникновения болезней, обусловленных митохондриальной дисфункцией. В настоящее время в детской и общей кардиологической практике митохондриальные кардиомиопатии при жизни диагностируются недостаточно достоверно или остаются нераспознанными. Причиной этого является отсутствие критериев дифференцированного подхода к обследованию больных с кардиомиопатией для выявления митохондриальной недостаточности и почти полное отсутствие путей метаболической коррекции клеточной энергетики [1, с. 3, 2, с. 1, 3, с. 1-3].

Материалы и методы. Изучение причин возникновения вышеуказанной патологии и методов ее исследования проводилось путем анализа данных литературных источников и собственных наблюдений (ретроспективный анализ историй болезни пациентов Харьковского межобластного специализированного медико-генетического центра редких (орфанных) заболеваний (ХМСГЦ).

Результаты. Митохондриальные болезни – это клинически гетерогенная группа заболеваний, которые развиваются при нарушении работы комплексов дыхательной цепи митохондрий – главного конечного пути аэробного метаболизма [1, с. 4]. В результате мутаций и аномалий, которые возникают в этом комплексе, скорость синтеза АТФ снижается, продукция активных форм кислорода усиливается, активизируются механизмы запрограммированной смерти клеток, включая апоптоз, аутофагии и некрозоподобные изменения. Все это приводит к угнетению энергоемких процессов, повреждению мембранных структур свободными радикалами с последующим высвобождением цитохрома С из митохондрий в эндоплазматический ретикулум.

Важное значение при этом имеют дефекты, возникающие в геноме. Мутации митохондриальной ДНК приводят к нарушению транспорта электронов вследствие патологии комплексов цепи дыхательных ферментов, что фенотипически проявляется как кардиомиопатия (КМП) [3, с. 1, 5, с. 3, 7, с. 1].

Поскольку сердечная мышечная ткань характеризуется высокими энергетическими потребностями, у большинства пациентов с митохондриальной дисфункцией возникают кардиологические проблемы. Митохондриальные КМП могут быть определены как заболевания миокарда, сопровождающиеся структурными, количественными и функциональными нарушениями митохондрий или комбинацией этих нарушений при отсутствии сопутствующей болезни коронарной артерии, гипертонии, заболевания клапанов и врожденных пороков сердца. Установлено, что основой формирования митохондриальных КМП являются мутации митохондриальной ДНК [1, с. 2, 3, с. 2, 7, с. 2-3]. Подобные повреждения в геноме могут быть вызваны экзогенными мутагенами: гипоксией, ионизирующим излучением, лекарственными средствами, неадекватной физической нагрузкой.

Митохондриальные болезни могут встречаться в любом возрасте, однако у одной трети пациентов с недостаточностью ферментов дыхательной цепи начальные симптомы проявляются в первый месяц жизни [1, с. 1, 3, с. 2-3].

Для диагностики митохондриальных болезней используют метод клонирования, который дает достоверные количественные результаты, однако считается наиболее трудоемким и продолжительным. Более точные результаты при меньшей трудоемкости можно получить с помощью флуоресцентной ПЩР, однако, этот метод не дает возможности выявлять мелкие делеции и вставки.

Биопсия мышц считается «золотым стандартом» для диагностики митохондриальной болезни; однако ее специфичность и чувствительность не является стопроцентной. Образцы мышечной биопсии исследуют на предмет структурных изменений с использованием световой микроскопии, гистохимии с конкретными ферментами и ультраструктурным исследованием с использованием электронной

микроскопии. Наличие «рваных красных волокон» в биоптатах скелетных мышц считается гистологическим признаком митохондриальной дисфункции, но данный признак отмечается не при всех митохондриальных дисфункциях и, даже будучи характерным для данного вида патологии, может проявляться только на поздней стадии заболевания [1, с. 2-4, 6, с. 1, 7, с. 2].

Несмотря на значительный прогресс, достигнутый с момента установления причинно-следственной связи между мутацией мтДНК и заболеванием человека, излечение от митохондриальных болезней в настоящее время практически невозможно. В первую очередь, это связано с пробелами в понимании биогенеза митохондрий. Однако благодаря развитию физико-химических и молекулярно-генетических методов данные о структуре и функциях митохондрий постоянно корригируются и дополняются [1, с. 3, 3, с. 1, 7, с. 2].

Выводы. Достижения медицинской науки за последние десятилетия в области медицинской генетики, биохимии и клинической морфологии помогли идентифицировать среди ранее недифференцированных патологических состояний новый класс митохондриальных болезней, обусловленных глубокими дефектами структуры и функции митохондрий. Развитие представлений о митохондриальной патологии позволило значительно расширить современные взгляды на патогенез заболеваний миокарда. Благодаря проведенным исследованиям, появилась возможность выделить особую группу метаболических митохондриальных кардиомиопатийных КМП, что способствовало разработке дифференцированной специфической терапии.

ЛИТЕРАТУРНЫЕ ИСТОЧНИКИ:

1. Леонтьева И. В., Николаева Е.А. Митохондриальные кардиомиопатии // Российский вестник перинатологии и педиатрии. – №3. – 2016. – С.22-30. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ped-perinatology.ru/jour/article/viewFile/321/356> (дата обращения 01.02.2019).
2. Студеникин В. М., Глоба О. В. Митохондриальная патология у детей [Электронный ресурс] : [Лечащий врач: Медицинский научно-практический портал]. – Режим доступа: <https://www.lvtrach.ru/2016/01/15436377/> (дата обращения 01.02.2019).
3. Сухоруков В. С. Актуальные вопросы лечения митохондриальных нарушений // Эффективная фармакотерапия. Педиатрия. – №4. – 2012. – С. 6-13. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://umedr.ru/upload/iblock/c2f/c2f863d7d8398a41dce7165a9e0a1e32.pdf> (дата обращения 01.02.2019).
4. Фаллер Дж. М., Шилдс Д. Молекулярная биология клетки. Руководство для врачей. Пер с англ. М.:Издательство БИНОМ. – 2013. – С.112-125.
5. Kaplan E.L., Meier P. Non-parametric estimation from incomplete observations // J. Am. Stat. Assoc. – №53. – 1958. – P. 457–481.
6. Limongelli G., Masarone D., D’Alessandro R., Elliott P.M. Mitochondrial diseases and the heart: an overview of molecular basis, diagnosis, treatment and clinical course // Future Cardiol. – №8 (1). – 2012. – P. 71–88.
7. Meyers D. E., Basha H. I., Koenig M. K. Mitochondrial cardiomyopathy: pathophysiology, diagnosis, and management // Texas Heart Institute journal/from the Texas Heart Institute of St Luke’s Episcopal Hospital, Texas Children’s Hospital. – 2013. – Vol. 40, №. 1, – pp. 385–394. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3783139/> (дата обращения 01.02.2019).

*Ярошенко Д.С.,
аспірант кафедри патологічної фізіології
Дніпровського державного медичного університету*

ВПЛИВ БІСФЕНОЛУ А НА ЧОЛОВІЧУ РЕПРОДУКТИВНУ СИСТЕМУ

Бісфенол А (ВРА), що належить до групи похідних дифенілметану, широко використовується, в основному для виробництва твердого, міцного пластику, включаючи полікарбонат та епоксидні смоли у виробництві контейнерів для харчових продуктів та багатьох інших виробів.

ВРА цінний та технологічний пластифікатор, тому зручність у використанні пластмас на основі ВРА призвела до їхнього широкого застосування. В результаті масового виробництва пластику, велика кількість ВРА потрапляє в навколишнє середовище, забруднює ґрунт і ґрунтові води. Вивільнення ВРА з полікарбонату відбувається через гідроліз і розкладання на поверхні полімеру, це явище позитивно корелює зі збільшенням температури полімера. Поступово ВРА мігрує в продукти харчування та потрапляє в організм людини, порушує гормональний статус та негативно впливає на репродуктивні функції чоловіків [1].

За даними Європейського органу з безпеки харчових продуктів (EFSA) ВРА є ксеноестрогеном і має естрогеноміметичні властивості, порушуючи, перш за все, функцію естроген-залежних органів. Було встановлено, що завдяки своїй фенольній структурі бісфенол А може взаємодіяти з багатьма рецепторами гормонів, такими як рецептори естрогенів (ER), андрогенів, рецепторами тиреоїдних гормонів. Найбільш виразні його ефекти пов'язані з взаємодією з ER- α і ER- β , діючи як агоніст або антагоніст в залежності від типу естрогенового рецептора [1, 2].

Метою вивчення даних, представлених в літературних джерелах, була оцінка хронічного впливу ВРА на структуру і функціонування органів репродуктивної системи.

Дослідження дії ВРА на чоловічу репродуктивну систему виявили нелінійний характер його впливу, що виражається в порушенні сперматогенезу у фертильному віці після пренатального і раннього постнатального впливу [2] з позитивною кореляцією між концентрацією ВРА і рівнем тестостерону через зниження кількості клітин Лейдїга [3].

Хронічна дія низьких доз ВРА виражається в зниженні якості сперми через активацію процесів апоптозу сперматозоїдів внаслідок окисного стресу, а також через зміни структури стінки сім'яних каналців. Крім того, вплив ВРА може індукувати накопичення хромосомних аномалій на пізній стадії мейозу [4], а також призводити до епігенетичних змін шляхом прискорення метилювання гена Igf2 [5]. Так, у дослідженнях з використанням мишачих сперматозоїдів GC-2 застосування низьких доз ВРА (20 μ M) індукувало апоптоз попередників сперматозоїдів через сигнальні шляхи Ca²⁺/CaM/CaMKII та PERK/EIF2 α /chop [6]. Вплив ВРА в дуже високій концентрації (300 μ M) може знижувати мембранний потенціал мітохондрій сперматозоїдів і також індукувати апоптоз і впливати на ступінь окислення біомаркера окисного пошкодження ДНК (8-hydroxy-2'-deoxyguanosine). У разі короткочасного впливу ВРА в надзвичайно високій дозі (1 mM) він здатний збільшити лінійну швидкість і внутрішньоклітинну концентрацію вільного Ca²⁺ в сперматозоїдах [7].

Таким чином, ВРА відіграє значну роль у патогенезі ряду розладів, включаючи безпліддя. Враховуючи його поширеність і, можливо, кумулятивний ефект, механізми впливу ВРА на структуру і функціонування органів чоловічої репродуктивної системи вимагають особливого вивчення, що без сумніву виводить цей науковий напрямок в розряд своєчасних і актуальних.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Pedersen G. A., Hvilsted S., Petersen J. H. Migration of bisphenol A from polycarbonate plastic of different qualities: Environmental project. Danish Ministry of the Environment. 2015. № 1710. 51 p.
2. Lang I.A., Galloway T.S., Scarlett A., Henley W.E., Depledge M., Wallace R.B., Melzer D. Association of urinary bisphenol A concentration with medical disorders and laboratory abnormalities in adults. *JAMA*, 2008, vol. 300, pp. 1303-1310. doi: 10.1001/jama.300.11.1303.
3. Hassa P.O., Hottiger M.O. The diverse biological roles of mammalian PARPS, a small but powerful family of poly-ADP-ribose polymerases. *Front. Biosci.* 2008, vol. 13, pp. 3046-3082. doi: 10.2741/2909.
4. Moon M. K., Kim M. J., Jung I. K., Koo Y. D., Ann H. Y., Lee K. J., Kim S. H., Yoon Y.C., Cho B.J., Park K.S. Bisphenol A impairs mitochondrial function in the liver at doses below the no observed adverse effect level. *Korean Med. Sci.* 2012, vol. 27, pp. 644-652. doi: 10.3346/jkms.2012.27.6.644. 22690096
5. Contreras-Zentella M.L., Hernández-Muñoz R. Is Liver Enzyme Release Really Associated with Cell Necrosis Induced by Oxidant Stress? *Oxid. Med. Cell Longev.* 2016 vol. 12, 149 p. doi:10.1155/2016/3529149. 26798419
6. Tulbah S., Alabdulkarim H., Alanazi M., Parine N. R., Shaik J., Pathan A. A., Al-Amri A., Khan W., Warsy A. Polymorphisms in RAD51 and their relation with breast cancer in Saudi females. *Onco Targets Ther.* 2016, vol. 9 pp. 269-277
7. Bames D. E. DNA damage: Air-breaks? *Curr. Biol.* 2002, vol. 12, pp. 262-264. doi:10.1016/S0960-9822(02)00788-1.

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА

Волошина Ю.В.,

курсант 3 курсу.

Науковий керівник: Зеленський Є. С.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗБРОЇ ПРАВООХОРОНЦЯМИ В АСПЕКТІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ ТА МОЖЛИВИ НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Існування Національної поліції України, до лав якої, на рівні з чоловіками, все більше і більше залучається жінок, в сучасних умовах не можливе без реалізації політики гендерної рівності. Адже саме цей показник є свідченням рівня демократичності держави та її соціальної зорієнтованості.

В цьому контексті необхідно зауважити, що саме з проголошенням незалежності, ставши на шлях розбудови демократичної держави, в нашій країні стали можливими принципові зрушення у питаннях зрівняння прав чоловіків і жінок в різних сферах суспільного життя. Як показують опитування, сьогодні 81% жінок та 73% чоловіків вважають, що рівність чоловіків і жінок є важливим питанням для них [1].

Звісно, щоб досягти такого результату, жінкам потрібно було боротися за визнання своїх прав, як в Україні, так і в більшості європейських держав, не одне десятиліття. Адже загально відомо, що жінки, особливо в часи небезпеки для своєї країни, активно давали відсіч ворогові нарівні з чоловіками. Історія знає чимало прикладів жінок-воїнів в історії людства від амазонок Скіфії, славнозвісної Жанни д'Арк аж до новітніх часів. Втім, саме з початком 20 століття, яке стало найбільш кривавим в нашій історії, жінки не тільки боронили свою землю зі зброєю в руках, а й активно почали боротьбу за свої право робити це нарівні з чоловіками. Так, кількість жінок тільки у лавах радянської армії складала близько 800 тисяч осіб що стало неабияким поштовхом на шляху права жінки на професійне визнання.

Згідно з результатами дослідження, 49% українців вважають, що чоловіки і жінки мають бути однаково залучені до професійної діяльності, що водночас є свідченням того, що в іншій частини суспільства досі існує дискримінація за ознакою статі [1].

Існуючі гендерні стереотипи, як з боку посадових осіб в оборонній сфері чи системі органів внутрішніх справ, так і з боку пересічних громадян певним чином ускладнюють сприйняття державної гендерної політики, що може відобразитися на якісній підготовці, зокрема поліціанток, до їх професійної роботи, особливо якщо це стосується уявлення жінки зі зброєю в руках, адже більшості набагато легше сприймати жінку в її репродуктивній ролі ніж в ролі озброєної правоохоронниці. Так, результати досліджень свідчать, що серед недоліків залучення жінок до служби показник «жінка і зброя є не сумісними» складає 29,1 %.

Тож, на шляху подолання існуючих гендерних стереотипів на кшталт меншого зросту, ваги, певних складнощів при застосуванні зброї та фізичної сили поліціанток, доцільно приділяти більше уваги практичним заняттям щодо вироблення психологічної стійкості та впевненості, вмінню тримати особисту дистанцію, а також таких специфічних для жінок навичок, як влучна стрільба та ефективне переслідування у туплях на високих підборах, вміння проводити прийоми рукопашного бою у положенні лежачи, більш широке використання захватів та больових прийомів.

Водночас зауважимо, що на даний час в структурі Національної поліції України працює майже 22% жінок, які на рівні з чоловіками однаково потребують необхідних знань та навичок для успішного виконання своєї роботи, невід'ємною складовою якої є застосування зброї. Саме тому, вогнева підготовка є одним з основних предметів професійної службової підготовки, зокрема курсанток закладів освіти зі специфічними умовами навчання, мета якої полягає у формуванні стійких навичок у поведженні з вогнепальною зброєю, навчанні поліціанток діяти в умовах, пов'язаних із ефективним і правомірним її застосуванням, що своєю чергою дозволить правоохоронницям не тільки професійно виконувати свої

службові обов'язки, але й в екстремальних випадках зберегти своє життя та життя інших людей від противоправних посягань злочинців.

Тому навчання стрільбі зокрема з пістолета виступає важливим елементом в системі професійної підготовки поліцейських вже на перших етапах їх навчання [2].

Основні висновки. Таким чином, для нашого суспільства питання гендерної рівності вже не є суто декларативним поняттям. Особливо це стосується національної поліції, яка є передовою ланкою на шляху демократичних перетворень, подаючи приклад розвінчання гендерних упереджень та негативних стереотипів, оскільки як для чоловіків, так і для жінок однаково важливо, в першу чергу, бути професіоналом своєї справи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Сайт Українського кризового медіа-центру: <https://uacrisis.org/uk/69884-gender-equality-survey>
2. Головацький О. О., Прядко В. М Особливості вогневої підготовки поліцейських на початковому етапі навчання. <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2019/1/6.pdf>

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Чорнописький В.І.,

*аспірант кафедри політичних інститутів та процесів,
Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*

ДОСВІД ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ ЛОБІЗМУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

В Європейському Союзі наявна велика кількість інституцій різного спрямування, що у свою чергу сприяло формуванню складної системи відносин як на загальноєвропейському рівні, так і в середині окремих країн. Як наслідок велика кількість стейкхолдерів задля забезпечення власних інтересів прагнуть впливати на прийняття рішень. Такий виклик не міг ігноруватись в демократичному європейському суспільстві і саме тому фокус уваги був направлений на формування інституту лобізму, як легального способу впливати на європейські та національні владні структури з метою прозорості процесу взаємодії. Тим не менше, на відміну від США, де лобіювання несе позитивні конотації завдяки своїй усталені традиції та правовим нормам, в Європейському Союзі цей вид діяльності став регулярно критикуватися через процес іноді неконтрольованого маніпулятивного впливу[1, с. 222].

Попри наявність неформальних дискусій на початку 80-х років ХХ століття вважається, що першим підняв питання щодо легалізації лобізму у 1989 році у Європейському парламенті представник Данії А. Меттен. Вже через два роки за дорученням парламентарів представник Бельгії М. Гале розробив Кодекс поведінки лобістів, який вперше давав визначення лобізму, описував порядок реєстрації та форму звітності лобістів[2, с. 59]. Протягом наступних років ще в декілька етапів удосконалювалось лобістське законодавство ЄС, однак ситуацію це змінювало не так швидко як хотілося б суспільству – все ще залишалось багато груп впливу, які лобіювали власні інтереси непублічно та непрозоро.

На сучасному етапі одними із найбільш ефективних способів вплинути на якість лобістського законодавства в ЄС є запровадження Реєстру прозорості та на його основі розробленого Кодексу поведінки[3]. Зокрема, всі особи, які проходять процес реєстрації зобов'язані завжди ідентифікувати себе повною мірою під час здійснення лобістських дій, не намагатись заволодіти інформацією у нечесний спосіб, не здійснювати продаж третім сторонам копії отриманих документів від інституцій Євросоюзу, не здійснювати нечесний та непрозорий тиск на представників інституцій ЄС тощо. Суб'єктами лобіювання є комерційні чи некомерційні особи або організації. Основними об'єктами лобіювання на рівні ЄС вважається так званий «інституційний трикутник» - Європейський парламент як законодавчий орган,

Європейська комісія як виконавчий орган та Рада Європейського Союзу як орган, де збираються всі галузеві міністри. В цілому ж, регулярне удосконалення лобістського законодавства сприяло прозорості процесу, про що свідчить тенденція до щорічного збільшення кількості офіційно зареєстрованих лобістів.

Науковець В. Нестерович ідентифікує три основні риси лобіювання, які наявні в Євросоюзі [2, с. 66]. Це усвідомлення важливості для держав-членів ЄС прозорості та постійної взаємодії з офіційними лобістами та лобістськими організаціями у правотворчій діяльності, вміння громадян вчасно реагувати на зміни у розподілі повноважень серед інституцій ЄС щоб адаптувати стратегії лобіювання виходячи із нових реалій та враховувати складність та багаторівневість інституцій ЄС і як наслідок застосовувати різні підходи до лобіювання. Таким чином, як бачимо інститут лобіювання може називати постійних трансформацій виходячи із статусу-кво та не є константою.

Часто трапляються випадки, коли лобіювання плутають із діяльністю, типовою для дипломатії [1, 222]. Це пов'язано з тим, що ці обидва види взаємодії спрямовані на відстоювання певних інтересів і створення діалогу в процесі прийняття рішень на національному, регіональному або міжнародному рівнях. Однак суб'єктами впливу в цьому плані є різні інституції або особи.

Окрім загальноєвропейської нормативно-правової бази щодо регулювання лобістської діяльності значна частина окремих держав-членів ЄС прийняли на національному рівні прямі закони, які регулюють лобізм. Зокрема, до таких відносяться Федеративна Республіка Німеччина, Франція, Литва, Польща та ін.

Загалом, лобіювання в ЄС можна розглядати під різними кутами, оскільки мова йде не тільки про діяльність, пов'язану з впливом на прийняття рішень, але й також про сферу політики. Правове регулювання лобізму досі залишається викликом для Євросоюзу, оскільки лобістський вплив здійснюється не тільки офіційно, але й неофіційно та із застосуванням неправомірного тиску на представників інституцій ЄС. Це в свою чергу зберігає напругу навколо доцільності такого інструменту в контексті прозорого просування інтересів та залишає місце для удосконалення нормативно-правової бази.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Stoilova V. The Role of Lobbying in the Decision-Making Process in the European Union. In: International conference Knowledge-Basrd Organization. 2021. p. 219-224.
2. Інститут лобіювання в Україні та за кордоном: походження, проблеми, перспективи розвитку. Науково-інформаційне видання. Д. Базілевич, В. Нестерович, В. Федоренко. Інститут професійного лобіювання та адвокати. К.: ФОП Москаленко О.М., 2015. 111 с.
3. Transparency Register. URL: <https://ec.europa.eu/transparencyregister/public/homePage.do>

СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ

*Пелих Н.Л.,
к.с.г.н., доцент кафедри ветеринарії, гігієни
та розведення тварин імені В.П. Коваленка
Херсонський державний аграрно-економічний університет*

ФОРМУВАННЯ ГНІЗД ПОРОСЯТ-СИСУНІВ

Нарощування виробництва свинини в Україні не можливе без підвищення відтворювальних якостей свиноматок шляхом селекційних і технологічних методів [2, 3, 5]. Сучасний генофонд свиноматок може забезпечити значне нарощування свинопоголів'я за рахунок високих показників багатоплідності, але виникає інша проблема – нежиттєздатні, малі за живою масою поросята. Тому, пошук шляхів зниження захворюваності та загибелі новонароджених поросят і поросят-сисунів протягом підсисного періоду є актуальною проблемою сьогодення.

Аналізуючи причин загибелі поросят-сисунів встановлено, що із-за голодування близько 40%, задушення – 20%, нежиттєздатності поросят із-за низької живої маси на час народження (0,8 кг і менше) – 10% та інше.

Технологією вирощування поросят-сисунів передбачено забезпечення новонароджених поросят оптимальними параметрами мікроклімату для адаптації до навколишнього середовища та організаційні і технологічні заходи, що повинні забезпечити поросят-сисунів материнським молозивом і молоком. Недотримання або відсутність молозива і молока, викликане різними хворобами молочної залози чи невідповідність кількості поросят у гнізді і здатності свиноматок до вигодовування, призводить до затримки росту і розвитку, захворюваності та загибелі поросят-сисунів на різних етапах підсисного періоду [1, 4, 5].

Загально відомо, що молозиво головний та незамінний, на початкових етапах постембріонального розвитку продукт, який забезпечує швидкий ріст та розвиток молодого організму і джерело захисту новонароджених поросят від різних інфекцій і негативних факторів навколишнього середовища. Встановлено, що в ембріональний період імуноглобулін не проникають через плаценту, тому поросята з'являються на світ імунно незахищеними, тобто не здатними до синтезу антитіл.

Новонароджені поросята отримують імуноглобулін лише з молозивом, антитіла якого на протязі перших 36...72 годин життя без попереднього розщеплення на амінокислоти, в незамінному виді, проникають через стінку шлунку. Антитіла молозива Поступивши на початковому періоді вирощування забезпечують гуморальний захист новонароджених проти тих інфекцій, до яких був імунітет у їх матері.

Кількість поросят у гнізді на час народженні не постійна і складає за один опорос від 10 голів до 14 голів. Молочна залоза свиноматок складається з 12...14 долей, які функціонують самостійно та розвиваються тільки у підсисний період.

Дослідами, встановлено, що різні методи формування нових гнізд новонародженими поросятами за кількістю функціонуючих сосків свиноматок та закріплення поросят за сосками з урахуванням живої маси збільшують молочність на +2,9...+9,7%, масу гнізда на час відлучення на +2,0...+4,0%. Однак, виникають і недоліки, що проявляється у зниженні життєздатності і збереженості поросят-сисунів на -4,7...-7,2% [1, 4, 5].

Усі поросята одного гнізда під час народження мають різну живу масу, з коливанням від 0,8 до 2,5 кг. Різниця у живій масі між великими та малими поросятами більше, ніж в 2,5 рази, що створює біологічні умови до неоднорідності в рості і розвитку тварин. Якщо гніздо не вирівняне за живою масою то це негативно проявляється на поросятах з низькою живою масою на час народження, так як домінування у гнізді визначається розміром і силою тварини. Конкуренція за соски в перші дні життя не залишає шансу вижити малим за живою масою поросятям. Пропустивши одне або декілька годувань поросята слабнуть, відстають у розвитку, хворіють та гинуть.

У зв'язку з цим у задачу наших досліджень входило вивчити в умовах сучасної технології вирощування племінних, високопродуктивних свиней великої білої породи впровадити методику формування гнізд у свиноматок після опоросу з перегрупуванням поросят за їх живою масою.

Згідно схеми досліду поросят-сисунів від декількох свиноматок, які поросились в один і той час, розділили на три вагові категорії (клас М⁰ малі поросята, М⁰ середні та М⁺ великі) і в залежності з живою масою розподіляли на функціонуючі соски свиноматок. За контроль була група маток з існуючою технологією формування гнізд.

За тривалістю поросності суттєвих відмінностей не встановлено. На 21 добу підсисного періоду найбільшою масою гнізда виділялися свиноматки з класу М⁰ з середньою живою масою поросят, що на +7,0 кг більше порівняно з існуючою технологією формування гнізд. Перевага над гніздами маток класу М⁺ і М⁰ відповідно складала 7,17 кг і 5,83 кг.

Аналізуючи збереженість поросят до 21 доби встановлено, що рівень збереженості поросят в усіх дослідних групах з використанням перегрупування поросят був значно вищим порівняно з аналогами існуючої технології, відповідно у групі маток класу М⁺ перевага складала +6,8%, М⁰ +4,67% і М⁺ +0,18%. Аналогічна закономірність зберігалася і до відлучення.

У результаті досліджень встановлено, що поросята-сисуні з низькою живою масою на час народження (класу М⁰) до відлучення збільшили свою живу масу в 10,7 рази, тоді як аналогі з гнізд маток контрольної групи, класу М⁺ та класу М⁰ в 8,3, 7,5 і 9,5 рази відповідно.

Комплексну оцінку материнських якостей свиноматок проводили з урахуванням ознак багатоплідності, молочності, кількості поросят і маси гнізда на час відлучення (КПВЯ). За комплексною оцінкою материнських якостей також встановлена перевага використання удосконаленого методу формування гнізд на час опоросу, перевага маток класу М складала +5,13 бали, М⁰ +6,18 бали і М⁺ +5,75 бали.

Слід відмітити, що якщо здатність свиноматок до згодовування не відповідає кількості вирощених під нею поросят, то доцільно на протязі 4...6 годин після опоросу сформувати нові гнізда, враховуючи кількість лактуючих сосків свиноматок та живу масу народжених поросят. Це буде сприяти встановленню нової соціальної ієрархії з більш комфортними взаємовідносинами, без конфліктних ситуацій та бійок біля вим'я матері при споживанні молозива та молока, дасть можливість поросят, особливо з малою живою масою на час народження, зміцнитися, набратися сил та енергії, щоб на наступних етапах вирощування повноцінно рости і розвиватися.

Використання різних методів формування гнізд новонароджених поросят у свиноматок показало, що формування нових гнізд поросят-сисунів, вирівняних за живою масою і підсаджених на лактуючі соски свиноматок, краще розвиває молочну залозу матері-годувальниці, підвищує життєздатність, ріст і розвиток поросят.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Березовський М.Д., Ломако Д.В. Вирівняність гнізд свиноматок і збереженість підсисних поросят. Тваринництво України. 2001. № 6. С.12-13.
2. Гетья А., Супрун І. Сучасний стан та перспективи розвитку вітчизняного племінного свинарства. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Тваринництво, 2021. (2 (45)). С.146-152.
3. Лихач В., Лихач А., Фаустов Р., Кучер О. Сучасний стан та тенденції розвитку вітчизняного свинарства. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Тваринництво, 2021. (1(44)). С.69-79.
4. Пелих В.Г. Селекційні методи підвищення продуктивності свиней. Херсон: Айлант. 2002. 264 с.
5. Седло Г.М., Пундик В.П., Каплінський В.В., Тесак Г.В. Раннє відлучення поросят: переваги та проблеми. Збірник наукових праць Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН. Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2013. Вип. 55 (II), С. 176-177.

ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ

Волокіта К.А.,

здобувач вищої освіти фармацевтичного факультету,

Упир Т.В.,

к. фарм. н., асистент кафедри фармакогнозії,

Ленчик Л.В.,

д. фарм. н., зав. каф. ЯССЛ ІПКСФ.

Національний фармацевтичний університет

ДОСЛІДЖЕННЯ ЧИСЛОВИХ ПОКАЗНИКІВ ПАГОНІВ СЛИВИ ДОМАШНЬОЇ СОРТУ УГОРКА

Слива домашня (*Prunus domestica*) – плодова рослина роду слива, яка широко культивується на території України і має значну сировинну базу [1]. Генофонд сливи нараховує більше 1,5 тисячі сортів сливи, з яких використовуються та культивуються менше 300, у якості материнської та батьківської форми, використовують лише 115 з них [2]. В Україні сливу домашню найбільше вирощують у Поділлі, Покутті, Закарпатті й Харківщині і лідирує за кількістю дерев серед кісточкових культур, загальна площа її насаджень складає більше 31 млн. дерев, [3]. На фармацевтичному ринку України слива представлена комбінованими препаратами Кафіол і Нормолакс та БАДом Фітомуцил які використовуються як послаблюючий засіб при хронічних запорах.

Невеликий асортимент та велика сировинна база свідчать про те, що потенціал цієї рослини не використовується повною мірою.

Матеріали та методи

Об'єктом нашого дослідження були пагони першого року сливи домашньої сорту Угорка заготовлені в червні 2021 року в місті Харків. В Державній фармакопеї України (ДФУ) монографії на цю сировину немає, тому дослідження сировини проводили згідно загальних вимог ДФУ до лікарської рослинної сировини. Числові показники визначали за методиками наведеними в ДФУ.

Нами були досліджені такі числові показники: втрата в масі при висушуванні, загальна зола, зола нерозчинна в хлористоводневій кислоті та сторонні домішки.

Для визначення та в масі при висушуванні подрібнену сировину поміщали у зважений бюкс, попередньо висушений у сухожаровій шафі шаром товщиною близько 5 мм і сушили до постійної маси в сушильній шафі при температурі 100-105 °С. Постійною масою вважали досягнутою, коли різниця між двома послідовними зважуваннями не перевищувала 0,0005 г [4].

Визначення загальної золи проводили за методикою ДФУ пункт 2.4.16. Подрібнену сировину поміщали в фарфоровий тигель, рівномірно розподіляючи по дну. Тигель попередньо прожарювали та зважували. Спочатку сировину спалювали при більш низькій температурі, не допускаючи активного горіння, потім залишок що залишився прокалювали при 500 °С до постійної маси, уникаючи сплавлення золи і зліпання її зі стінками тигля[4].

Визначення золи яка нерозчинна в 10% хлористоводневій кислоті проводили за методикою ДФУ пункт 2.8.1. До залишку, що залишився після визначення Золи загальної додавали 10 % розчин хлористоводневої кислоти, накривали годинниковим склом і нагрівали протягом 10 хвилин на водяній бані при 100 °С. Залишок фільтрували через беззолний фільтр після чого фільтр з залишком промивають гарячою водою поміщали в тигель, висушували і спалювали. Залишок що залишився зважували[4].

Визначення домішок проводили за методикою ДФУ пункт 2.8.2. Дослідження проводили з наважкою сировини 100 г. Виділені домішки розділяли на дві групи: 1) Сторонні органи рослини – частини цієї рослини що не є сировиною; 2) Сторонні частки: домішки рослин ного або мінерального походження, що не мають відношення до цільової рослини [4].

Результати та обговорення

За результатами проведених досліджень були встановлені такі числові показники для пагонів сливи домашньої сорту Угорка: втрату в масі при висушуванні – $5,31 \pm 0,24\%$; загальна зола – $5,85 \pm 0,18\%$; зола що нерозчинна в 10% хлористоводневій кислоті – $0,34 \pm 0,02\%$; сторонні органи рослин – $1,88 \pm 0,05\%$; сторонні частки – $0,68 \pm 0,01\%$. Отримані данні будуть використані нами в подальшому при отриманні екстрактів з цієї сировини та її стандартизації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Фармацевтична енциклопедія / за ред. В. П. Черних. 3–ге вид., переробл. і допов. Київ : МОПІОН, 2016. 1952 с.
2. Витковский В. Л. Плодовые растения мира. Санкт-Петербург : Лань, 2003. – 592 с.
3. Помологія. Т. 4. Слива, вишня, черешня / наук. редактор В. В. Павлюк. Киев : Урожай, 2004. С.7–8.
4. Державна Фармакопея України : в 3 т. / ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». 2–ге вид. Харків : ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів», 2015. Т. 1. 1128 с

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ

Цимбалюк О.В.,

здобувач вищої освіти

психолого-педагогічного факультету

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка

STEM-ОСВІТА: ВІД ІДЕЇ ДО ПРАКТИЧНОГО ВПРОВАДЖЕННЯ

Вважаємо надзвичайно актуальною думку про те, що в школі, як і в житті, всі предмети повинні бути інтегровані і взаємопов'язані в єдине ціле. У зв'язку з цим відзначимо, що одним із пріоритетних напрямів модернізації освіти в Україні, згідно з Законом «Про освіту», є STEM у навчанні, який базується на міждисциплінарному підході та навчально-проектній діяльності при вивченні природничо-математичних та інженерно-технічних дисциплін.

STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) (укр. наука, технології, інженерія, математика) - термін, яким називають підхід до освітнього процесу; відповідно до нього основою набуття знань є проста та доступна візуалізація наукових явищ, що дає змогу легко охопити і здобути знання на основі практики та глибокого розуміння процесів [6]. Зазначимо, що маються на увазі не конкретні предмети, а їхня інтеграція. Трансфер цієї технології розпочався з США. Поняття STEM виникло ще на початку 2000 років завдяки директорці Національного наукового фонду Джудіт Рамалай. Безпосередньо акронім STEM був запропонований в 2001 році для позначення тренду в освітній та професійній сферах. Некомерційний трансфер цієї інновації, що використовується в галузі наукових досліджень фундаментального та прикладного характеру, враховуючи його важливість ще на початку 20 століття, став підтримуватися різними державами. У розвинених країнах, таких як Австралія, Великобританія, Ізраїль, Китай, Корея, Сінгапур, США, країни ЄС, активно діють державні програми в галузі STEM-освіти. [2]

В Україні впровадження STEM-напрямків в освітній простір розпочато Міністерством освіти та науки України, Інститутом модернізації змісту освіти спільно з іншими зацікавленими сторонами через 16 років від зародження самої ідеї. У Києві 16 вересня 2015 року підписано Меморандум про створення Коаліції STEM-освіти. Його мета – підвищення якості технічної освіти в Україні. Першочерговими завданнями Коаліції визначила розробку рекомендацій для Міністерства освіти і науки України щодо викладання STEM-дисциплін, організацію профорієнтаційних проектів для молоді, навчання вчителів інноваційним підходам до викладання, розширення можливостей для експериментальної та дослідницької роботи. Серед завдань Коаліції: організація інформаційних майданчиків для популяризації STEM-освіти, налагодження міжнародної співпраці, проведення науково-технічних конкурсів, олімпіад, квестів, хакатонів тощо. Слід зазначити, що серед засновників Коаліції були відомі компанії, як Samsung, Ericsson, Київстар, Syngenta, UnitedMineralsGroup, Microsoft Україна та Енергоатом. [1] Згідно з наказами Міністерства освіти та науки України було заплановано проведення Всеукраїнських змагань «Роботрафік – 2018», змагань з моделювання «розумних» пристроїв «STEAM-House» (2018), організація та проведення «Web-STEM-школи – 2018», дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського рівня за темою «Науково-методичні засади створення та функціонування Всеукраїнського науково-методичного віртуального STEM-центру (ВНМВ STEM-центр)» на 2017-2021рр. тощо. З'явилися вчителі, що підтримали ідеї STEM-освіти, пройшли стажування закордоном та почали успішно впроваджувати інновацію на своїх уроках. Звісно, для повноцінного розвитку цього напрямку виникла необхідність у додаткових коштах для закупівлі дитячих конструкторів, робототехнічних систем, лабораторних приладів, комп'ютерів, проекторів, проєкційних екранів тощо.

Важливо відзначити, що ідея STEM-освіти, що набирала обертів, знаходила відображення у інших нормативних документах, а саме: Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти на період до 2029 року «Нова українська школа», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 року, де стала однією із основних цілей НУШ[3], та Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 року.

Розроблення і прийняття у 2020 році в Україні Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) стало важливим кроком на шляху трансферу цієї інновації від ідей до їх безпосередньої реалізації, до модернізації освіти для задоволення запитів суспільства на наукоємну освіту, формування актуальних на ринку праці ключових компетентностей. Концепція базується на Резолюції Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року» (25 вересня 2015 року); висновках Всесвітнього освітнього форуму під егідою ЮНЕСКО (19-22 травня 2015 року); програмному документі Міжнародного бюро з питань освіти ЮНЕСКО «Дослідження STEM-компетентностей для XXI століття» (лютий 2019 року), що визначають STEM-освіту як ключову стратегію досягнення цілей сталого розвитку [6]. Головною метою Концепції є сприяння розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) як фундаменту конкурентоздатності та економічного зростання нашої держави, що покликані формувати новітні STEM-компетентності громадян, підготувати фахівців нової генерації, здатних до засвоєння, втілення та розробки сучасних знань та новітніх технологій. Також акцентована увага на необхідності модернізації навчально-методичної та матеріально-технічної бази профільних навчальних кабінетів та STEM-лабораторій; впровадженні у навчальний процес проєктної діяльності, цифрових технологій, проблемного навчання. На виконання Концепції розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) затверджено план заходів, де розписано поетапне впровадження в дію положень загальної Концепції до 2027 року. Відділ STEM-освіти Інституту модернізації змісту освіти готує щороку методичні рекомендації щодо розвитку STEM-освіти в закладах загальної середньої та позашкільної освіти, у якому зібрані всі нормативні документи, положення, заходи та ініціативи щодо STEM і для вчителів, і для учнів. Зазначимо, що у рамках окремого закладу STEM не є самостійною дисципліною, це швидше спосіб навмисно включати різні теми в чинну навчальну програму. Реформування освіти та Концепція Нової української школи дозволяють створювати інтегровані уроки, предмети чи курси із використанням STEM-підходу. Іншими словами, вчителі не повинні докорінно змінювати свої методи викладання, достатньо лише по-новому підійти до формулювання питань, які вони будуть давати учням. Крім цього, експерти радять активно впроваджувати цифрові та імєрсивні технології, залучати для виконання завдань на уроці мобільні телефони та інші гаджети.

Найбільш болючим на шляху запровадження STEM є питання відсутності належної матеріальної бази в закладах. На шляху її розв'язання в місті Полтава стало створення Міжшкільного ресурсного центру з лабораторіями STEM-освіти, що сприяє впровадженню інноваційних практик міждисциплінарного навчання та методів викладання з акцентом на розвиток дослідницьких компетенцій, здійснює проєктну діяльність, формує науково-технічні знання, що можуть застосовуватися на практиці, забезпечує рівний доступ до якісних послуг здобувачів освіти, використовує високотехнологічне обладнання, організовує проведення науково-просвітницьких акцій, конкурсів, Днів науки, робототехнічних фестивалів тощо. Пересувні та стаціонарні лабораторії STEM-центру надають свої ресурси закладам під час проведення уроків, досліджень, занять гуртків.

Таким чином, трансфер ідеї STEM-освіти дістався Україні, адже цей тип освіти з початку 20 століття цілком виправдав себе у світі та став надією на краще майбутнє. Тобто, поступово освітня спільнота та можновладні структури підійшли до усвідомлення необхідності більш активного комплексного міждисциплінарного підходу з проєктивним навчанням в закладах освіти, який поєднує в собі природничі науки з технологіями, інженерією і математикою, що і є ключовою ідеєю STEM-освіти як інновації. Щороку збільшується кількість прихильників цього прогресивного напрямку, які усвідомлюють важливість STEM-освіти для економіки як рушійної сили у побудові конкурентоспроможної держави у світовому просторі й перспективного розвитку науки та технологій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Весела Н. О. STEM-освіта як перспективна форма інноваційної освіти в Україні / Весела Н. О. – Тернопіль, 2017. – С. 25-28.
2. Коваленко О. STEM-освіта: досвід впровадження в країнах ЄС та США / О. Коваленко, О. Сапрунова. – 2016. – С. 46-49. – (Рідна школа, №4)
3. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/reform/54276/>

4. Лист про впровадження напрямків STEM-освіти [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://imzo.gov.ua/2015/09/01/list-imzo-vid-31-08-2015-2-110-14-provovadzhennya-napryamkiv-stem-osviti/>

5. Методичні рекомендації щодо впровадження STEM-освіти у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України на 2020/2021 навчальний рік [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_oscov/56880/

6. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти) [Електронний ресурс] / Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>

ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА СПОРТ

Кутаєв Владислав Едуардович,

курсант III курсу факультету підготовки

фахівців до органів досудового розслідування.

Науковий керівник: Журавель Олександр Анатолійович,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки.

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

САМОЗАХИСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ЗАКОННИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

Відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь та гідність визначаються найбільшою соціальною цінністю держави і остання відповідає за охорону вищеперерахованих прав.[1] Для охорони цих прав існують державні органи які уповноважені захищати немайнові та особисті права громадян. Зокрема, якщо мова заходить за правоохоронні органи то першим приходять на думку Національна поліція України. Справді у п.2 ч.1 ст. 2 Закону України «Про національну поліцію» визначено, що завданням поліції є охорона прав і свобод людини, але нерідко бувають випадки коли захист цих прав вимагає миттєвих дій з боку самого громадянина, на життя та здоров'я якого посягають. Для цього наш законодавець надав нам право на самозахист, а саме на необхідну та уявну оборону передбачений статтею 36 та 37 Кримінального кодексу України.[2][3]

Як стверджує кандидат наук з фізичного виховання та спорту Петрушин Д.В. коли посягання уже неможливо відвернути слід спочатку оцінити обстановку, знайти можливі шляхи відходу, не розраховувати на допомогу перехожих, поліції,а захищатись своїми силами. І справді з ним дуже важко не погодитись, адже поліція поки доїде на місце події напад вже буде завершено, а нападники зникнуть у невідомому напрямку, на перехожих також розраховувати марна справа, адже як показує практика максимально чим вони можуть допомогти – виклик правоохоронних органів і фіксація цього нападу на відео, але можливість їх залучення у якості свідків у кримінальному провадженні є мізерною. Також він рекомендував якщо дозволяє обстановка оборонятись пропорційно до нападу, не перевищуючи меж необхідної оборони, передбаченої ст. 118 та 124 ККУ.[2][4]

Слід зауважити що відповідальність за вищесказаними статтями виключається у випадку передбаченими п. 3 абз. 2 Постанови пленуму Верховного Суду №1 від 26.04.2002 «Про судову практику у справах про необхідну оборону» правомірним вважається застосування зброї, або інших предметів незалежно від того якої шкоди було завдано тому хто посягає у випадках захисту від нападу озброєної особи або групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення.[5] Але також доречним було б додати, що з суб'єктивної сторони в особи, що обороняється повинен бути умисел захистити свої права та законні інтереси, а не заподіяти нападнику шкоди, незалежно від того чи озброєний він чи ні, а відвернути, або припинити такий напад.

Слід також з'ясувати основні принципи самозахисту як державного інституту. Журавель О.А. визначає наступні принципи самозахисту. Як і в будь-якому правовому інституті це принцип законності, він полягає у забезпеченні дотримання сторони захисту Конституції України, нормативно-правових актів, міжнародних договорів згода на обов'язковість яких надана Верховною радою України, тобто «Особа може захищатись лише в межах та способами прямо не забороненими законом». Наступним принципом даного заходу є добровільність тобто людина сама в праві вирішувати захищатись їй чи залишити все як є, або намагатись втекти від нападників. Ще одним з найголовніших принципів самозахисту є дійсність його слід трактувати як наявність реального посягання всі інші випадки, коли особа лише припускала наявність такого посягання слід віднести до уявної оборони, тобто це принцип дуже тісно пов'язаний з принципом законності, адже в законі чітко вказано визначення необхідної оборони, а саме дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів та інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння тому, хто посягає, шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони. З вищесказаного визначення також був викремлений принцип пропорційності адже відвернена шкода повинна бути пропорційна завданій.[6] Ці принципи дуже тісно між собою зв'язані і порушення хоча б одного з них може потягнути несприятливі наслідки.

Підсумовуючи все вищесказане законодавство по реалізації права на самозахист існує в достатній формі для того щоб сказати, що у громадянина на якого посягають є достатнє правове поле, щоб дати відсіч нападнику і тим самим захистити свої права. І на разі це питання не стоїть на місці і розглядається питання щодо можливості розширення нормативних актів що регулюють це право кожної особи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України ред. 01.01.2020 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Кримінальний кодекс України ред. 04.10.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Закон України «Про національну поліцію» ред. 08.08.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
4. Пожидаєв М. Проблематика громадян у самообороні та деякі аспекти щодо захищення від нападу / М. Пожидаєв, Д. Петрушин // Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. - Том VIII: діалог у розвитку науки та освіти. - Конін; Ужгород; Київ; Херсон, 2020. - С. 344-346
5. Постанова пленуму Верховного Суду №1 «Про судову практику у справах про необхідну оборону» від 26.04.2002 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-08#Text>
6. Журавель О.А. Принципи реалізації права громадян на самозахист / О.А.Журавель // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2018. – № 1 (90). – С. 100-105

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Лихацька В.М.,

студентка 3 курсу.

Науковий керівник – Табакова Г.І. к.філол.н., доцент.

Бердянський державний педагогічний університет

ПАРОДІЯ У СТРУКТУРІ ПОВІСТІ-КАЗКИ ЛЬЮІСА КЕРРОЛА «АЛІСА В КРАЇНІ ДИВ»

Один із найяскравіших періодів англійської історії має назву «вікторіанський». Це період з 1837 по 1901 роки, коли Британією правила королева Вікторія. У цей період Великобританія стала найбагатшою державою світу завдяки широкій колонізаторській кампанії та економічному зростанню. Незважаючи на досягнення, з'явилося й багато причин критикувати вікторіанську дійсність і напевне, найяскравіше це зробив письменник і математик Чарльз Латвідж Доджсон, більше відомий як Льюїс Керрол, у повісті-казці «Аліса в

Країні Див» («Alice's Adventures in Wonderland», 1865). За допомогою засобів комічного йому вдалося створити не лише цікаву пригодницьку історію, а й спародіювати більшість британських норм життя того часу.

До вивчення творів «Аліса в Країні Див» та «Аліса в Задзеркаллі» зверталися як англійські дослідники, серед яких Д. Бівона [9], А. Браєн [10], а також автори видання, присвяченого життю і творчості митця («The Lewis Carroll Review: The Reviewing Journal of the Lewis Carroll Society»), так і українські, але серед українських вчених не так багато серйозних досліджень повісті. Можемо згадати тут передмову до українського видання 2001 року О. Забужко [2]. Більша ж частина розвідок присвячена в основному мовним особливостям тексту, яких теж чимало (Р. Чорновол-Ткаченко, Н. Ткаченко, Ю. Ірхіна та ін.). Тому цікавим і **актуальним** вважаємо питання критики вікторіанської дійсності в повісті-казці «Аліса в Країні Див». Враховуючи унікальний стиль Льюїса Керрола, сконцентруємо увагу на пародіюванні вікторіанства у творі.

Під пародією розуміють, «інтертекстуальний жанр фольклору та художньої літератури, гумористичний чи сатиричний твір, в якому у формі жарту імітують творчу манеру, стилістику, образний лад, композиційну структуру текстів будь-якого письменника чи літературного напрямку задля досягнення сатирико-комічного ефекту» [5, 186]. Пародія має два плани: план пародії та план об'єкта, який є самим текстом епічного чи ліричного твору [7, с. 9]. У випадку повісті-казки планом пародії виступили вікторіанські звичаї та манери. Повість-казка «Аліса в Країні Див» також має два плани, які в тексті умовно представлені реальним світом Аліси й світом сну, до якого дівчинка потрапляє через нору Білого Кролика. Незважаючи на те, що твір був адресований першою чергою дітям, він зміг донести багато ідей до дорослого читача. Маркова Т. зазначає: «Ігрова атмосфера, артистизм оповідної організації, найширші інтертекстуальні можливості казки роблять її надзвичайно привабливою зоною художнього експерименту, тому літературна казка має глибоку взаємодію з літературною традицією, з іншими жанрами, отримуючи таким чином можливість фарбувати у властиві їй тони зовсім не казкові твори та встановлювати з ними рухливий, динамічний зв'язок» [9, 194].

Саме в період вікторіанства з'являється славнозвісна традиція «five o'clock tea», так звана церемонія чаювання о п'ятій го обіді, для якої було створено цілу енциклопедію правил [3, 35]. Льюїс Керрол не оминув увагою цей звичай, яскраво спародіювавши його в сьомій частині книги, де йдеться про божевільне чаювання з Капелюшником, Шаленим Зайцем та з Соньком – Гризуном. За часів королеви Вікторії дотримання правил і соціальних норм під час «five o'clock tea» повинно було бути беззаперечним. У творі Льюїс Керрол змалював чаювання, на якому всі відомі норми порушувались, мабуть тому, він називав його божевільним [4, 66].

Образ Білого кролика теж є своєрідною пародією на популярний у вікторіанській Англії й пізніше образ джентельмена-денді. «Денді – соціально-культурний тип кінця XVIII та XIX сторіччя: чоловік, що приділяє особливу увагу зовнішньому вигляду, вишуканим манерам, жестам та мові. Характерна мода та поведінка денді сформували естетику дендізму» [1]. І дійсно, денді мав гарно одягатися, мав певний статус у суспільстві, у справжнього джентельмена повинна бути своя оселя, яку він називав своєю фортецею. Таким був Білий Кролик: «Тут до її слуху долинуло дрібне лопотіння ніг. Аліса похатцем утерла очі, аби глянути, хто це. То повертася Білий Кролик: вишукано вбраний, з парою білих лайкових рукавичок в одній руці і віялом – у другій» [4, 21]. А на його нірці-будиночку теж була відповідна табличка: «Ледве вона це подумала, як попереду виринув чепурний будиночок, на дверях якого блищала мідна табличка з написом: «Б.КРОЛИК, ШЛЯХТИЧ»» [4, 12]

Поширеними в Британії того часу були різноманітні ігри на відкритому повітрі. Аристократія полюбляла проводити вільний час у таких заняттях. Подібна традиція також пародіюється Льюїсом Керролом, коли Аліса вчиться грати у крокет біля палацу Королеви Сердець. «Я б не сказала, що це чесна гра, – почала нарікати Аліса. – І всі вони так жахливо сваряться, що не чуять самих себе. Правил, по-моєму, ніяких, а якщо і є, то ніхто їх не дотримується. До того ж ви навіть не уявляєте, як важко грати, коли всі кулі й молотки – живі...» [4, 82]. «Аліса подумала, що зроду-віку ще не бачила такого дивного крокетного майданчика – він був увесь у горбиках та річкаках; замість куль тут котили живих їжаків; за молотки правили живі фламінго, а воляки, поставивши навкарачки, вдавали ворітця» [4, 80].

Судова система Британії теж зазнала критичної рецепції Льюїса Керрола. У Країні Див вона працює проти самих підданих. Король та Королева шукають причини для звинувачень у всьому: «Якщо ти не

поставив підпису, – зауважив Король, – то тим гірше для тебе. Без сумніву, ти мав якийсь лихий намір, – інакше підписався б, як усі порядні люди» [4, 116]. «Нехай присяжні обміркують вирок, – повторив Король уже чи не двадцятьте за день. – Ні, ні! – урвала Королева. – Спершу страта, а тоді вирок!» [4, 119].

Отже, Льюїс Керрол дає багато приводів для роздумів, звертає увагу читача на полемічні питання вікторіанської дійсності, роблячи їх об'єктами своєї пародії. Система персонажів повісті-казки, побудована за ігровим принципом (карти, крокет), пародійна за своєю суттю. Вона презентує соціальне життя Англії періоду королеви Вікторії, а пародія допомагає автору розкрити його негативні риси.

ЛІТЕРАТУРА

1. Денді. Матеріал із Вікіпедії URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D1%96>
2. Забужко О. Прочитай мене... Льюїс Керрол. Аліса в Країні Див. Переклад з англ.: Валентин Корнієнко за редакцією Марії Габлевич та Івана Малковича. Київ: А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА, 2001. 262 с
3. Зброжек Е. В. Викторианство в контексте культури повседневности. Єкатеринбург: Известия Уральского государственного университета, 2005. № 35. С. 28–44.
4. Керролл Л. Аліса в Країні Див. Київ: А–БА–БА–ГА–ЛА–МА–ГА, 2021. 264 с.
5. Ковалів Ю. Пародія. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / Юрій Іванович Ковалів (авт.-уклад.). Київ: Видавничий центр «Академія», 2007. Т. 2: М-Я. 622 с.
6. Маркова Т.Н. Эстетический диапазон сказок Л. Петрушевской. Современная проза: Конструкция и смысл (В. Маканин, Л. Петрушевская, В. Пелевин): монографія. Москва: Изд-во Моск. гос. обл. ун-та, 2003. С.194–206
7. Новиков В.И. Книга о пародии. Москва: Советский писатель, 1989. 552 с.
8. Alexandra M. History of English Literature. London : MACMILLAN PRESS LTD, 2000. URL: https://www.academia.edu/24406428/A_History_of_English_Literature (29.11.2021)
9. Bivona D. (1986– 09). Alice the Child– Imperialist and the Games of Wonderland. Nineteenth– Century Literature. 1986. № 41 (2). С. 143–171. URL: <https://online.ucpress.edu/ncl/article-abstract/41/2/143/65605/Alice-the-Child-Imperialist-and-the-Games-of?redirectedFrom=fulltext> (25.11.2021).
10. Bryan A. Alice's Struggle with Imperialism: Undermining the British Empire through "Alice's Adventures in Wonderland". The Journal of Children's Literature Studies. London, 2013. October. С. 22 – 32. URL: https://www.academia.edu/10171193/Alices_Struggle_with_Imperialism_Undermining_the_British_Empire_through_Alices_Adventures_in_Wonderland (25.11.2021).

ХІМІЧНІ НАУКИ

Демчина Р.О.

к.х.н., доцент кафедри хімії

Національного лісотехнічного університету України

ВИКОРИСТАННЯ ВІХОДІВ Н/Г ЯК ФІЛЬТРІВ ДЛЯ ВИЛУЧЕННЯ ПАР ІЗ СТІЧНИХ ВОД

Поверхнево активні речовини (ПАР) використовуються в народному господарстві часто, тому забруднення ними довкілля не уникнути. Вони використовуються в побуті (миючі засоби, косметика, текстильна, паперова, шкіряна, харчова, лакофарбова промисловості, сільське господарство, нафтодобування, медицина та ін.). Поверхнево-активні речовини зустрічаються у природних, господарсько-побутових і промислових стічних водах. Присутність ПАР у воді чинить значний негативний вплив на фізико-біологічний стан, уповільнює відстоювання, псує органолептичні властивості. Здатність до утворення піни погіршує кисневий режим, погіршуються біологічне очищення води.

ПАР поділяють на три типи: аніоактивні ПАР - це сполуки, які у водному розчині дисоціюють з утворенням великих за розміром, складних аніонів, що зумовлюють їх поверхневу активність, і малих неорганічних катіонів; катиоактивні ПАР - це сполуки, які у водному розчині дисоціюють з утворенням великих за розміром, складних органічних катіонів, що зумовлюють їх поверхневу активність, і малих неорганічних аніонів; неіоногенні ПАР - це сполуки, які при розчиненні у воді не іонізуються. Розчинність таких речовин у воді обумовлена наявністю в них функціональних груп. Неіоногенні ПАР - похідні поліоксіетиленів: $RO(C_2H_4O)_nH$ - полігліколевий етер жирних спиртів; $R'COO(C_2H_4O)_nH$ - полігліколевий етер жирних кислот; $RCONH(C_2H_4O)_nH$ - полігліколевий етер амідів жирних кислот та ін. Так як, аніоактивні ПАР є найбільш поширені як миючі засоби, а також їх використання є на першому місці серед усіх ПАР ми використали розчин натрій лаурилсульфату як модальний для дослідження.

Очистка стічних побутових вод відбувається за відомими технологіями очистки води, які включають: відстоювання, грубу очистку (фільтрування), тонку очистку (коагуляцію, флотацію, сорбцію і інші). Так досягається видалення 98% ПАР (поверхнево активні речовини). Але не завжди можливо використати каналізацію для зливу побутових стічних вод. Тоді постає завдання хоч якось очистити зливної води доступними засобами.

Ми запропонували вивчити сорбційні властивості лігніну, кори дерев та кавових фусів і використати їх як доступні засоби для очистки побутових стічних вод. Оскільки лігнін і кора дерев доступна сировина як відходи деревопереробки то вирішили використати їх як можливі кандидати для очистки стічних вод. Також доступна сировина кавові фуси. Так зараз їх збирають з закладів харчування, та активно використовують для тих чи інших цілей, як добрива для рослин і навіть для одержання біопалива. Ми вирішили випробувати кавові фуси в якості сорбента для аніонних ПАР.

Для цього лігнін використали гідролізний світлокоричневого кольору. Лігнін та кору модрини подрібнювали до шматочків менше 0.5 мм, розмір частинок не контролювали просіюванням. Кавові фуси промивали 3 рази гарячою водою (50-60 °C) і сушили в сушильній шафі при 80°C. Фільтрування проводили на фільтрувальному папері і лійках Бюхнера, з різною товщиною шару сорбента і діаметрах фільтрів, фільтрували розчин натрій лаурилсульфату концентрації – 0.2 г/л. До фільтратів додавали лейкооснову діамантового зеленого і фотометрували. Суть цього визначення полягає у тому що діамантовий зелений- барвник переходить у безбарвну форму – лейкооснову під дією натрій сульфату. Тоді як, при дії аніонних ПАР повертається у забарвлену форму синьо-зеленого кольору [1]. Оптична густина прямопропорційна концентрації ПАР, її вимірювали фотоколориметром і визначали концентрацію ПАР за градуированим графіком. За різницею вмісту ПАР у фільтраті і вихідному розчині встановлювали кількість поглинутого ПАР у відсотках.

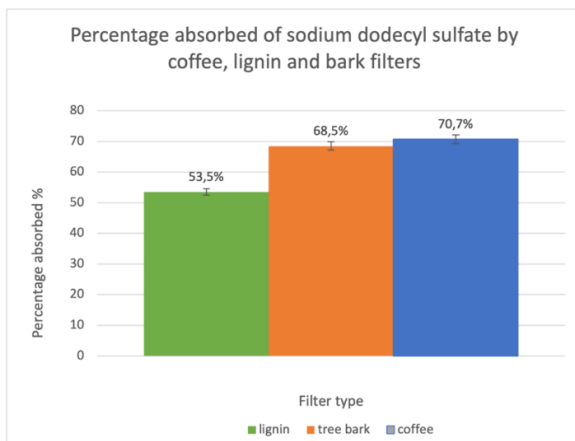

Рис 1. Ступінь вилучення аніоних ПАР лігніном, корою модрини та кавовими фусами (зліва направо)

Для відбору кращого сорбенту із трьох пропускали через тонший шар речовини (0.5 см). І як бачимо, лігнін для цього не годиться через його мабуть надмірну гідрофобність. Тоді як кора модрина та кавові фуси виявились перспективними (Рис.1).

Вивчивши, як впливає товщина фільтра із кори та кавових фусів визначили, що є відчутне покращення сорбції у випадку 2-сантиметрового фільтра порівняно з 1-сантиметровим, тоді як використання 3-сантиметрового фільтра особливого приросту вилучення ПАР не дає (Рис.2), при швидкості пропускання 100 мл розчину ПАР за 3-4 хв.

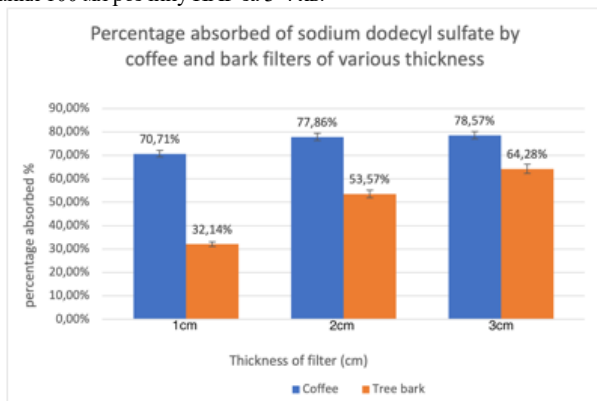

Рис 2. Залежність ступеня вилучення ПАР від товщини фільтра

Отже, кора і кавові фуси є перспективними матеріалами для видалення ПАР із стічних вод. Технологія використання їх для цього потребує наступних досліджень

ЛІТЕРАТУРА:

1. Н. Pobinner, Н. Т. Hoffman, *Analytica Chimica Acta* 141 (1982) 419–425

Демчина Р.О.,

к.х.н., доцент кафедри хімії

Національного лісотехнічного університету України

ВИКОРИСТАННЯ ДІАМАНТОВОГО ЗЕЛЕНОГО ДЛЯ ФОТОМЕТРИЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПАР У СТІЧНИХ ВОДАХ

Поверхнево активні речовини (ПАР) використовуються в промисловості, народному господарстві, а тому забруднення довкілля ними не уникають. Відтак, постає завдання усяляко контролювати їх вміст як у побутових, так і промислових стічних водах.

ПАР розділяють на три типи: аніоноактивні ПАР - це сполуки, які у водному розчині дисоціюють з утворенням великих за розміром, складних аніонів, що зумовлюють їх поверхневу активність, і малих неорганічних катіонів; катіоноактивні ПАР - це сполуки, які у водному розчині дисоціюють з утворенням великих за розміром, складних органічних катіонів, що зумовлюють їх поверхневу активність, і малих неорганічних аніонів; неіоногенні ПАР - це сполуки, які при розчиненні у воді не іонізуються. Розчинність таких речовин у воді обумовлена наявністю в них функціональних груп. Неіоногенні ПАР - похідні поліоксіетиленів: $RO(C_2H_4O)_nH$ - полігліколевий етер жирних спиртів; $RCOO(C_2H_4O)_nH$ - полігліколевий етер жирних кислот; $RCONH(C_2H_4O)_nH$ - полігліколевий етер амідів жирних кислот та ін. Аніоноактивні ПАР є найбільш поширені як миючі засоби. Тому ми використали розчин натрій лаурилсульфату для дослідження (Рис. 1).

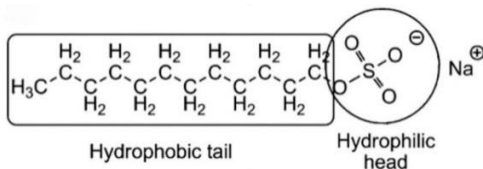
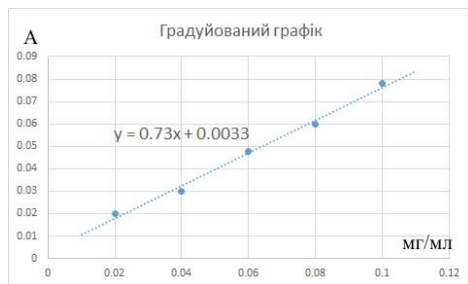
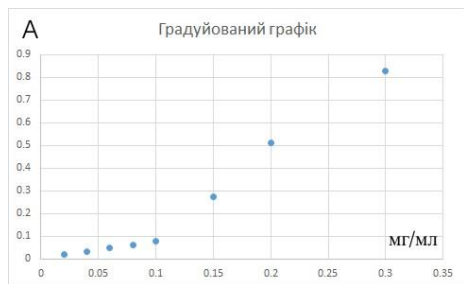

Рисунок 1. Будова молекули натрій лаурилсульфату, одного з найбільш поширених аніоактивних ПАР

Для визначення вмісту ПАР у стічних водах часто використовують фотометричні та екстрактивно-фотометричні методи. Так наприклад відомий фотометричний метод для визначення нейоногенних ПАР: використовують два розчини реагентів: I - суміш йодиду калію та йоду, розчинені у воді; II - суміш розчинів HCl (1:4) і 10%-ного BaCl_2 . В якості стандартного розчину НПАР використовують тритон X-100 - полі етиленгліколь-*p*- (1,1,3,3-тетраметилбутил)-феніловий етер). Готують робочий розчин реагентів I і II, змішуючи їх у певному співвідношенні. Робочі розчини НПАР готують розведенням стандартного розчину НПАР. Для побудови градуйованого графіка перед проведенням експерименту готують серію стандартних розчинів, які представляють суміш робочого розчину реагентів I і II та робочих розчинів НПАР відповідної концентрації. Оптичну густина отриманих стандартних розчинів вимірюють користуючись фотоколориметром із світлофільтром $\lambda = 540$ нм та кварцевими кюветами з $l = 1$ см, відносно контрольної проби (розчину з усіма реагентами, окрім НПАР). Метод дає змогу виявляти вміст 0.05 – 5 мг/л.

Відомий також екстракційно-фотометричний метод визначення аніоактивних ПАР. Його проводять за міжнародним стандартом ІСО 7875 в інтервалі визначуваних концентрацій 0.1 – 5 мг/л, та мінімальною визначуваною концентрацією 0.05 мг/л. Суть цього методу – утворення асоціатів ПАР і метиленового синього, екстракція їх хлороформом з наступною обробкою хлороформного розчину кислотою. Усунення заважаючих впливів досягається екстракцією асоціату ПАР з метиленовим синім з лужного розчину і промивкою екстракту кислим розчином метилового синього. Потім проводять вимірювання світлопоглинання відокремленої органічної фази при $\lambda = 650$ н. Оскільки ця методика є дещо трудомісною, ми вирішили випробувати відому [1] взаємодію діамантового зеленого із аніоактивними ПАР для визначення їх вмісту у стічних водах. Опубліковані дані показують утворення безбарвної лейкооснови утвореної взаємодією натрій сульфату та діамантового зеленого, яка при взаємодії з аніоногенними ПАР перетворюється забарвлену форму і може бути фотометрована при 630 нм.

Фотометричний метод ґрунтується на законі Бугера-Ламберта-Бера і дає змогу визначати концентрації визначуваних речовин за оптичною густиною розчину (А): $A = \varepsilon l C$, де ε – молярний коефіцієнт поглинання речовини, l – товщина шару розчину (кювети), C – визначувана концентрація.

Як видно з закону Бугера-Ламберта-Бера між оптичною густиною розчину і концентрацією є прямолінійна залежність, що дозволяє визначати концентрації за градуйованим графіком залежності А від С. Для побудови градуйованого графіка готували розчин натрій лаурилсульфату концентрацією 2 г/л, з якого відбирали аліквоти 2-15 мл на мл води для приготування розчинів відповідних концентрацій на графіку; розчин лейкооснови готували розчиненням 1мл спиртового діамантового зеленого у 100мл води

з додаванням 1.2 г натрій сульфату і доводили РН до 9 використавши буру для буферного розчину. Одержаний розчин лейкооснови додавали до розчинів лаурилсульфату у співвідношенні 1:10 і фотметрували. Одержаний графік був лінійним в межах концентрацій ПАР від 20 до 100 мг/л і описувався рівнянням $A = 0.0033 + 0.73 \cdot C$:

При концентраціях вище 0.1 г/л спостерігалось позитивне відхилення від ОЗС, що пов'язано з утворенням міцелярного розчину ПАР, який приводить до різкого збільшення оптичної густини розчинів. Проте, при концентраціях до 100 мг/л запропонований метод може бути використаний для аналізу стічних вод із високим вмістом ПАР. Так аніонні ПАР були виявлені з концентрацією 55 мг/л у стічних водах поблизу автомийки в м. Львів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Н. Pobinner, Н. Т. Hoffman, *Analytica Chimica Acta* 141 (1982) 419—425

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Грабар О.С.,

студентка III курсу.

Науковий керівник: Петренко Г.О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри господарського та адміністративного права.

*Донецький національний університет імені Василя Стуса
м. Вінниця*

ЩОДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ЗДІЙСНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ РАХУНКОВОЮ ПАЛАТОЮ

Сьогодні однією з проблем, яка постає перед нашою державою є необхідність організації ефективної та результативної системи управління державними фінансовими ресурсами, а також контролю за їх використанням, що повинно забезпечити розвиток усіх сфер суспільного життя, у тому числі науки, культури, освіти, здоров'я, соціального захисту громадян.

Важливим інструментом ефективного управління державними фінансовими ресурсами є механізм фінансового контролю, метою якого є забезпечення дотримання таких принципів як законність, ефективність використання бюджетних фінансових ресурсів, а також попередження нецільового використання бюджетних коштів для запобігання шахрайства та виникнення корупційних ризиків.

Одним із органів фінансового контролю в Україні є Рахункова палата, яка згідно зі ст. 1 Закону України «Про Рахункову палату» здійснює контроль за надходженням коштів до Державного бюджету України та їх використанням [1].

Питання функціонування Рахункової палати як вищого органу фінансового контролю досліджували такі вчені, як В. Авер'янов, Л. Воронова, Л. Гуцаленко, М. Кучерявенко, О. Владимірова, О. Гриценко, Р. Магута, С. Нищійна, С. Паньків, Ю. Слободяник, Ю. Тихомирова та ін., але деякі аспекти ще потребують подальшого опрацювання.

Відповідно до ст. 98 Конституції України Рахункова палата є незалежним органом спеціальної конституційної компетенції [2]. На сьогодні в Україні вона є єдиним органом державної влади, який наближений до принципів міжнародних стандартів. Підтвердження цього є членство Рахункової палати України в INTOSAI, що є міжнародною професійною організацією, яка об'єднує вищі органи фінансового контролю, основною метою яких є дослідження наявного досвіду та надання можливості сприяти обміну інформацією між вищими контрольними установами державного рівня [3, с. 97].

Слід звернути увагу, що раніше Закон України «Про Рахункову палату» передбачав її підпорядкованість Верховній Раді України (далі – ВРУ), що достатньо обмежувало діяльність цього органу. Конституційний Суд України у своєму рішенні від 23 грудня 1997 року №7-зп наголосив на тому, що Рахункова палата не є органом парламенту, тобто не є органом фінансового контролю законодавчої влади, бо підзвітний і підпорядкований парламенту тільки з питань, що стосуються використання коштів Державного бюджету України, здійснення перевірок і ревізій. Також Конституційний Суд України визначив, що Верховна Рада України не має права забрати чи обмежити конституційні повноваження Рахункової палати, передати їх іншим органам або взяти на себе їх здійснення [4].

Проте в чинному законодавстві немає чіткого врегулювання процесу реагування Верховної Ради України на відповідні висновки та пропозиції Рахункової палати. Наприклад, обов'язковість розгляду ВРУ рішення Рахункової палати, прийнятого за результатами обговорення певного звіту передбачається, а обов'язку ВРУ враховувати ці рішення законодавство не встановлює.

З аналізу спеціального законодавства у сфері фінансового контролю, у тому числі й Закону України «Про Рахункову палату» варто констатувати, що також існують прогалини в регулюванні взаємодій Рахункової палати з Державною аудиторською службою України, з Державною податковою службою України, з Державною казначейською службою України та іншими органами, які здійснюють фінансовий контроль. Такі прогалини негативно впливають на роботу вказаного органу фінансового контролю, у тому числі, вони створюють передумови для дублювання повноважень, що може збільшити можливість тиску на суб'єктів, відносно яких здійснюється фінансовий контроль відповідними органами, що потребує вдосконалення законодавства в частині форм та методів їхньої взаємодії.

Також при здійсненні фінансового контролю Рахунковою палатою виникають проблеми з наданням інформації у об'єкту контролю, що перевіряється, а саме перевіряючий суб'єкт ухиляється від надання інформації або надає завідомо неправдиву інформацію, чи навмисно перешкоджає здійсненню посадовими особами Рахункової палати своїх функцій.

В зарубіжних країнах існує практика закріплення санкцій на осіб, які заважають проводити контрольні заходи і вона є досить поширеною. Так, у Франції на осіб, які заважають будь-яким чином посадовим особам Рахункової палати проводити перевірки в рамках повноважень, що їм надані Законом, накладається штраф. У Польщі, до осіб які ухиляються від контролю або перешкоджають його здійсненню, в тому числі шляхом неперед'явлення необхідних для контролю документів або подання завідомо неправдивої інформації про виконання висновків за результатами контролю, може бути застосоване покарання у вигляді арешту, обмеження громадських прав і свобод або штрафу [5, с. 91].

Отже, на підставі проведеного дослідження визначено, що необхідним є доопрацювання та удосконалення механізмів співпраці між Рахунковою палатою та парламентом для ефективного реагування на висновки та пропозиції Рахункової палати щодо усунення порушень бюджетного законодавства. Також було б доцільно врахувати досвід зарубіжних країн, що стосується накладання фінансових санкцій на порушників за ненадання необхідної інформації чи перешкоджання у здійсненні фінансового контролю відповідними органами, враховуючи властивості вітчизняного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про Рахункову палату України: Закон України від 2 липня 2015 р. №576-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2015. №36. Ст. 360. (Із змінами).
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР/ Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. ст.141.
3. Сфіменко Л. Л. Переваги та недоліки функціонування Рахункової палати України: міжнародний аспект. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2017. № 30. С. 97-99.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про Рахункову палату Верховної Ради України» (справа про Рахункову палату) від 23 грудня 1997 року №7-зп/1997.
5. Ліннік Ю.А., Сластьоненко О.О. Удосконалення правового регулювання діяльності Рахункової палати. Актуальні питання фінансового права: матеріали Всеукр. наук.-практ. студентської інтернет-конференції (м. Ірпінь, 15 березня 2021 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2021. С. 90-94.

*Грекова М.М.,
к.ю.н, доцент кафедри конституційного,
адміністративного, екологічного та трудового права,
Педоренко А.О.,
студентка 3 курсу.*

*Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

ЩОДО ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

За 2019-2021 роки значного поширення набуває дистанційна робота. Зокрема, молодь при працевлаштуванні надає перевагу саме такому виду роботи, адже у цьому випадку вони можуть найкращим чином облаштувати своє робоче місце поза межами підприємства. А отже роботодавці надають можливість дистанційного виконання працівником, покладених на нього трудових обов'язків. А.І. Руденюк, О.В. Петяк та Н.В. Ханецька зазначають, що це передовсім пов'язано з тим, що роботодавці намагаються утримати цінних працівників, підвищити їх мотивацію та скоротити витрати на організацію праці [1, с.204].

Дане питання вивчалось низкою вчених, серед яких можна виділити роботи А.І. Руденюк, О.Г. Боднарчук, Н.Л. Лук'янової, О.О. Зайцевої та інші. Зокрема, дані науковці у своїх працях проаналізували чинне законодавство, що регулює зазначену проблематику, пов'язану з дистанційною роботою. Проте, вважаємо за необхідне дослідити відповідну тему, адже наразі підвищується практичне значення регулювання дистанційної форми зайнятості.

Дана форма організації праці стала надзвичайно актуальною у період пандемії COVID-19. Більшість роботодавців почали відправляти своїх працівників у відпустки без збереження заробітної плати за власним бажанням, хоча фактично норма закріплена в ч.2 ст.26 Закону України «Про відпустки» вимагає не лише ініціативи роботодавця, але й згоду самого працівника на таку відпустку. А тому, для того, аби не лишати працівників без роботи на невизначений проміжок часу, доречним виявляється їх переведення на дистанційну форму зайнятості.

Із запровадженням карантину, та введенням дистанційної роботи до суду почали поступати скарги про незаконність застосування до працівників дисциплінарних стягнень у зв'язку з прогулом, а надалі і їх звільненні за п.3 ч.1 ст.40, а саме систематичного невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення, а також п.4 ч.1 ст.40 КЗпП – прогулу (в тому числі відсутності на роботі більше трьох годин протягом робочого дня) без поважних причин. Роботодавці застосовували дані види дисциплінарних стягнень через те, що із переходом на дистанційну роботу підприємством, працівники продовжували виконувати свої трудові обов'язки вдома, хоча роботодавці вважають, що така робота мала бути виконана в межах підприємства.

Так, наприклад, у рішенні Зборівського районного суду Тернопільської області до позивача було застосовано дисциплінарне стягнення у виді догани. Обставини справи були наступними: позивач працює у коледжі методистом та вчителем з історії України за суміщенням. Через за те, що адміністрацією Коледжу було зроблено оголошення, про те, що у зв'язку з погодними умовами навчання проходитиме дистанційно, позивач, провів заняття з історії України вдома, з домашнього комп'ютера, адже адміністрацією Коледжу таких умов з її робочого місця не забезпечено. На додаток, позивач зазначає, що враховувала попередню практику - коли вона проводила заняття в режимі дистанційного навчання, на роботу в Коледж не виходила. Відповідач, у свою чергу посилається на те, що згідно розпису посада методиста вищої категорії на якій перебуває позивач є штатною одиницею в Коледжі, яка передбачає перебування працівника протягом робочого дня на робочому місці.

А тому, суд у даній справі встановив що усе вищезазначене ввело позивачку в оману щодо небов'язковості бути присутнім на робочому місці, а тому задовольнив позов про визнання незаконним та скасування наказу про оголошення догани [2].

Аналогічні скарги розглядалися також у рішеннях Володарського районного суду Донецької області від 10.08.2021 року №222/1357/20 та Святошинського районного суду м. Києва від 15.11.2021 року.

Дане питання було деякою мірою вирішено прийняттям Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення правового регулювання дистанційної роботи" від 04.02.2021 року. Даним законом було встановлено два самостійні види роботи: надомну та дистанційну, які до цього часу визначалися як тотожні форми організації праці. Таким чином, було зазначено, що на відміну від надомної роботи, дистанційна може виконуватися працівником в будь-якому місці.

Переведення працівника під час карантину на дистанційну роботу можливо лише за згодою працівника. А у випадку якщо переведення відбувається з ініціативи роботодавця, то мова йде про зміни істотних умов праці, що вимагає повідомлення про таку зміну за два місяці.

За загальним правилом, перехід на відповідну форму організації праці має супроводжуватись укладенням відповідного трудового договору, проте якщо мова йде про пандемію, загрозу військового, техногенного, природного чи іншого характеру, то в такому випадку достатньо лише видати наказ, з яким працівника має бути ознайомлено протягом двох днів з дня його прийняття.

Н. Л. Лук'янова зазначає, що за оцінками Міжнародної організації праці, 8% світової робочої сили, або приблизно 260 мільйонів працівників, постійно працювали вдома до пандемії COVID-19. Для країн ЄС у 2019 році частка дистанційних працівників у віці 15–64 років становила лише трохи більше 5%. Натомість у розпал пандемії, а саме у березень – квітень 2020 року більшою чи меншою мірою вдома працювали 62% всіх працюючих у США (згідно з панельними даними Gallup). А якщо говорити про Україну, то станом на березень 2020 року цей показник становив 29% дорослого населення [3].

З огляду на це, можемо констатувати, що з початку пандемії дистанційна форма зайнятості стала надзвичайно актуальною. Вона є тим результатом змін у сфері трудових правовідносин, що відображають збільшення договірної свободи сторін, а також посилення гнучкості трудових правовідносин. Саме тому вбачаємо за необхідне вже зараз орієнтувати майбутніх фахівців на віддалену роботу, адже щороку сфера даної форми зайнятості буде лише розширюватись.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Руденок А. І. Дистанційна робота в умовах карантину та самоізоляції в період пандемії COVID-19 / А. І. Руденок, О. В. Петяк, Н. В. Ханецька. // Габітус. – 2020. – №16. – С. 204–208.
2. Рішення Зборівського районного суду Тернопільської області №599/929/21 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97789085>.
3. Лук'янова Н. Л. Пандемія коронавірусу: правові механізми захисту трудових та соціальних прав працівників [Електронний ресурс] / Н. Л. Лук'янова, О. О. Зайцева. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: http://rv.dsp.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/lhsi_pandemya_koronavrusu.pdf.

Кобзар В.В.,

студентка III курсу.

Науковий керівник: Петренко Г.О.,

к.е.н., доцент, доцент кафедри господарського та адміністративного права.

Донецький національний університет імені Василя Стуса

м. Вінниця

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ДЕРЖАВНОЮ АУДИТОРСЬКОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ

Фінансовий контроль виступає невід'ємною частиною здійснення фінансової діяльності, в процесі якої відбувається формування, розподіл та використання централізованих і децентралізованих грошових фондів. Повноваженнями щодо здійснення державного фінансового контролю наділені такі органи, як Міністерство фінансів України, Національний банк України, Рахункова палата, Державна аудиторська служба України, Державна податкова служба України та інші уповноважені на те органи. Саме Державна аудиторська служба України здійснює не лише фінансовий контроль, а й оцінку ефективного, законного, цільового, результативного використання та збереження державних фінансових ресурсів, а також досягнення економії бюджетних коштів, що є актуальним в сучасних умовах.

На сьогодні, діяльність Державної аудиторської служби України (далі – Держаудитслужба) регулюється ЗУ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні», Постановою КМУ «Про затвердження Положення про Державну аудиторську службу України», Постановою КМУ «Про затвердження Порядку інспектування Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами», та іншими нормативно-правовими актами. Відповідно основними методами здійснення фінансового контролю Держаудитслужби виступають ревізії та перевірки. За їх результатами в 2021 році було виявлено втрат фінансових і матеріальних ресурсів майже на 2,2 млрд. гривень [1].

Досліджуючи питання здійснення фінансового контролю, науковці виділяють чотири групи прогалин, які стають на заваді розвитку державного фінансового аудиту: правового (юридичного) характеру, координаційного характеру, методичного характеру та штатного характеру.

Прогалини правового характеру полягають у недостатньому законодавчому регулюванні діяльності Держаудитслужби, основними недоліками якого виступають наступні чинники: не визначено конкретної мети, яка б вказувала на основні завдання та функції державного аудиту, відсутність чітких видів фінансового контролю, закріплених вимог щодо проведення державного фінансового аудиту, а також відсутність чіткого понятійного апарату, який би міг визначити «суб'єктів державного фінансового аудиту».

Ще однією групою виступають прогалини координаційного характеру, сутність яких полягає у виникненні конкретних, управлінських за змістом відносин. Важливою умовою для появи таких відносин координаційного характеру виступає наявність визначеного суб'єкта. Тобто повноваження щодо здійснення державного аудиту належить не лише Державній аудиторській службі України, а й іншим органам фінансового контролю. Тим самим, не визначено чіткий перелік тих органів, які можуть здійснювати державний аудит та фінансовий контроль [2]. Із цього також випливає неможливість розмежування «зовнішнього» і «внутрішнього» аудиту, та повноважень щодо його здійснення між різними фінансовими органами.

Слід зазначити, що державний внутрішній фінансовий контроль – це система здійснення внутрішнього контролю, проведення внутрішнього аудиту, інспектування, провадження діяльності з їх гармонізації з метою забезпечення якісного управління ресурсами держави на основі принципів законності, економічності, ефективності, результативності й прозорості, а державний зовнішній фінансовий контроль полягає в здійсненні контролю визначеними нормативно-правовими актами незалежними конституційними органами в межах наданих їм повноважень [3]. Тим самим, виникає проблема розмежування прав, обов'язків та повноважень органів фінансового контролю.

Прогалини методологічного характеру полягають у відсутності певних принципів та методів здійснення діяльності Державною аудиторською службою України. Виникає необхідність у визначенні певної методики фінансового аудиту для посадових осіб Держаудитслужби та порядок його проведення відповідними аудиторами.

Відносно новою групою прогалин виступають проблеми штатного характеру, що зумовлені недостатньою кваліфікацією існуючих кадрів. Висококваліфіковані фахівці молодого й середнього віку не затримуються на державній службі, переходячи у підприємницькі структури, причиною чого є недостатня заробітна плата, відсутність системи професійно-посадового просування, зниження престижу державної служби. Тому утворення кадрового резерву та робота з ним є важливою умовою для ефективного здійснення своєї діяльності Державною аудиторською службою України [4].

Таким чином можна зробити висновок, що зазначені прогалини гальмують розвиток фінансового аудиту, призводять до недовіри населення та остороги до дій органів державної влади щодо здійснення державного фінансового контролю. Задля уникнення таких наслідків, потрібне застосування тих заходів, які б дали можливість реформувати сучасну систему органів фінансового аудиту, посилаючись на міжнародний досвід здійснення фінансового контролю за ефективним використанням фінансових ресурсів держави.

ЛІТЕРАТУРА :

1. Аналітично-статистичний збірник : за результатами діяльності Державної аудиторської служби, її міжрегіональних територіальних органів. Київ, 2021. 145 с. URL : https://dasu.gov.ua/attachments/d17d0850-f34f-4d79-8f6b-5e9c56c05cfe_Аналітично_статистичний_звіт_І_кв_2021_готове.pdf.
2. Коцюбра О. Ю., Могилей А. О. Державний фінансовий контроль в Україні : проблеми та шляхи реформування. Наукові записки. 2012. Вип. 12. С. 264-268.
3. Прасюк В. М. Проблеми нормативно – правового регулювання державного фінансового контролю в Україні та напрями його вдосконалення. Південноукраїнський правничий часопис. 2019. Вип. 4. Ч. 1. С. 60 – 64.
4. Лазоренко Л.В. Проблеми формування кадрового складу органів державної влади. Національна економіка : інтелект XXI. 2016. № 5. С. 80 – 83.

*Ковтун Антон Олександрович,
курсант третього курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування.
Науковий керівник: Резворович Кристина Русланівна,
кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри цивільного права та процесу
факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції.*

Дніпропетровської державний університет внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ УСПАДКУВАННЯ ГРОШЕЙ ПОВ'ЯЗАНІ З РІЗНОМАНІТНІСТЮ ФОРМ ЇХ ІСНУВАННЯ У ЦИВІЛЬНОМУ ОБОРОТІ

Говорячи про гроші необхідно взяти до уваги той факт, що до складу спадщини може входити як національна валюта, і іноземна, як готівка, і безготівкові кошти. У переважній більшості випадків для вітчизняного майнового обороту до складу спадщини входить національна валюта у готівковій формі. Незважаючи на це в цивільній літературі питання успадкування готівки не було предметом детального аналізу.

З огляду на те, що до складу спадщини в силу ст. 1218 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. № 435-IV входять права та обов'язки спадкодавця, що є на момент відкриття спадщини і не припинилися з його смертю, слід говорити не про гроші та валютні цінності (у їх речово-правовому аспекті), а про права на гроші та валютні цінності у складі спадщини. Так, на думку І. В. Жилинкової більш точним було б

положення закону про те, що в порядку спадкування до спадкоємців переходить спадкове майно до складу якого входять: речі, права та обов'язки спадкодавця. [2, с. 3] З висловленою думкою варто погодитися з метою досягнення розумного компромісу між спадковим та речовим правом, положення якого передбачають традиційне правило дотримання права за річчю, а не навпаки.

Водночас у чинному ЦК України категорія «спадкове майно» згадується лише у контексті його охорони (ст. 1283, 1284), що перешкоджає ототожненню зазначеної категорії з такими категоріями як "спадщина" або "склад спадщини".

У свою чергу юридична природа грошей залежить від форми, у якій вони об'єктивуються як специфічне майнове благо. Відповідно до ст. 35 Закону України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV (далі – 3У «Про Нацбанк»), гривня у формі банкнот та монет, як національна валюта є єдиним законним платіжним засобом на території України, приймається всіма фізичними та юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території України по всім видам платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та для переказів. [3] Для розуміння сутності грошей так само необхідно звернути увагу до зміст ст. 3 Закону України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 05.04.2001 р. № 2346-III (далі – 3У «Про платіжні системи»), яка називається «Кошти в Україні». [4]

Відповідно до ч. 3.1 ст. 3 3У «Про платіжні системи» кошти в Україні існують у готівковій формі (формі грошових знаків) або у безготівковій формі (формі записів на рахунках у банках). Наступна частина цієї статті передбачає положення про те, що грошові знаки випускаються у формі банкнот і монет, а також мають вказану на них номінальну вартість.

Описані норми ст. 3 3У «Про платіжні системи» вступають у конфлікт із положеннями, викладеними у ст. 35 3У «Про Нацбанк» щодо існування гривні лише у вигляді банкнот та монет (формі грошових знаків), але не у вигляді записів на рахунках у банках (безготівковій формі).

Таким чином, ми розглядаємо гроші як єдиний об'єкт цивільного права у його різних формах: (а) готівковій формі (грошові знаки); (б) безготівковій формі (кошти).

Таким чином, при наслідуванні готівки, до спадкоємця переходить право на гроші спадкодавця (як на речі), яке не відрізняється від будь-якого іншого права спадкодавця на рухомі речі, що увійшли до складу спадщини.

Разом з тим, враховуючи специфіку готівки як найдоступнішого та універсального засобу обігу, а також загального еквівалента, законодавець передбачив низку положень, спрямованих на їхню охорону як частини спадкового майна. Так, відповідно до п.п. 5.5 п. 5 Наказу Міністерства Юстиції України «Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України», якщо при вжитті заходів щодо охорони спадкового майна нотаріусом виявлено грошові суми (цінні папери), що залишилися після померлого, вони вносяться на відповідні рахунки для обліку депозитних сум нотаріуса або до банківської установи, про що виписується відповідна квитанція, яка підшивається до спадкової справи. [5]

БЮГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/435-15>;
2. Жилінкова І. В. Актуальні питання спадкового права України: матеріали до семінару / І. В. Жилінкова. - Х.: Ксілон, 2009. - 148 с.;
3. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14/page2>;
4. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні: Закон України від 05.04.2001 р. № 2346-III URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-3>; 5.

*Кунішнікова О.О.,
студентка 3 курсу*

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції.

Науковий керівник: Кобильнік Д. А.

доктор юрид. наук, доцент кафедри фінансового права.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Операції з криптовалютою, зокрема біткоїном як найбільш поширеним видом, притягують увагу людей з різних країн світу, при тому не лише професіоналів, але й звичайних громадян. Криптовалюта — абсолютно нове явище економічно-правового характеру та відрізняється від електронних чи фіатних грошей.

У практиці поширені різні думки щодо визначення поняття “криптовалюта”. Деякі науковці відносять криптовалюту до «віртуальної валюти» та називають інноваційною мережею платіжів і новим видом грошей, інші заперечують «причетність» криптовалют до грошей і називають її «цифровим активом». [2] Відомо, що сам термін почав використовуватися з реалізацією пірінгової платіжної системи “Bitcoin” у 2009, засновником якої є Сатоші Накамото (незважаючи на китайське ім’я, більшість вважає його європейцем, оскільки в процесі роботи він показав відмінне знання британської економіки).

Криптовалюту варто віднести до віртуальної валюти – засобу вираження вартості, яким можна торгувати в цифровій формі, оскільки вона не підлягає централізованому управлінню.

Вважаю, що до переваг криптовалют можна віднести наступне:

- володіння абсолютно анонімне, інформація про власника гаманця повністю відсутня;
- відсутній контроль за платежами і транзакціями;
- гроші неможливо скопіювати чи підробити;
- валюта зберігається повністю децентралізовано, тобто окремо на кожному гаманці, що дає змогу користуватися нею з будь-якої точки світу.

Не дивлячись на позитивну сторону анонімності, її можна розглядати і як недолік. Вона може сприяти спекуляції валютою, а також вчиненню різноманітних правопорушень (фінансування тероризму).

Різке коливання курсу криптовалюти завжди залишалося найбільшою проблемою. Це можна простежити на прикладі біткоїна. Наприклад, 16.01.2018 року ринок обвалився і вартість 1 біткоїна впала до 10тис. дол., хоча ще 17.12.2017 року вартість становила близько 20тис. дол. У 2021 році спостерігається значне зростання курсу, що можна пов’язувати з покупкою біткоїна компанією Tesla на 1,5млрд. дол. Свого історичного максимуму біткоїн досягнув 09.11.2021 року – 68 530 дол.

За звітом блокчейн-компанії Chainalysis Україна посідає четверте місце у списку країн, де криптовалюта є досить популярною та перше місце за числом транзакцій. Такий стрімкий ріст зацікавленості людей в даному питанні тягне за собою необхідність легалізації криптовалют в нашій державі. [3]

Верховна Рада України 8 вересня 2021 року прийняла Закон “Про віртуальні активи” (він вступить в силу після внесення відповідних дій до Податкового кодексу). На даній стадії він повернутий з пропозиціями президента. Відповідно до Закону віртуальним активом буде визнаватися нематеріальне благо, що є об’єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі. Обороти активу буде починатися з моменту його створення, що буде встановлювати Національний банк України і Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку України. Особа може набути прав власності на віртуальний актив:

- створивши такий актив;
- одержавши актив на підставі угоди чи іншого правочину;
- одержавши актив на підставі закону чи за рішенням суду. [1]

Закон встановлює, що на території України криптовалюта не буде використовуватися як засіб платежу. З цієї тезою ми повністю погоджуємося, зважаючи на абсолютно нестабільний курс та досвід зарубіжних країн. Так наприклад, Сальвадор — перша країна в світі, яка узаконила біткоїн як платіжний

засіб. Через великий об'єм продажів ціна біткоїна різко впала (за першу добу держава втратила близько 2 млн. дол.), на біржах ажіотаж. Громадяни виходять на мирні протести, оскільки їх лякають такі нововведення, оскільки в основному люди там використовують готівку і приблизно 70% населення не мають відкритих рахунків в банку.

Отже, ми спостерігаємо певні кроки на шляху до легітимізації криптовалюти в Україні, що безсумнівно є позитивним явищем. Однак досі залишається відкритим питання встановлення надійного податкового контролю та як запобігти кримінальним правопорушенням у цій сфері. Варто зазначити, що не існує єдиної стратегії розвитку криптовалюти у світі, але її розвиток в різних державах не стоїть на місці та впроваджується все активніше з кожним днем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України “Про віртуальні активи” № 3637 від 08.09.2021 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/JI02365I?an=72>
2. Казначєєва Д. В., Дорош А. О. Криптовалюта: проблеми правового регулювання. Вісник Кримінологічної асоціації України : зб. наук. праць. № 2 (23). 2020. С. 171—176.
3. Україна на 4-й сходинці рейтингу глобального індексу використання криптоактивів. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-na-4-j-shodinci-rejtingu-globalnogo-indeksu-vikoristannya-kriptoaktiviv>

Кутаєв Владислав Едуардович,

курсант III курсу

факультету підготовки фахівців до органів досудового розслідування.

Науковий керівник: Ефімов Володимир Веніамінович

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри оперативної розшукової діяльності і спеціальної техніки

ПРОБЛЕМА ВИКОНАННЯ ЄВРОПЕЙСКИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПРОЦЕДУРИ ЗАХОДУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ

Тримання під вартою є одним з заходів забезпечення кримінального провадження, спрямований на успішне виконання завдань кримінального провадження. Цей запобіжний захід, як і інші застосовується за наявності достатніх підстав вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений намагаються ухилитись від слідства, суду, кримінально-виконавчої служби, а також від виконання процесуальних рішень, що допоможуть викрити істину правопорушення.

Проблематика застосування цього заходу забезпечення кримінального провадження дуже яскраво висвітлена в праці В.Човгана, до основних відносять перенаселеність слідчих ізоляторів, строки тримання під вартою, зайнятість цих осіб, контакти з зовнішнім світом.[1, с.12-22] На кожному з них я би хотів зупинитись більш конкретно.

Рекомендації європейського комітету з запобіганням катуванню стосовно строків тримання під вартою та переповненості слідчих ізоляторів полягають у надмірній кількості в'язничного «населення» з самого початку візитів до України, ця кількість на момент першого візиту у 1998 році складала 211 тис осіб, на сьогоднішній час ця цифра зменшилась в чотири рази, але повного вирішення переповненості слідчих ізоляторів це не вирішило.[1,с.12] Ці рекомендації стали піддрунтям щоб законодавче реформування цього заходу, з прийняттям нового кримінального процесуального кодексу у 2012 році були надії на те що строки тримання під вартою під час судового розгляду дійсно зменшаться, що допоможе значно розвантажити ці установи, але строки судового розгляду залишилися невизначеними, а саме визначені як «розумні».[2] Також як зазначається у праці В.Човгана 2020 році міністерством юстиції було анонсовано законодавчу ініціативу, яка дозволить розвантажити слідчі ізолятори, зокрема планується

обмеження максимальних строків тримання під вартою на етапі судового розгляду, створення можливості застави майна, поетапне зменшення розміру застави протягом строку тримання у слідчому ізоляторі.[1, с.11]

Рекомендації Комітету щодо зайнятості осіб взятих під варту полягають в створенні таких умов, які б пом'якшували перебування у слідчому ізоляторі, до цього зокрема відносять залучення осіб, яких тримають під вартою до навчання, праці, зайняття спортом. Комітет наголошував що разом з обмеженням контакту з зовнішнім світом це створює гнітючість перебування в слідчому ізоляторі та посилює каральний ефект.[1, с.14]

Також однією з ключових проблем на які вказував Комітет є контакти із зовнішнім світом, на цю проблему звернули увагу ще у 1998 році. Було наголошено, що такі обмеження необхідні лише щодо питань провадження і повинні застосовуватись на якомога коротший термін. В жодному разі не повинні заборонятись протягом тривалого часу побачення з близькими родичами, якщо ж є ризик змови то потрібно проводити такі побачення під суворим наглядом. Щодо виконання вищевказаних рекомендацій ситуація залишилась практично незмінною в Законі України «Про попереднє ув'язнення», а саме в частині 1 статті 12 зазначається що такі побачення можуть надаватись виключно з письмового дозволу слідчого, або суду, тривалість якого встановлюється від години до чотирьох.[3]

Слід дійти висновку, що європейські норми, які надаються українській владі виконуються, але через низку чинників у повільному темпі, що вказує вектор направленості України у бік західних тенденцій. Як показує практика триваючого реформування пенітенціарної системи в міністерстві юстиції все це реально переобладнати, тим паче що всі перераховані проблеми більше стосуються дозвілля підозрюваних, обвинувачених, засуджених, що не потребує великих матеріальних витрат, а також інженерних робіт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Човган В. Аналіз виконання рекомендацій щодо пенітенціарної системи, наданих Україні Європейським комітетом з запобігання катуванням з 1998 року. 2020. URL: <https://rm.coe.int/cpt-recommendations-implementation/16809e82be>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс ред. від 04.10.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
3. Закон України «Про попереднє ув'язнення» ред. від 08.08.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12#Text>

Липко І.В.,

Полтавський юридичний інститут, III курс,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ООН ЗА НЕПРАВОМІРНЕ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛИ

У сучасному світі постійно виникають збройні конфлікти, в результаті яких мільйони людей зазнають насильства, стають біженцями. Тому за останні роки число операцій Організації Об'єднаних Націй (надалі – ООН) з підтримки миру різко зростає, і збільшилася складність поставлених перед ними завдань.

Традиційні принципи підтримання миру поступилися місцем комплексним, інтегрованим операціями, які вимагають поєднання політичних, військових і гуманітарних дій. Протягом декількох десятиліть тематика миротворчих операцій, що проводяться під егідою ООН, вивчалася в доктрині в самих різних аспектах: правовому, політичному, фінансовому. Однак, незважаючи на те, що миротворчість є правомірним варіантом застосування сили, а будь-яке застосування сили загрожує зловживаннями, питання відповідальності за неправомірне застосування сили у вітчизняній доктрині практично не розглядалися.

Крім того, інститут застосування сили залишається одним із найбільш неврегульованих та спірних з позицій міжнародного права. При цьому, однією із головних проблем, у даному контексті виступає питання міжнародної відповідальності ООН як суб'єкта чинного міжнародного права. Вказане питання

особливо актуалізується в світлі прийняття в 2011 році Комісією міжнародного права Проекту про відповідальність міжнародних організацій.

Вивченням окресленої проблематики займалися такі дослідники: Денисова Д.О., Лисак Я.А., Прудник Ю.В. та інші.

Принцип утримання від загрози силою або її застосування в міжнародних відносинах закріплений у п. 4 ст. 2 Статуту ООН: «Всі Члени Організації Об'єднаних Націй утримуються в їхніх міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним з Цілями Об'єднаних Націй» [1].

У разі зловживання силою при проведенні миротворчої операції ООН можуть виникнути чотири проблеми, пов'язані з тематикою міжнародної відповідальності: проблема індивідуальної відповідальності миротворців - членів миротворчих контингентів ООН; проблема відповідальності держав, що надають свої контингенти для участі в миротворчій місії; проблема відповідальності приватних військових і охоронних підприємств, які залучаються до участі в миротворчій операції; проблема відповідальності власне ООН як міжнародної міждержавної організації.

Перша проблема пов'язана з відповідальністю індивідів у зв'язку з участю в миротворчих операціях ООН. Як стверджує Лисак Я.А., індивідуальна відповідальність реалізується в основному в формі застосування дисциплінарних стягнень до військовослужбовців місії ООН, які були причетні до різних порушень. Крім того, з 2004 року Генеральний секретаріат ООН провів ряд масштабних реформ щодо норм поведінки, проведення розслідувань, організаційної, управлінської та командної відповідальності, а також індивідуальної дисциплінарної, фінансової та кримінальної підзвітності миротворців, а також прийняв ряд заходів щодо попередження та покарання у зв'язку із сексуальним насильством та експлуатацією під час оонівських операцій, зокрема резолюцію Ради безпеки ООН 1820 (2008) щодо жінок, миру і безпеки [2, с. 40]. Важливу роль в цьому питанні відіграє діяльність Міжнародного кримінального суду, який має юрисдикцію щодо злочинів проти людяності, військових злочинів і геноциду, в тому числі, в тих випадках, коли такі злочини вчиняються з боку миротворців ООН [3]. Крім того, не варто також применшувати важливість національного правосуддя у відповідних державах, громадянами яких є правопорушники.

Питання про відповідальність держав у процесі реалізації ООН миротворчої функції є одним з найбільш важливих і принципових, оскільки жодна організація в даний час не має власних збройних сил, організації при здійсненні миротворчої місії змушені покладатися на той військовий і цивільний персонал, якими забезпечать їх держави» [4, с. 6]. Генеральний секретар ООН відзначав, що «визнання того факту, що Організація Об'єднаних Націй несе міжнародну відповідальність за діяльність своїх сил, вона з моменту заснування Операцій з підтримання миру брала на себе відповідальність за шкоду, яку завдають члени її сил при виконанні своїх обов'язків» [5]. Однак, на практиці визнання членів миротворчих місій винуватими в протиправній поведінці є ускладненим, так як зазвичай їх дії або бездіяльність можуть бути поставлені державам, які надають війська, або міжнародної організації, або і тим, і іншим.

У даний ситуації зіткнення інтересів держав і міжнародної організації як самостійного суб'єкта міжнародного права, що володіє автономією волі, практично неминуче. Хто ж у разі неправомірного застосування сили в ході миротворчої операції несе за це відповідальність - ООН або ж держава, яка надала війська? Очевидно, що ні практика, ні доктрина поки не дають однозначної відповіді на дане питання.

Денисова Д.О. узагальнивши всі теорії у сфері визначення міжнародної відповідальності за перевищення повноважень або неправомірне застосування сили при проведенні миротворчих операцій, виокремила три основні позиції:

- 1) міжнародну відповідальність повинні нести держави, що надають свої військові контингенти;
- 2) міжнародну відповідальність повинна нести ООН, так як саме під її егідою і прапором проводяться миротворчі операції;
- 3) відповідальність повинні нести і держави, і ООН спільно [6, с. 491].

Перша позиція ґрунтується на тому, що ООН ніколи не має абсолютної влади над національними контингентами, які надані в її розпорядження, так як держави завжди зберігають переважний контроль. Саме тому деякі дослідники вважають, що відповідальність, в кінцевому рахунку, повинні нести тільки

держави. Якщо національний контингент діє *ultra vires* через тиск з боку держави, яка його надала, то поведінка повинна ставитися у вину тільки цій державі [6, с. 492].

Друга позиція, заснована на переважній відповідальності ООН за дії миротворчих контингентів, полягає в тому, що порушення міжнародних зобов'язань членами миротворчих сил ООН повинні безпосередньо ставитися у вину самій організації, а не державам-членам, що забезпечує контингент, до якого прикріплені миротворці [6, с. 492].

Третя позиція може бути охарактеризована як концепція «розділеної відповідальності» (*shared responsibility*). Національні контингенти, що є частиною миротворчих сил ООН, мають подвійний інституційний статус - як органи своєї держави і як частина органу ООН. При спільних операціях міжнародна відповідальність за дії військ лежить на тих, хто здійснює оперативне командування і управління відповідно до домовленостей, у яких визначаються умови співпраці між державою або державами, що надають війська, і Організацією Об'єднаних Націй. За відсутності формальних домовленостей між ООН і державою або державами, що надають війська, відповідальність буде визначатися в кожному випадку в залежності від ступеня ефективного управління, здійснюваного кожною зі сторін при проведенні операції [6, с. 493].

Таким чином, багато аспектів, пов'язаних із відповідальністю за неправомірне застосування сили поки знаходяться в стані розробки, що пов'язано з недостатнім розвитком тематики відповідальності міжнародних організацій в цілому. Доктринальна позиція, що міжнародні організації не є суб'єктами права збройних конфліктів, заснована на тому, що збройні конфлікти ведуться державами або націями, які борються за свою незалежність, а не міжнародними міжурядовими організаціями, привела до відносної незахищеності збройних сил, що діяли в зонах конфліктів під прапором організації і ставила цілий ряд питань щодо засобів і методів, які вищезазначені сили могли застосовувати, не побоюючись звинувачень в порушенні тих чи і них норм. Враховуючи вищевикладене, проблематика відповідальності ООН і міжнародних організацій вимагає поглибленого вивчення та подальшої доктринальної розробки.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Статут ООН: Міжнародний документ від 26.06.1945 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення 16.11.2021).
2. Лисак Я.А. Відповідальність військовослужбовців під час виконання ними службових обов'язків за кордоном, в операціях із підтримки миру і безпеки. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2015. Серія ПРАВО. Вип. 33. Т.2 С. 38-42.
3. Доповідь Групи по операціям на користь миру. URL: http://www.un.org/russian/peace/reports/peace_operations/docs/summary (дата звернення 16.11.2021).
4. Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind 1996. URL: http://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1996.pdf (дата звернення 16.11.2021).
5. U.N. Doc. A/51/389. Administrative and budgetary aspects of the financing of the United Nations peacekeeping operations: financing of the United Nations peacekeeping operations Report of the Secretary-General. URL: <https://digitallibrary.un.org/record/549756> 1996 (дата звернення 16.11.2021).
6. Денисова Д.О. Міжнародно-правова відповідальність міжнародних міжурядових організацій в миротворчих операціях. Актуальні проблеми держави і права. 2017. №6. С. 488-497.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ДІАЛОГУ В УКРАЇНІ

Законодавчу базу України щодо регулювання соціального діалогу можна вважати сформованою, оскільки було прийнято ряд відповідних нормативно-правових актів, зокрема Закон України (далі - ЗУ) «Про соціальний діалог в Україні» від 23.12.2010. Однак у зв'язку з наявністю прогалів та неконкретизованих положень виникає необхідність розгляду питання відповідності останніх нормам стандартів Міжнародної організації праці та практиці країн світу. Саме тому аналіз норм чинного трудового законодавства, націлений на виявлення недоліків та колізійних аспектів правового регулювання та практики реалізації інституту соціального діалогу в Україні з метою їх удосконалення та реформування системи трудового права в цілому, є актуальним.

Нормативне визначення поняття соціального діалогу передбачено ЗУ «Про соціальний діалог в Україні», відповідно до ст. 1 якого соціальний діалог – процес визначення та зближення позицій, досягнення спільних домовленостей та прийняття узгоджених рішень сторонами соціального діалогу, які представляють інтереси працівників, роботодавців та органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування, з питань формування та реалізації державної соціальної та економічної політики, регулювання трудових, соціальних, економічних відносин [1].

Попри цілу низку підходів до визначення поняття соціального діалогу, на мій погляд, найбільш вдалим є розуміння цього інституту як системи колективних трудових відносин, в основу якої покладено принцип тристоронньої взаємодії сторони роботодавців, сторони працівників та держави, що є самостійним інститутом колективного трудового права і здійснюється у формі обміну інформацією, консультацій, узгоджувальних процедур та колективних переговорів.

Слід звернути увагу і на відсутність закріплення соціального діалогу в нормах чинного Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП), про що зауважує, зокрема, О. А. Трюхан [2]. На мою думку, з цього твердження випливає два проблемні питання. Перше з них полягає у відсутності нормативного закріплення соціального діалогу в системі чинного КЗпП як способу (принципу) вирішення (попередження) колективних трудових спорів [3]. Звідси випливає питання щодо місця соціального діалогу в системі принципів трудового законодавства України. Про це свідчать, зокрема, стандарти МОП. Так, у Декларації стосовно цілей і завдань Міжнародної організації праці від 10.05.1944 підкреслюється необхідність принципу трипартизму при виробленні національної та міжнародної економічної і соціальної політики [4]. Тому вважаю за необхідне визначення соціального діалогу не лише як механізму, а й як принципу законодавства України у сфері праці у частині встановлення цього положення в ст. 2 проєкту Трудового кодексу України.

Відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 3 ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» до основних принципів соціального діалогу належить принцип репрезентативності і правоможності сторін та їх представників. На думку М. П. Стадника, критерії репрезентативності, що передбачені ст. 5 цього Закону, потребують вдосконалення. Науковець зазначає, що наявні критерії значно ускладнюють і знецінюють фактор участі щойно утворених профспілок та організацій роботодавців і таких, що не відповідають так званому «репрезентативний бар'єр» [5].

Варто зауважити, що відповідно до положень цієї статті критеріями репрезентативності є: 1) легалізація (реєстрація) зазначених організацій (об'єднань) та їх статус; 2) для профспілок, їх організацій та об'єднань – загальна чисельність їх членів, для організацій роботодавців та їх об'єднань – загальна чисельність працівників, які працюють на підприємствах-членах відповідних організацій роботодавців; 3) галузева та територіальна розгалуженість [1]. Тому автор наголошує на неможливості участі сторін, які не відповідають критеріям репрезентативності, оскільки такий стан лише імітує соціальний діалог в Україні та носить скоріше формальний характер. Важливо, що станом на 30.11.2021 суб'єктами сторони профспілок, які пройшли оцінку відповідності критеріям репрезентативності та отримали свідоцтва, стали 5 організацій на

національному рівні, 68 – на галузевому; суб'єктами сторони роботодавців на національному рівні – 3 організації, на галузевому – 21. Значною проблемою є також те, що лише на національному рівні вирішуються питання держави в цілому (встановлення тарифів, мінімальних заробітних плат тощо).

Забезпечення багаторівневості соціального діалогу здійснюється п. 4 Рекомендації МОП №163 щодо сприяння колективним переговорам 1981 р., відповідно до якого при потребі належить вживати відповідних до національних умов заходів, щоб колективні переговори могли проходити на будь-якому рівні, зокрема на рівні установи, підприємства, галузі діяльності чи промисловості або на регіональному чи національному рівнях [6]. У законодавстві держав, де передбачено проведення колективних переговорів на декількох рівнях, юридично закріплений обов'язок сторін соціального діалогу здійснювати координацію між усіма рівнями [7]. З аналізу ч. 1 ст. 8 ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» випливає, що здійснення соціального діалогу у передбачених нею формах відбувається лише між сторонами відповідного рівня. З іншого ж боку, хоча в ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» і не встановлено принцип взаємної відповідальності сторін соціального діалогу на різних рівнях, про зворотне свідчить ряд норм, а також Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні від 23.08.2016 р. [8]. Зокрема, абз. 2 ч. 1 ст. 15 ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» встановлює здійснення координації організаційних заходів щодо створення галузевої (міжгалузевої) ради відповідним центральним органом виконавчої влади, а абз. 2 ч. 1 ст. 17 – здійснення координації створення територіальної ради Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями [1]. Важливо, що відповідно до п. 3.7 Генеральної угоди сторони домовилися «надавати організаційну та методичну допомогу учасникам соціального діалогу на всіх рівнях з питань колективно-договірного регулювання соціально-трудових відносин, укладення угод у колективних договорів та забезпечувати їх виконання» [8]. Звідси випливає висновок про необхідність законодавчого закріплення обов'язку сторін соціального діалогу здійснювати координацію між усіма рівнями.

На мій погляд, доречно буде внести зміни до ст. 4 Закону України «Про соціальний діалог в Україні», доповнивши її ч. 2 абзацом такого змісту: «Рішення сторін соціального діалогу відповідного рівня є обов'язковими для сторін нижчого рівня». До того ж, у Генеральній угоді на 2016-2017 роки зазначено, що «положення Угоди є обов'язковими для врахування суб'єктами, що перебувають у сфері дії Сторін, у тому числі під час розроблення та укладання галузевих (міжгалузевих) і територіальних угод, колективних договорів...» [8].

Також, враховуючи положення міжнародних стандартів, слід запровадити обов'язок вести колективні переговори сумлінно, оскільки останній встановлений Конвенцією про сприяння колективним переговорам, проте не передбачений у національному законодавстві [9].

На основі викладеного можна дійти висновку про необхідність модернізації національного права у частині регулювання інституту соціального діалогу. У зв'язку з цим слід внести зміни до чинного законодавства, а саме КЗпП (у частині визначення поняття соціального діалогу та його принципів), ЗУ «Про соціальний діалог в Україні» (у рамках модернізації та приведення у відповідність із міжнародними стандартами у цій сфері) та суміжних нормативно-правових актів, а також врахувати ці пропозиції при прийнятті нового Трудового кодексу України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. «Про соціальний діалог в Україні»: Закон України від 23.12.2010 №2862-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №28. – 255 с.
2. Трюхан О. А. Зарубіжний досвід соціального діалогу у сфері праці: загальна характеристика / О. А. Трюхан // Актуальні проблеми економічної політики : Зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 35. – С. 23.
3. Кодекс законів про працю України: закон України від 10.12.1971 року № 322-VIII // Відомості Верховної ради УРСР. – 1971., – дод. до № 50. – 375 с.
4. Декларація стосовно цілей та завдань Міжнародної організації праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/993_328.
5. Кодифікація трудового законодавства України : монографія / Н. М. Хуторян, О. Я. Лаврів, С. В. Вишневецька [та ін.]; за ред. д-ра юрид. наук, проф. Н. М. Хуторян. – Х. : Вид-во “ФІНН”, 2009. – 432 с.

6. Рекомендація щодо сприяння колективним переговорам N 163 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_274.

7. Окіс О. Шляхи до врегулювання колективних трудових спорів / О. Я. Окіс // Бюлетень Національної служби посередництва і примирення. – 2013. – № 5-6. – С. 5.

8. Генеральна угода про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні від 23 серпня 2016 р. // Урядовий кур'єр. – 2016. – № 320.

9. Конвенція МОП N 154 про сприяння колективним переговорам 1981 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/993_006.

Андрій МЕЛЬНИК,

курсант

факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування.

Науковий керівник : Цуркаленко Дмитро Петрович,

старший викладач кафедри адміністративного права,

процесу та адміністративної діяльності

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ТАКТИКА ДІЙ ПОЛІЦІЇ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРЕДМЕТІВ

У сьогоднішніх реаліях службової діяльності поліцейського може виникнути ситуація коли він, так чи інакше, зустрічається із вибухонебезпечними предметами, особливо після загострення ситуації на сході нашої держави. У зв'язку з тим, що обіг цих предметів важко регулювати. Згідно п. 1 ст. 39 ЗУ “Про Національну поліцію” - “Поліція в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, може оглядати за участю адміністрації (керівництва) юридичних осіб, фізичних осіб (у тому числі фізичних осіб - підприємців) чи їх уповноважених представників приміщення, де знаходяться зброя, спеціальні засоби, босприпаси, вибухові речовини та матеріали, інші предмети, матеріали і речовини, щодо зберігання і використання яких визначено спеціальні правила або порядок та на які поширюється дозвольна система органів внутрішніх справ, а також безпосередньо оглядати місця їх зберігання з метою перевірки дотримання правил поводження з ними та правил їх використання”[1].

Ця тема є дуже актуальною, оскільки у зв'язку проведення Операції об'єднаних сил, більшість вибухонебезпечних пристроїв не відслідковуються та не знешкоджуються, що створює загрозу мирному населенню. Виникають ситуації поліцейські не завжди в змозі правильно ідентифікувати вибуховий пристрій або вибухову речовину, що може суттєво знизити рівень його безпеки, та рівень безпеки людей, що його оточують. Безсумнівно це загрожує життю, проте з необхідним рівнем підготовки цю проблему можна вирішити.

У випадку якщо тільки було тільки повідомлення про виявлення вибухонебезпечного пристрою, або замінування певної території пошук проводять спеціалісти-вибухотехніки НПУ за участю кінолога зі спеціальним службовим собакою[2]. Після прибуття наряд патрульної поліції та слідчо-оперативна група з'ясовують обставини даної ситуації, здійснюють охорону місця події та проводять евакуацію людей на безпечну відстань, а саме як зазначає інструкція, на відкритій місцевості не менше ніж на 100 метрів, а у будівлі не менше ніж 50 метрів або на найбільшу відстань враховуючи характер даної території. На нашу думку що зазначену відстань потрібно переобдумати, тому що максимальна зона ураження оборонної гранати Ф-1 складає 200 метрів та варто не забувати, про можливість обвалу стін та стелі, які можуть зруйнуватись внаслідок вибухової дії пристрою.

Якщо є інформація про можливий час детонації, то усі спеціальні вибухотехнічні роботи припиняють за 15 хв до ймовірного моменту вибуху, та продовжуються не швидше ніж за 30 хв після нього. Це, на нашу думку не цілком правильно, оскільки довіряти злочинцям, які зробили це вибуховий пристрій не

можна. У теперішній час, коли радіоелектроніка дозволяє створювати чимало датчиків, навіть дотик, або потрапляння світла можуть спровокувати вибух. Усі дії спеціалістів-вибухотехніків НПУ повинні фіксуватись відеозаписом та передаватись слідчим для оформлення протоколу слідчої (розшукової) дії.

Рішення про подальші дії із вибуховими матеріалами приймають спеціалісти-вибухотехніки НПУ з узгодженням слідчого (старшого СОГ). У разі виявлення ознак кримінального правопорушення вони залучаються до розслідування, “що передбачає призначення вибухотехнічної експертизи за виявленими вибуховими матеріалами”[2].

На нашу думку, перспективним рішенням б було використання спеціальних роботів-саперів, як це зробили наші американські колеги, що у своїх операціях застосували роботів Spot компанії Boston Dynamic для проникнення та огляду приміщень в яких можуть знаходитись вибухові пристрої, що суттєво знижують загрозу життю і здоров'ю поліцейських[3]. З власного досвіду, можна сказати, що на заняттях з тактико-спеціальної підготовки не достатньо багато уваги приділяється цій темі. Збільшення кількості годин на вивчення вибухонебезпечних пристроїв та речовин дало б змогу курсантам детальніше ознайомитись з цією темою, що під час проходження ними служби могло б зберегти комусь життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Закон України Про Національну поліцію. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> Дата звернення: 07.05.2021
2. Наказ “Про затвердження Інструкції про поведження з вибуховими матеріалами в органах і підрозділах Національної поліції України та підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1081-19#Text> Дата звернення: 12.05.2021
3. Boston Dynamic’s Spot Robot Tries to Be a Police Sapper. URL: <https://freenews.live/boston-dynamics-spot-robot-tries-to-be-a-police-sapper/>

Мишанич А.В.,

студентка 3 курсу, 13 групи

Інституту прокуратури та кримінальної юстиції.

Науковий керівник: Кобильнік Д.А.,

доктор юридичних наук, доцент кафедри фінансового права.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

КРИПТОВАЛЮТА ЯК ПЛАТІЖНИЙ ІНСТРУМЕНТ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ

Початок ХХІ століття ознаменувався прогресивним розвитком інформаційних та інноваційних прийомів, які не минули й сферу фінансів. Така цифровізація спричинила стрімкий розвиток нових напрямків фінансових технологій, які кардинально змінюють уявлення про фінансовий ринок та механізми надання фінансових послуг. Цифрові валюти набирають широкої популярності на фінансовому ринку в ролі «платіжного інструменту», зокрема криптовалюта.

На мою думку, у сучасному світі навряд чи знайдеться людина, яка не чула щось про криптовалюту, майнінг чи блокчейн. Все більше і більше людей цікавляться ними як платіжними інструментами, а тому держава не може ігнорувати законодавче регулювання цієї сфери. Проте, як показує міжнародний досвід, країни по-різному реагують на необхідність правового закріплення такого статусу.

Наразі цифрові активи виступають як засоби платежу та обміну, так і засобами заощадження та інвестування. Незважаючи на їх великий вибір, найбільшу роль на ринку займають саме віртуальні активи як за кількістю транзакцій, так і за вартістю їх на біржі. Виходячи з цього, криптовалюту можна охарактеризувати як цифрову валюту, яка існує виключно в електронному просторі та зберігається у спеціальних електронних гаманцях (наприклад, Bitcoin, Ethereum, Litecoin, Bitcoin Cash, Monero та ін.).

Українське законодавство у сфері регулювання обігу цифрових фінансових активів зробило перші кроки на шляху до її легалізації. Зокрема, у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» було надано поняття віртуальному активу – «цифрове вираження вартості, яким можна торгувати у цифровому форматі або переказувати і яке може використовуватися для платіжних або інвестиційних цілей» [3].

Зацікавленість нашої держави стосовно належного регулювання у сфері віртуальних валют простежується через кількість законопроектів, поданих до Верховної Ради України. З-поміж них 08 вересня 2021 року народними депутатами у другому читанні було ухвалено законопроект № 3637 «Про віртуальні активи», що має на меті закріпити повноцінне функціонування та сприяння подальшому розвитку ринку криптовалют.

Аналіз даного законопроекту дає нам зрозуміти, що віртуальні активи визначаються як нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі [2]. В документі прямо зазначено що такі активи не здатні бути засобом платежу на території України та не являються предметом обміну на майно/товари, роботи чи послуги. Тобто, законодавець заперечує проти можливості використання віртуальних активів як засобів платежу, так і у вигляді валютних цінностей.

В будь-якому випадку, закон в дії зможемо проаналізувати лише після змін до Податкового кодексу, а тому актуальності не втрачає питання оподаткування віртуальних валют. У дослідженні Д. А. Кобильніка та А. Ю. Бурчака вказується на необхідності ліцензування операцій з криптовалютою так як вони «зможуть належним чином оподатковуватись оскільки об'єктом оподаткування буде дохід, прибуток, або самі операції, пов'язані з продажом об'єктів цивільних правовідносин, які врегульовані відповідно до чинного законодавства» [1, с. 27].

Говорячи про міжнародну практику, слід сказати про відсутність єдиного універсального документу, який би міг регламентувати діяльність криптовалют. Одні країни забороняють будь-які дії, пов'язані з її використанням на своїй території. А інші ж, хоч і не вказують на пряму заборону, але встановлюють описові обмеження, що не дозволяють фінансовим установам у межах країни проводити операції з криптовалютами. Треті країни взагалі жодним чином не обмежують її обіг на своїх територіях.

Офіційність криптовалюти підтверджується законодавством Японії, США, Естонії, Білорусі та ін. Але якщо у Японії вона вважається повноцінним засобом платежу, Естонії – альтернативним платіжним засобом, Білорусі та Сингапурі – засобом обміну, то в Канаді вона не є законним засобом платежу, однак дозволено її використання для приватних операцій. Цікаво, що Швейцарія не має єдиного закону про віртуальні активи, проте в деяких її регіонах криптовалюта може бути засобом платежу і використовуватися для капіталовкладень, а регулювання її обороту реалізується за правилами, що застосовуються до іноземної валюти, що існує у безготівковій формі.

Підсумовуючи вищесказане, робимо висновок, що на криптовалюту покладаються великі сподівання як державами, так і суспільством зокрема. Процес правового регулювання використання цифрової валюти як платіжного інструменту на світовому фінансовому ринку вимагає послідовного і грамотного вирішення всіх питань, що виникають, та урахування досвіду інших країн.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кобильнік Д. А. Криптовалюта як об'єкт податкового права: практичне застосування та правове регулювання / Д. А. Кобильнік, А. Ю. Бурчак // Право та інновації. – 2020. – №2(30). – С. 24-30.
2. Про віртуальні активи: проект Закону України від 11 черв. 2020 р. № 3637. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110
3. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 6 груд. 2019 р. № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>

*Переверза А.М.,
здобувач вищої освіти групи КЮ-192 юридичного факультету
Національного університету «Чернівецька політехніка»
Науковий керівник: Козинець І. Г., старший викладач*

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Головною складовою фінансової системи кожної країни є державний бюджет. Як ланка цієї системи він поєднує в собі такі основні фінансові категорії: доходи і видатки країни, податкову систему, державний кредит та державний борг.

Сучасне трактування бюджету, а також його призначення має недавнє історичне походження. Термін «бюджет» походить від давньофранцузького і означає мішок або сумка. Завоювання норманів посприяло проникненню цього поняття до Англії, де воно використовувалося парламентом у процесі формування державної скарбниці та витрачання коштів з неї.

Згодом у XVIII столітті бюджетом став називатися документ, який містив розподіл доходів і видатків та затверджувався представницьким органом [1, ст. 41].

Поняття «бюджет» поширилося в офіційних документах лише на початку XIX століття. Французький економіст Р. Штурм у своїй роботі «Бюджет» систематизував погляди вчених щодо сутності бюджету як законодавчого акта, офіційного звіту, відомості рівноваги державних доходів і видатків.

На початку XX століття було сформульовано визначення терміну «бюджет», яке стало класичним і означало, що державний бюджет – це акт, що містить попереднє схвалення доходів і видатків.

У статті 2 Бюджетного кодексу України дається наступне визначення бюджету: бюджет – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами влади АРК, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [2].

Існують різноманітні приклади визначення державного бюджету, який розглядається, як:

- 1) економічна категорія;
- 2) фінансовий план держави;
- 3) централізований фонд грошових коштів;
- 4) централізована ланка фінансової системи.

Ткачук І.Г. зазначає, що бюджет в економічному розумінні являє собою сукупність грошових відносин між державою, юридичними та фізичними особами з приводу формування і використання централізованого фонду коштів, призначеного для забезпечення виконання державою її функцій [3, ст. 69].

Економічне значення бюджету полягає в забезпеченні дієвого впливу на суспільне відтворення залежно від методів мобілізації фінансових ресурсів та напрямків їх використання. Тим самим бюджет впливає на темпи економічного росту, структуру та розвиток суспільного виробництва, оптимізацію вартісних пропорцій у розподілі доходів та задоволення загальнодержавних та внутрішньогосподарських потреб, на функціонування виробничої та невиробничої сфери, різних галузей народного господарства.

Сутність бюджету як економічної категорії реалізується через його функції:

- 1) Розподільна (держава концентрує грошові кошти і використовує їх з метою задоволення загальносуспільних потреб);
- 2) Контрольна (дозволяє своєчасно і повно оцінити фінансові ресурси, які надходять у розпорядження держави, а також, яким чином складаються пропорції з їх розподілом та наскільки ефективно вони використовуються);
- 3) Забезпечення існування держави;
- 4) Стимулююча [4, ст. 22].

Виходячи з цього, бюджет держави відіграє важливу роль, а саме: правова роль (бюджет затверджується законом), політична (законодавчий орган за своїм волевиявленням затверджує обсяг видатків і доходів бюджету на плановий рік), та соціально-економічна роль.

Соціально-економічна роль полягає в тому, що держава використовує бюджет для здійснення територіального та міжгалузевого розподілу та перерозподілу ВВП з метою вдосконалення структури суспільного виробництва і забезпечення соціальних гарантій населенню.

Роль бюджету у регулюванні соціальних процесів у державі в остаточному підсумку зводиться до того, як і кому слугуватимуть результати фінансової стабілізації – реальному поглибленню майнової диференціації населення чи більшою мірою формування рівномірного розподілу доходів, становленню середнього класу, який є запорукою стабільності у державі загалом.

Крім того бюджет є важливим економічним важелем держави, через який забезпечується контроль за станом виробництва в цілому. Органи державної влади мають можливість впливати через нього на фінансову діяльність місцевих органів влади, які формують бюджети адміністративно-територіальних одиниць [4, ст. 27].

Так, Миськів Г.В. виділяє напрями впливу бюджету на суспільно-економічний розвиток держави:

1) Економічний (ВВП; національний дохід; економічне зростання або спад виробництва; продуктивність суспільної праці; співвідношення обсягів споживання і нагромадження; розвиток пріоритетних галузей економіки; фінансова політика);

2) Соціальний (рівень заробітної плати працівників невиробничої сфери; розмір споживчого кошика; товарооборот; мережа бюджетних установ) [5, ст. 14].

Крім того, Миськів Г.В. визначає головне призначення бюджету, яке полягає у регулюванні розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту за:

1) підрозділами виробництва,

2) галузями економіки,

3) адміністративно-територіальними утвореннями,

4) верствами населення, ґрунтуючись на потребах ринкового господарства відповідно до визначеної фінансової політики [5, ст. 12].

Таким чином, аналізуючи соціальне призначення бюджету, слід зазначити, що держава за допомогою бюджетних відносин може стимулювати або стримувати не тільки розвиток економіки, зовнішньо-економічної діяльності, а й соціального захисту населення, адміністративно-територіальних утворень [6, ст. 14].

Бюджет сприяє тому, що держава надає суспільству блага і послуги, які істотно впливають на рівень добробуту та якість життя населення. До таких благ належать державне управління; оборона країни; національна безпека і правопорядок; благоустрій; захист довкілля; освіта; охорона здоров'я; наука; культура тощо. Зазначеними суспільними благами та послугами несвідомо користуються усі громадяни суспільства незалежно від їхньої статі, віку та платоспроможності.

Тобто фінансування сфери нематеріального виробництва, тобто виробництво соціальних благ та послуг, також здійснюється переважно за рахунок державного бюджету. До них відносяться: послуги з надання освіти; послуги з охорони здоров'я; фінансування науки, культури та спорту; забезпечення комунальними послугами тощо [7, ст. 9].

Отже, призначення бюджету – це забезпечення фінансовими ресурсами потреби економічного й соціального розвитку. Виходячи з вище сказаного, державний бюджет має соціально-економічне значення. Економічне значення бюджету полягає в можливості держави в особі органів управління, шляхом мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілу впливати на хід економічних та соціальних процесів у державі. Суспільне значення бюджету полягає в тому, що за допомогою бюджету вирішується питання соціального характеру.

Можна дійти висновку, що за рівнем впливу на соціально-економічний розвиток суспільства бюджет є одним із найважливіших інструментів регулювання всіх соціально-економічних процесів. По-перше, держава через бюджет має змогу зосередити фінансові ресурси на основних сферах та напрямках економічного і соціального розвитку, здійснювати єдину фінансову політику на всій території. По-друге, використовуючи фінансові важелі, держава може суттєво впливати на основні показники розвитку економіки та суспільства в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Петровська І. І. Фінансове право: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2017. 149 с.
2. Бюджетний кодекс України: Закон України від 01.01.2021 № 2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення 12.10.2021)

3. Ткачук І. Г. Державні фінанси : підручник. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2015. 510 с.
4. Фещенко Л. В., Проноза П. В., Кузьминчук Н. В. Бюджетна система України: навч. посіб. Київ: Кондор, 2008. 440 с.
5. Миськів Г. В. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях): навч. посіб. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
6. Бюджетна система : підруч.; за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 624 с.
7. Бюджетна система: навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене / І.Л. Шевчук, В.О. Черепанова, Т.О. Ставерська. Харків: Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.

П'ятка Р.Р.,
студент юридичного факультету
Львівського національного університету ім. Івана Франка
Науковий керівник: к.ю.н., асистент
кафедри кримінального права і кримінології Сень І.З.

НЕДОЛІКИ ЗАКОНОДАЧОЇ КОНСТРУКЦІЇ СКЛАДУ «УМИСОГО ВБИВСТВА МАТРІ'Ю СВОЄЇ НОВОНАРОДЖЕНОЇ ДИТИНИ»

Вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини є одним з небезпечних кримінально-протиправних діянь, спрямованих на позбавлення життя людини. Проблема вбивства новонароджених матерями актуальна у всьому світі. Вона не є новою для суспільства та існує протягом тривалого часу. Однак, незважаючи на це, сучасна конструкція цієї норми та практика застосування статті 117 Кримінального кодексу України (далі – КК України) викликає чимало нарікань та дискусій з боку багатьох правників-практиків та вчених.

Одним з найбільш спірних питань, яке викликає труднощі при кваліфікації, є тлумачення такої обов'язкової ознаки об'єктивної сторони умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини, як час вчинення кримінального правопорушення. Відомо, що дітовбивство це діяння, спрямоване на позбавлення життя матір'ю своєї новонародженої дитини під час пологів або відразу після них. Конструкція ст. 117 КК України є такою, що не визначає конкретних строків скоєння злочину в часі, а лише констатує — «під час пологів або відразу після пологів». Застосування цієї норми на практиці викликає певні труднощі, оскільки дане суспільне небезпечне діяння має специфіку юридичного та медичного аспектів.

Пленум Верховного Суду України у своїй постанові від 7.02.2003 р. «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» дає коротке роз'яснення з цього приводу: «Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини слід кваліфікувати за ст. 117 КК України, якщо воно вчинене під час пологів або одразу ж після них. Вчинення цих дій через деякий час після пологів за відсутності кваліфікуючих ознак, передбачених ч. 2 ст. 115, тягне відповідальність за ч. 1 зазначеної статті» [1]. Тобто, Пленум не відмітив, коли закінчується часовий проміжок «відразу після пологів».

Не кажучи вже про те, що ця рекомендація Пленуму ВСУ не може застосовуватися на практиці, оскільки порушує системні зв'язки між нормами. Норма про умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини (стаття 117 КК України) є спеціальною по відношенню до норми про умисне вбивство малолітньої дитини (п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України). Відповідно, за відсутності підстав для кваліфікації за спеціальною нормою, застосуванню підлягає загальна норма, якою в даному випадку виступає норма, закріплена в п. 2 ч. 2 ст. 115 КК України, але аж ніяк не ч. 1 ст. 115 КК України [2]. Не зовсім коректно сформульована рекомендація Пленуму Верховного Суду України щодо кваліфікації випадків умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини тільки підтверджує актуальність теми дослідження.

До того ж, санкція ч. 2 ст. 115 КК України, як відомо, передбачає більш суворе покарання. Тому важливим є вирішення даної проблеми, позаяк вона впливає на кваліфікацію злочину та на застосування засобів кримінально-правового впливу на винну особу.

Проаналізувавши судову практику, можна дійти висновку, що наразі складно встановити будь-який єдиний критерій періоду новонародженості, обрати з існуючих «правильний» та найбільш точний, який буде застосовуватись при кваліфікації діянь, що підпадають під дію ст. 117 КК України. Кожна наука – судова медицина, педіатрія, акушерство, психологія тощо – яка застосовує цей критерій, робить це лише із власними цілями, які відрізняються від задач кримінального закону. Наприклад, у педіатрії новонародженим визнається немовля з моменту констатації живонародженості і до 28 днів життя, в акушерстві початковий момент новонародженості конкретизується першим подихом і перерізанням пуповини, а продовжуваність періоду новонародженості дорівнює одному тижню, в судовій медицині період новонародженості обмежений однією добою.

Найпростішим вирішенням ситуації вбачається закріплення вказівки у диспозиції кримінально-правової норми ст. 117 КК України на проміжок часу, протягом якого дитина буде вважатися новонародженою – а саме протягом 24 годин після пологів. На обґрунтування цієї точки зору можна навести наступні доводи науковців.

Спеціальних методів, що дозволяють точно встановити тривалість життя дитини від її народження і до настання смерті, на сьогоднішній день не існує. Тому для цих цілей судові медики використовують ознаки, що характеризують зникнення стану новонародженості в добовий термін з моменту народження, тобто з моменту повного відділення дитини від організму матері. Так, якщо при розтині трупа новонародженого встановлено, що легені розправлені тільки частково, значить дитина зробила неповний вдих і жила хвилини. Коли легені розправлені і повітря є в шлунку або легені не розправлені, а повітря виявляють в шлунку, - дитина жила від декількох хвилин до півгодини. При заповненні повітрям всієї тонкої кишки час позаутробного життя дитини становить близько 6 годин, пізніше повітря з'являється в товстій кишці і заповнює її до 12 години життя [3].

Про доцільність таких законодавчих змін диспозиції ст. 117 КК України свідчить і зарубіжний досвід. Аналогічна ознака використовується норвезьким законодавцем при конструюванні привілейованого складу дітовбивства [4]. З цієї точки зору, вбачається за доцільне замінити у диспозиції ст. 117 КК України термінологічний зворот «відразу після пологів» на «протягом двадцяти чотирьох годин з моменту народження».

Альтернативою попередній позиції є думка І. Б. Степанової, яка для усунення цих прогалин взагалі пропонує замінити термінологічний зворот «під час пологів або відразу після них» на вислів «під впливом сильного душевного хвилювання», ґрунтуючись на тому, що визначальним у характеристиці умисного вбивства матір'ю своєї новонародженої дитини є не об'єктивна, а суб'єктивна ознака (особливий психофізіологічний стан винної, зумовлений пологами) [5]. Цього ж критерію дотримується практика застосування кримінального законодавства про дітовбивство у Швеції [6].

Отже, підсумовуючи, можна з точністю сказати тільки одне, що ст. 117 КК України потребує законодавчих змін, адже суспільна небезпечність дій, якою б вона не була (у нашому випадку зменшена), повинна ясно і чітко визначатися не шляхом тлумачення, а шляхом вдалого законодавчого конструювання відповідної статті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2 // База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03> (дата звернення: 12.12.2021).
2. Сень І.З. Спеціальні норми у кримінальному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Львів, 2020. 268 с.
3. Сاینчин С.О. Організація і тактика розслідування дітовбивств: монографія. Одеса: ТЕС, 2014. – 237 с.
4. Уголовное законодательство Норвегии / за ред. Ю.В. Голика / пер. с норвежского А.В. Жмени. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003. 375 с.
5. Степанова И.Б. Проблемы законодательного конструирования состава преступления. Уголовное право: стратегия развития в XXI веке : материалы Второй Международной научно-практической конференции, 20-23 марта 2005 г. Москва, 2005. С. 162-166.
6. Уголовный кодекс Швеции: веб-сайт. URL: http://www.sweden4rus.nu/rus/info/juridisk/ugolovnyj_kodeks_shvecii (дата звернення: 12.12.2021).

*Рудницька К.С.,
курсант 4-го курсу факультету підготовки фахівців
для підрозділів стратегічних розслідувань.
Науковий керівник: Мітусова Катерина Сергіївна,
викладач кафедри цивільного права та процесу.*

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ НЕНОРМОВАНОГО РОБОЧОГО ДНЯ

Відсутність детального регулювання ненормованих режимів робочого дня порушує безліч спірних питань у теорії та практично.

Тривалість робочого дня за ст.50 Кодексу законів про працю України, робочий час не може перевищувати 40 годин на тиждень протягом п'яти та шести днів робочого тижня. Це правове обмеження є однією з найважливіших гарантій прав трудящих та можливою для відпочинку, а також соціальних, економічних та культурних прав громадян [1].

Ненормовані робочі дні – це певне правило робочого часу, створене для певної категорії працівників, коли неможливо стандартизувати час робочого процесу. За потреби ця категорія співробітників працює у неробочий час (це не вважається понаднормовим). І тут обсяг роботи визначається як тривалістю робочого дня, але й набором обов'язків і обсягом виконаної роботи (навантаження) [2].

За визначенням О.І. Процевського, нестандартний робочий день – це вид робочого дня, тривалість якого визначається нормативом робочого часу, хоча у разі потреби можлива понаднормова робота без додаткової оплати праці [3, с.136].

У трудовому законодавстві України немає чітких критеріїв встановлення допустимого переопрацювання у нестандартні робочі дні, що створює ситуацію потенційного зловживання адміністративним ресурсом.

Крім того, законодавчий орган не визнає принципів, на підставі яких цей режим може створювати працівників, залишаючи рішення на розсуд роботодавців та працівників. Слабкі правові норми у деяких колах створюють умови порушення прав трудящих.

В Рекомендаціях щодо порядку надання працівникам з ненормованим робочим днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці, затверджених наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 10 жовтня 1997 року № 7, який є основним нормативним актом, який регулює ненормований робочий час, передбачаються наступні умови встановлення ненормованого робочого дня: для осіб, праця яких не піддається точному обліку в часі; для осіб, робочий час яких за характером роботи поділяється на частини невизначеної тривалості (сільське господарство); для осіб, які розподіляють час для роботи на свій розсуд.[2]

Перелік професій та посад, на яких можуть застосовуватись нестандартні робочі дні, визначається колективним договором.

Згідно з цими стандартами, організація може встановити нестандартний годинник роботи для всіх співробітників підприємства, організації, організації, це зазначено в колективному договорі, що буде цілком законним.

У результаті діє правило: чим більше співробітників додається до списку людей з нестандартним робочим днем, тим менше проблем виникає, тому що кожного разу додаткової роботи не потрібно. Нестандартний робочий день за трудовим правом - одна з небагатьох умовних категорій.

На практиці часто плутають нестандартний робочий час та понаднормову роботу. В основному обидва співробітники працюють у неробочий час, але різниця між ними суттєва. Це означає, що співробітники можуть бути залучені до виконання своїх обов'язків до початку робочого дня (зміни) та після закінчення робочого дня (зміни). Робота в понаднормовий час включає обробку, зазвичай після роботи, за письмовою згодою обох співробітників, а в деяких випадках і без неї.

Для виконання нерегулярної роботи не потрібний письмовий наказ власника, або уповноваженого ним органу, а також згода співробітника. У той самий час трудове законодавство не регулює процес прийому працювати чи можливий час процесу. Таким чином, максимально допустима норма понаднормової роботи не перевищує 120 годин на рік. [1]

Для залучення працівників до роботи у нестандартні робочі дні існують лише умови, у яких робота має бути організована, лише періодично (випадковим чином) і лише у випадках. Крім того, особи з ненормованим робочим днем не вважаються працюючими понаднормово у встановлений робочий час.

Перелік штатних посад з ненормованим робочим днем сформований колективним договором, який затверджено з урахуванням думки працівників та роботодавця. Слід зазначити, що до переліку посад з ненормованим робочим днем не включено співробітників, у яких час роботи, неповний робочий день не обмежений угодою сторін.

Нестандартний робочий час не означає, що співробітник може прийти працювати в будь-який час. Він повинен дотримуватись умов трудового договору, в яких зазначено точний час робочого дня за внутрішніми правилами роботи компанії.

Нестандартні робочі дні компенсуються додатковою щорічною оплачуваною відпусткою тривалістю до 7 календарних днів.[1]

Щоб гарантувати законне право працівників на повноцінний відпочинок та правовий механізм регулювання такої роботи, вимоги роботодавця, які потребують додаткових та додаткових зусиль, мають бути визначені у законі як ненормований годинник роботи і гарантію співробітникам з ненормованим робочим днем.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кодекс законів про працю України [Електронний ресурс] // Кодекс України; Закон, Кодекс від 10.12.1971 № 322-VIII. – 1971. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення 22.11.21)
2. Наказ Міністерства праці і соціальної політики України № 7 від 10.10.97 «Про Затвердження Рекомендацій щодо порядку надання працівникам з ненормованим робочим Днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/FIN518.html. (дата звернення 22.11.21)
3. Процевский А.И. Рабочее время и рабочий день по советскому трудовому праву /И. Процевский. – М, 1963. – 182 с.